

bibliografija

Pregledni rad

UDK: 014(497.13):05 Hrvatska straža

KATOLIČKI DNEVNIK »HRVATSKA STRAŽA« 1929–1941.

(Drugi dio)

Josip BUTURAC, Lovrečina Grad

Hrvatska Katolička književnost

Prvaci Hrvatskoga katoličkog pokreta bili su uvjereni da je za uspjeh toga pokreta potrebno imati: katoličko novinstvo, časopise, pa i katoličku književnost u užem i širem smislu. Tako su pokrenuti: »Hrvatska straža«, »Luč«, »Riječke novine«, »Hrvatska prosvjeta«. Domagojska grana Katoličke akcije u Hrvatskoj za sve vrijeme svoga djelovanja nastojala je okupiti i odgojiti dobre novinare, publiciste i književnike. Njihov se rad posebno ističe u Hrvatskom književnom društvu sv. Jeronima, pa i drugdje. Mnogobrojne zapreke stajale su na putu, te hrvatska katolička književnost nije mogla dati željene i očekivane plodove. O tome je dosta pisano u zagrebačkom »Katoličkom listu« i drugdje, a ponajviše u »HS-i«. Nešto od toga objavit ćemo ovdje.

Tragedija realizma, moderne i još koješta

Dr. Mate Ujević osvrće se na članak dra. Josipa Bognera, objavljen u »Novostima«, pod naslovom »Počeci hrvatske moderne«. To su inače izvaci iz njegove doktorske disertacije. Bogner griješi kad tvrdi da su predstavnici hrvatske moderne činili novi, jedinstveni pokret, jer je istina da književnici i mladi političari 1890–1900. nisu jednako mislili ni nastupali, a neki su podržavali vezu sa starijim književnicima i crkvenim prelatima. Hrvatska i srpska omladina povodom proslave 70-godišnjice dra. Svetozara Miletića izdaje almanah »Narodna misao« koji blagoslivljaju biskup Strossmayer i Mihajlo, mitropolit Srbije. 1898. izlazi u Pragu revija »Novo doba« koju izdaje političko-socijalna grupa, a ideolog joj je Stjepan Radić. Ta revija hvali Strossmayera zbog njegova nastojanja oko federativnog uređenja Austrije i čestita mu dijamantnu misu. Omladina je na kraju XIX. stolj. podijeljena u dvije grupe: praška grupa traži proširenje književnih tendencija i na socijalno područje i uspijeva ući u politički život, a zagrebačka grupa niječe tradicionalizam, unosi u književnost bezidejnost, puki formalizam i individualnu slobodu. Bogner neispravno tvrdi da u Hrvatskoj nije bilo književnog realizma jer nije bilo političkog realizma, dok su veliki ruski pisci realisti i bez političkog realizma. Za bana Hedervarija bilo je doista realista, i to običnih sebičnjaka, koji su radili za svoj džep, a ne za dobro naroda, ali to nisu bili svi hrvatski književnici, kako tvrdi Bogner. Nije istinita ni njegova tvrdnja da su ideje moderne došle k nama iz Francuske preko Italije, nego su došle iz Beča.

M. Ujević završava: Ima već dulje vremena da se u našoj javnosti pojavljuju ljudi koji bez potrebne spremne, a s mnogo impertinencije, obaraju sve vrednote koje su se kod nas pojavile. Jednima je do nijekanja književne vrijednosti svih pisaca, drugi šalju poslanice desno i lijevo; napudrane rječetinama austrijskih štražmeštara i bečarskih krčama; treći, tobože po diktatu nauke, niječu sve vrednote, što su se stvorile u našim krajevima. Nema u svim tim člancima ni mrvičak osjećaja i ljubavi za ono što je naše i što nam daje biljeg samostalnosti. Bilo bi jedamput vrijeme, da nas takvi ostave na miru. Uvrede, koje se nanose pojedincu, mogu se lako oprostiti, ali uvrede, koje se nanose cjelini, teže zarastu, a lavu u krleci svako derište misli da ima pravo pljuvati u lice. (HS 2, 4. III. 1930.)

Dr Ljubo Maraković i »Hrvatska prosvjeta«

Prof. dr. Mate Ujević piše o svom prijatelju čika Ljubi ovo: »Dr. Maraković preuzeo je uredništvo HP poslije rata, 1921, kad je bila oskudica papira, novaca i suradnika. Zato je HP tiskana na slabom novinskom papiru. Izdavački su troškovi smanjeni na najmanju mjeru. Nadbiskup Bauer u ime Nadbiskupske tiskare u kojoj se tiskala HP velikodušno je svake godine otpisivao dugove HP tiskari što je dr Maraković smatrao privremenim i lošim rješenjem za opstanak HP. Zbog štrajka tipografâ i velikog poskupljenja tiskarskih usluga neki su časopisi u Hrvatskoj prestali izlaziti, HP ostala je ovdje jedini književni časopis, pa joj je ta činjenica pomogla da privremeno dođe do većeg broja suradnikâ (Nazor, Domjanić) i pretplatnikâ koji su je u novim prilikama ostavili. HP izlazila je neko vrijeme dva puta mjesečno s raznolikim sadržajem, u velikom revijskom formatu i sa slikama, ali se od toga moralo odustati zbog prezaposlenosti urednika i nedostatka suradnikâ, pa sada HP izlazi mjesečno i ograničava se na književne priloge u užem smislu, a po želji stalnih pretplatnika. Sadašnju revijsku formu ima HP od g. 1925. zauzimanjem i potporom đakovačkoga biskupa A. Akšamovića. Uz beletristiku nalaze se članci – eseji koji se ističu ljepotom forme, dubinom shvaćanja, širinom vidika i stručnom spremom. HP je katolička književna revija, iako to ne nosi u naslovu, pa je zbog toga jedni prihvaćaju, a drugi odbijaju. Ozbiljno pisana kritika nije porekla listu ozbiljnosti i solidnosti, a svi istinski ozbiljni glasovi složni su u tom, da je list zapremio dolično mjesto u našoj književnosti i u čitavom našem kulturnom životu.

HP ima odobrenje Ministarstva prosvjete za nabavu školskim knjižnicama, jeftina je (60 Din. godišnje), ali je premalo raširena. Naši prijatelji i oni koji bi trebali biti, čini se, ne shvaćaju dovoljno, kolika je to tekovina za naš prosvjetni rad. Zbog premalog broja pretplatnika pojedini brojevi imaju premalo strana, pa se dulji solidni članci moraju tiskati u nastavcima; čitavi slogovi (snopovi) suradnje čekaju. Dosadnji razvitak lista, vjernost njegovih suradnika i pretplatnika, i njegovi stvarni uspjesi svakako otvaraju povoljne vidike, a na nama je da ih učinimo što povoljnijima«. (HS 20. IV. 1930.)

Kriza naše književnosti

Za krizu naše književnosti ima više uzroka: sami književnici, čitaoci i gospodarsko-društveno-političke prilike.

Naši se književnici povode za stranim uzorima, obrađuju strane teme, ne prihvaćaju velike ideje i priznate ljudske vrijednosti, ne obrađuju domaće teme koje se odnose na hrvatsku prošlost i sadašnjost. Naši literati nisu gledali, da njihov rad i njihova djela budu odraz narodnoga života i njegovih težnja. U knji-

ževnosti su počeli tražiti sebe, svoje ambicije bez oslona na nadarenost, izvikavala se originalnost misli i formi, a tamo plitkost i igra slogova.

Čitavi kulturni ambijent kod Hrvata koncem XIX. i početkom XX. stolj. djelovao je nepovoljno na umjetničko stvaranje i na književnom polju. U ovom razdoblju nestalo je zapravo jače i zajedničke ideje u našem kulturnom životu. Naša je književnost izgubila svaki svoj smjer u naziranju na svijet i život. Ovo je dovelo do smješnosti i sitničavosti – do ucrvalosti. Naša hrvatska literatura može očekivati preporod, ako se bude povratila na tlo narodnoga života i narodne prošlosti koja je isprepletena idejom vjere i hrvatstva.

Za književnost nisu dosta samo talenti nego i osiguranje materijalnoga života – pun želudac. Treba književniku vratiti njegov nekadašnji ugled kad se on smatrao kao nekakvim prorokom. Danas je književnik u očima ljudi propalica, vucibatina, kojemu fale duge u glavi te nije pri svojoj pameti; on provodi uličarski i kafanski život.

Vrijednost lijepe knjige općenito je pala kod mnogih ljudi našega vremena. Do nedavno su politička pitanja ispijala krv i mozak čitavoga našega života. Politika je apsorbirala sav rad naše inteligencije i prostoga puka. U ovom političkom vrtlogu i vrevi nije se mogla čuti nikakva književna melodija od one galame i vike naših političkih vođa. Kultura tehnike zauzela je prvo mjesto u čitavom kulturnom životu i potisnula druge vrednote. Privredna i financijska kriza, koju osjećaju i trpe svi slojevi, potakla je socijalno pitanje koje veoma zaokuplja svijest. Kulturna je politika u takvim prilikama postala nervozna, u neku ruku abnormalna, pa se zadovoljava čitanjem površnih članaka u novinama. Nekada je škola – humanistička – odgajala čitalačku publiku, a danas škola potiče kod učenika zanimanje za sport i turizam.

Čitalačka je publika dvojaka: inteligencija i široki narodni slojevi. (HS 31. V. 1930.)

Student bogoslovije o krizi hrvatske književnosti

Književnici, a osobito liričari, koji sputavaju svoja bolećiva čuvstva u sive prokisle stihove, dadoše se u kuknjavu obudovljenih žena. Jadaju se na tužno sipuskanje jesenjih kiša, i uz poplavu vrelih sunčanih slapova. Književni se stvaraoци zavukoše u se i misle, da je njihov bol jedini stvarni problem na ovom planetu, koji se zove – Zemlja. Misle, da njihovi mali jadi moraju zaokupiti čitavu čitalačku publiku. Egocentrika!

Uskrsoše epigoni literatâ devedesetih godina. Kranjčević, u lirici, Leskovar u noveli, a Đalski u romanu nađoše u posljednje poslijeratno doba zagrijane sljebenike. U ono je vrijeme Folnegović pokrenuo »Prosvjetu« kao ustuk na to smalaksalo, pesimističko i dekadentno naziranje. Oko nje se okupiše ljudi kršćanskih pogleda, žedni ideala. Tu ulogu kod nas danas vrši »Hrvatska prosvjeta«. Naravno da ima i kod nas katoličkih liričara koji nose u sebi sutonske jesenske duše. Dvije zbirke Ive Horvata bjelodano nam pokazuju tu činjenicu. Zato se tu nalazi vrlo malo pjesama koje bljeskutaju svjetlošću. Škarpa je nešto vedriji, a B. Storov nadvisuje u tom obadva. No čini mi se, da nijedan potpuno ne zadovoljava. Svuda se povlači neka pokunjena melankolija, jadanje i umor.

Malo ima gotskih Poljakovih stihova. A upravo danas nam se hoće oblakoderne gotike koja se propinja šiljcima u lazur nasmijanog neba.

Zanimljivo, da u onoj maloj zbirci Ljuba Wiesnera ima više značajnijih katoličkih motiva nego li kod kojeg našeg katoličkog pjesnika. Nije bučan, ni stra-

stven, ni sumoran, već više blage linije seoskih krajolika, prirodnih tišina i djetinjastih stopa.

Katolik mora imati dušu koja je »nježna kao najtanje tkivo paukove mreže, u koju sunčana zraka unosi šare perzijskih ćilimova i nestašne boje brazilskih kolibrića«.

»Više veselja!« – mogao bih zagrmjeti s Ketlerom današnjim književnicima. »Duša je besmrtna, pa su onda i prikazivanja i uzdisanja ove duše određena prema jednom cilju – Vječnosti« (Ton Smerdel). Više vjere u život, ideale i Boga, pa će stvaraoci književnih djela naići na bolji prijem i razumijevanje. (HS 7. VI. 1930.)

Nekoliko podataka o književnosti

»Kolo hrvatskih književnika«, društvo s katoličkim nazorom na svijet okuplja književnike katolike. (HS 15. XI. 1929.)

Naša bogoslovska znanost. (HS 28. III. 1930.)

Križarski konzorcij »Dobra štampa« (A. Živković, I. Anaković, kanonik Bičanić). (HS 18. V 1930.)

Francuzi hvale rad J. Šimraka. (HS 12. VII. 1930. Zapljena.)

Kako se kod nas pišu kritike. (HS 5. XI. 1930.)

Mađarska historiografija (Homan). (HS 19. III. 1931.)

O književniku Ferdi Galoviću. (HS 15. XI. 1931.)

Loše pisanje »Hrvatskog kola« o Strossmayeru. (HS 17. I. 1932.)

M. A. Reljković kao pisac moralist (Grgec). (HS 4. II. 1932.)

Prof. Petar Grgec o književnicima. (HS 10. II. 1932.)

Rad Hrvatskog katoličkog kasina u Zagrebu. (HS 25. II. 1932.)

Maraković o Vilovićevu romanu »Majstor duša«. (HS 11. III. 1932.)

Slavonski seljak u doba Reljkovića. (HS 7. IV. 1932.)

O katoličkoj štampi. (HS 26. VI. 1932.)

Katolička i protivnička štampa. (HS 27. IX. 1932.)

Naši vjerski glasnici. (HS 17. VI. 1933.)

Pijevo društvo i Dan katoličke štampe. (HS 21, 22. VI. 1933.)

Prof. Fancev o radu isusovaca i Hrv. nar. preporodu. (HS 24, 27, 28. IX. 1933.)

Ideja strujanja u našoj književnosti. (HS 1. I. 1934.)

Časopis »Danas« napada Katol. Crkvu i katol. književnike. (HS 12. I. 1934.)

Spomen-ploča na kući fra Kačića-Miošića. (HS 11. III. 1934.)

Naša katolička književnost. Stari i mladi u hrvatskoj književnosti. (HS 1. IV. 1934.)

Dr. Fancev o hrvatskom podrijetlu ilirskog ili hrvatskog narodnog preporoda. (HS 14. III. 1935.)

O dru. Franu Biničkom, književniku i prognaniku. (HS 10. III. 1936.)

Izložba hrvatske katol. štampe u Vatikanu. (HS 14. V. 1936.)

Radio-stanica Zagreb kviri hrvatski jezik. (HS 21. III. 1937.)

Protiv luteromanije u hrvatskoj književnosti. (HS 3. VII. 1938.)

Psihološka obučna metoda kod nas jest hrvatska, a ne Münchenska. (HS 4. II. 1939.)

Kongres katoličke štampe u Zagrebu. (HS 29, 30, IV, 3. V, 28. VI. 1939.)

Problem katoličkih glasnika u Hrvatskoj. (HS 25. VII. 1939.)

Matavulj prikazuje pravosl. manastir Krupu, a ne franj. Visovac. (HS 4. X. 1940.)

NACIONALNA I SOCIJALNA PITANJA

Pojam nacionalizma

Pošto je nacionalizam najjača suvremena duhovna struja u svijetu, svratila je na sebe osobitu pažnju najuglednijih katoličkih sociologa i publicista. Prema anketi franc. katol. publicista Maurice Vaussarda, neki su držali da je nacionalizam naglašeni patriotizam, drugi – pretjerani patriotizam, treći – ljubav prema narodu, a neki – zahtjev za političkim jedinstvom naroda. Svi su se složili u tome da treba osuditi nacionalni partikularizam koji niječe svaku međunarodnu solidarnost, kao i internacionalizam koji ne pridaje nikakve važnosti domovinskoj ljubavi. Isusovac O. Borkowski tvrdi kako se svi slažu u tome da je nacionalizam jedan oblik ili viši stupanj patriotizma, ali se ne slažu u tome da nacionalizam znači zahtjev za potrebom stvaranja narodnih država. Švicarci kažu da zajednički život više naroda u jednoj državi ne slabi jedinstvo ni solidnost države ako ni jedan od tih naroda ne nastoji podjarmiti druge, i ako vladajući krugovi ne postupaju nepravedno s pojedinim narodima. Rumunjski knez Ghika osuđuje nacionalizam ukoliko progoni Katoličku Crkvu. Crkveni povjesničar Batiffol definira nacionalizam kao čuvanje narodne individualnosti u katoličkom jedinstvu. »Action Francaise« je osuđena (isusovac Brière, papa Pio XI) jer je kao nacionalizam prelazila granice pravde i tražila neograničenu ljubav prema domovini, gazeći prava drugih naroda.

Patriotizam sam po sebi spaja narodnu i državnu ideju u jedinstvo. Šovinizam nepravedno pretjerava značenje vlastitog naroda i namjerice prezire ostale narode. Nacionalizam pridaje vlastitom narodu neku unutrašnju superiornost te iz ove izvodi zahtjeve za nadmoć svog naroda.

Obična ipak upotreba riječi »nacionalizam« ne znači izraz razumne ljubavi prema vlastitom narodu, nego nastojanje, da se pretjeruju njegove zasluge i snaga. Gallavresi pripisuje principu narodnih država razvitak nacionalizma. Historijski je međutim nacionalizam prethodio principu narodnih država ili ga je ipak ovaj princip učinio oštrijim. Premda je različit po svojem podrijetlu, uzrocima, povijesnom razvitku, ipak ga se može definirati kao »narodni egoizam koji niječe solidarnost naroda u svijetu.«

(HS 2. II. 1930.)

Iz Šufflayeva predavanja o hrvatskom narodu

Dr. Milan Šufflay, povjesničar, održao je u Pučkom sveučilištu u Zagrebu predavanje o moralnom stanju u suvremenom svijetu. Glavne su karakteristike zapadno-evropske civilizacije: Spenglerova teorija da se zapadna kultura nalazi u fazi prijelaza iz jeseni u zimu, Russellova, da je u toj kulturi razvoj tehnike premašio razvoj etike iz čega je nastao svjetski rat, i Garretova, da je demonska mašina zarobila bijelce. Bergson govori o životnom elanu, Einstein o teoriji relativiteta, Freund-Rank o individualnim i kolektivnim snovima.

O Hrvatima dr. Šufflay kaže da su tradicionalan, seljački i katolički narod. Tradicionalan su narod jer imadu jako osjećanje i pamćenje, a prema tome i jako svoje »jastvo« i svijest o svojem historijskom jedinstvu. Jer su historijski i tradicionalni narod, ujedno su i konservativni jer konservativac retrospekcijom podržava kontinuitet i time osigurava stalan napredak.

Seljački su narod jer je njegov najjači stalež seljački, a seljak je po Spengleru vječno mlad. Seljak vrši funkciju da vezuje čovječanstvo s vječno mladom i zelenom prirodom i obnavlja ga. Prema tome Hrvati su narod budućnosti. Hrvati su

katolički narod jer gotovo svi pripadaju Katoličkoj Crkvi koja ih veže sa sjedištem bijele kulture, evropskim zapadom. Čovječanstvo izmoreno osjeća potrebu spiritualizacije. Prošli je vijek bio vijek materijalizma, a taj je doveo do svjetskog rata. Novi je vijek doba koje će dovesti do harmonije materije i duha.

(HS 8. II. 1930. – Dr. Šufflay je ubijen od naručenih ubojica 18. II. 1931. u Zagrebu u Dalmatinskoj ul. Na sprovodu su bili dr. Trumbić, dr. Maček, dr. Žanić.)

Dr. Augustin Juretić o dobrim Hrvatima

Moramo jednom biti na čistu što znači biti dobar Hrvat. Ima ih koji misle da je dobar Hrvat onaj koji u svakoj zgodi, kod svake pijanke, pjeva: »Lijepa naša domovina«, »Još Hrvatska nij' propala«. Drugi drže dobrim Hrvatom onoga koji se često kiti hrvatskom trobojkom, više protiv ovog ili onog narodnog neprijatelja...

Kad trijezno razmislimo, vidimo da ipak nije dovoljan razlog ono što smo naveli, da bi se nekog smatralo dobrim Hrvatom.

Dobrim Hrvatom možemo nazvati svakoga onog Hrvata koji svojim radom i životom pripomaže da hrvatski narod napreduje. U ovom smislu dobar je Hrvat onaj seljak koji ne pijančuje, ne psuje, ne svađa se, ne parniči se, koji marljivo obrađuje svoju zemlju, uči se naprednom gospodarenju, čita i stiče znanje, živi po propisima kršćanskog ćudoređa ...Pijanice, svadljivci, pravdaši, nemarnjaci nisu nikako dobri Hrvati, pa ma oni ne znam kako pjevali hrvatske davorije, nazdravljali domovini, tukli se i demonstrirali, pohađali skupštine i ležali po zatvorima.

Dobrim Hrvatom možemo dakle smatrati samo onoga Hrvata koji savjesno ispunjava svoje dužnosti što mu ih nalaže: njegova vjera, njegov stalež i njegov položaj u društvu. Dobar je Hrvat onaj učitelj koji se muči da djecu što više nauči i što bolje oplemeni, koji svojim obiteljskim životom, svojim društvenim ponašanjem prednjači selu u kojem se nalazi... Dobar je Hrvat onaj svećenik koji marljivo pohađa školu, obilazi bolesnike, savjetuje i poučava, potiče na krepostan život, pomaže svako dobro prosvjetno i gospodarsko nastojanje...

Dobar je Hrvat svaki onaj Hrvat koji, kad treba, iskazuje svoje hrvatsko osjećanje i koji prilaže svaki dan, bar koji kamečak, veličini i jakosti hrvatskog naroda. Svaki je Hrvat dio čitavoga hrvatskoga naroda. Što je svaki pojedini dio jači, ljepši, bolji i napredniji – to će čitavi hrvatski narod biti jači, ljepši, bolji i napredniji... (HS 17. VII. 1929, br. 14/1929.)

Strukovna organizacija kršćanskih radnika

Jugoslavija ima 700.000 radnika, a radničkih obitelji 2 milijuna stanovnika ili 15% od ukupnog stanovništva. Kvalificirani radnici imaju 800–1600 Din. mjesečno, nekvalificirani 400–800 Din. Sezonski radnici rade i zarađuju samo pola godine. Zbog ovako slabih plaća radničke se obitelji slabo hrane i tjelesno zakržljavaju. Tvorničari se tuže da ne mogu više plaćati bojeći se stečaja, ali to nije istina kad se zna da nove tvornice sve više niču. Zakon o zaštiti radnika od g. 1922. malo se poštuje. Postoje u svijetu radničke strukovne organizacije za zaštitu radničkih prava, jedne su komunističke i socijalističke, a druge su kršćanske.

U Ljubljani je iza 1918. počela djelovati »Jugoslovenska strukovna zveza« kojoj su se pridružili i radnici iz Hrvatske. 1921. osnovan je u Zagrebu »Jugoslovenski strukovni savez«, koji je inicirao dr. Petar Rogulja, a u kojem su djelovali

svećenici dr. Juretić, P. Jesih i N. Borić. Odlaskom ovih svećenika iz Zagreba taj je kršćanski radnički pokret počeo slabiti, ali je 1928. opet oživio.

Strukovna organizacija kršćanskog radništva nuždan je zahtjev našega doba da bi se popravile velike društvene nepravde i spasile radnika od tjelesne, duševne i ćudoredne propasti. Organizacija radnika treba promišljenom i razboritom akcijom nastojati oko poboljšanja radnih i životnih prilika tako da se radniku osigura plaća za pristojan život. Ako se ljudi kršćanskoga duha i shvaćanja ne budu na vrijeme zauzeli za pravedne radničke zahtjeve, radnici će potražiti druge redove gdje se nadaju pomoći i zaštiti.

Papa Leon XIII. poziva na rad za kršćansku radničku strukovnu organizaciju. Tko želi da u čitavom društvu vlada kršćanska pravednost, tko želi da ne propadnu zauvijek duše onih koji očajavaju pod preteškim životnim prilikama, taj je pozvan na ovaj socijalni rad. Sve upute glede osnutka organizacije Radničkog strukovnog saveza (RSS) daje Tajništvo RSS u Zagrebu, Kaptol 27. Pozivaju se svećenici da ovome Tajništvu dojavu imena radnika i namještenika koji ispovijedaju kršćanski nazor na svijet i voljni su učlaniti se u RSS. (HS 22. VIII. 1930.)

Hrvatska katolička ženska sveza

HKŽ Sveza započela je rad 31. V. 1918. pod protektoratom zagr. nadb. dra. Antuna Bauera. Papa Benedikt XV. dao je svoj poseban blagoslov ovom karitativnom društvu i 300 dana oprosta za svako dobro djelo u korist žene i obitelji. HKŽ Sveza okupila je oko sebe ženska dobrotvorna društva u raznim gradovima (Karlovac, Split, Šibenik, Ivanić-grad, Đakovo, Koprivnica, Vukovar, Bjelovar, Varaždin, Sarajevo, Brčko, Gospić, Korčula). Podmladak za buduće vođe društava okupio se oko posebne organizacije »Posestrinstvo«. HKŽS pokreće 1919. svoje glasilo »Ženska misao« pod uredništvom dra. Božene Deželić i s tajnicom Danicom Bedeković, ali to glasilo brzo prestaje izlaziti zbog raznih teškoća. HKŽS pomaže prosvjetni rad sviju grana ženskih organizacija, osobito omladinskih, tako i rad Sveze gimnastičkih odsjeka (kasnije »Orlice«), te sastanke koje je vodila Katolička đaćka liga.

HKŽS brine se za prehranu za vrijeme euharistijskog kongresa, prigodom sastanka »Pax Romana«, kod pohoda raznih katoličkih društava i ličnosti katoličkim ustanovama u Zagrebu.

Karitativni rad Sveze kretao se u početku: 1. oko brige za bolesne, 2. podupiranjem siromaha, osobito majki i djece. Taj su rad vodile gospođe: Marija Gaj, Aglaja Frank, Draga Dugački, Zora Vasić. Sredstva su se namicala sabiranjem, priređivanjem lutrije i izložbi.

HKŽS 1921. preuzima brigu za akademsku i srednjoškolsku mladež, dok brigu za bolesnike imaju društva sv. Vinka, osnovana u zagrebačkim župama. 1920. HKŽS pomoću američkih misija organizira u Zagrebu 3 velike školske kuhinje u kojima su se hranili učenici i učenice zagrebačkih škola, svaki dan oko 1200 djece. U svemu je podijeljeno 60.000 obroka. Američka je misija davala kakao, rižu, šećer i mlijeko u prahu, ministarstvo za prehranu poslalo je brašno, a potreban novac pružili su dobrotvori.

HKŽS dijelila je Orlovima i Orlicama odore, pomagala je »Domagoj«, o Božiću je obukla 8 i više studenata u novo moderno odijelo. Svezina sekcija »Narodna propaganda« potiče da se na predmete svakidašnje upotrebe primijeni narodni stil i motivi. Na dva duhovska blagdana držao se u Maksimiru kod Zagreba tzv. »Zbor u našem selu«, na kojem su prikazana narodna kola, glazbala i nošnja.

Posebna se briga vodila za žene radnice i kućne pomoćnice, za higijensko-pedagoške tečajeve, za Sestre njegovateljice i odgojiteljice, za proslavu Materinskog dana. (HS 10. VII. 1930.)

Zagreb i djeca

Zagreb nema srca za svoju djecu. Ne susreću ju onom ljubavlju i srdačnošću kao drugi gradovi. Ta je konstatacija već više puta iznesena u našoj javnosti. Zagreb se još nije pobrinuo da djeci dade igralište koje bi bilo samo njihovo. Djeca se igraju u parkovima i trgaju cvijeće. To se zabranjuje, a ne misli se da djeca u svojem igralištu moraju biti posve slobodna, bez ograničenja.

Neraspoloženje Zagreba prema djeci ispoljava se osobito onda kad roditelji traže stan za sebe i djecu. Prvo je pitanje koje vam stavlja kućevlasnik: »Imate li djece?« Ako imate djece, daljnji je razgovor suvišan. Stana u tom slučaju za vas nema. Kućevlasnik je nervozan i ne podnosi djecu. On podnosi lupanje po glasoviru, drečanje gramofona i ne podnosi djecu. Ne pada mu nikada na pamet da je i on jednoć bio dijete. On ima razumijevanje za sve samo ne za djecu. Rijetki su kućevlasnici koji će dobre volje držati stanara s djecom. Čine to tek iz nužde i naročito materijalnog interesa. No prvom će prilikom on najuriti familiju s djecom iz kuće.

I većina svađa u kućama, gdje ima djece, nastaje zbog djece. Uvijek se nađe na svakom koraku netko tko ne trpi djecu.

Čudna je to i zaista nerazumljiva pojava. Šta su ta jadna djeca skrivila Zagrebu i Zagrepčanima?

Djeca su naša budućnost i mi činimo zločinstvo prema samima sebi kad s djecom ovako postupamo. Djeca to osjećaju možda i nesvjesno i u njihovim dušama ovo neraspoloženje odraslih ostavlja ružan dojam koji nose sa sobom u život. (HS 7. VI. 1930.)

Natalitet u Hrvatskoj opada

G. 1926. Srbija je na svakih 1000 stanovnika narasla za 21 čovjeka, Slovenija za 13, Vojvodina za 9, Bosna i Hercegovina za 18, a Hrvatska i Slavonija samo za 8, dakle najmanje. Ovdje je porast 1922. bio 13, 1923. 10, dakle postepeno sve manji. Iz dana u dan slabimo i u Hrvatskoj i drugdje. Uz druge mane koje nam izgrizaju naše narodno tijelo, nije li ovo jedna od najtežih? (HS 28. VIII. 1929.)

Naša unutrašnja kolonizacija

Jadni hercegovački i dalmatinski seljak lutao bi po Bosni i drugim krajevima, nije mogao naći mjesto za iseljenje, povratio se jadnik kući da i dalje gladije kukuruzova kruha i nezačinjene pure. Svećenstvo biskupije poznaje dobro moralne i gospodarske prilike svoje dijeceze, pa može svojim savjetima pomoći unutrašnju kolonizaciju. Oni mogu javiti gdje ima zemlje za kolonizaciju i kakva je, pod kojim se uvjetima može kupiti. Ima jakih hrvatskih novčanih zavoda koje bi trebalo zagrijati za tu svetu patriotsku stvar. Socijalna je dužnost da se priteče u pomoć sirotinji. Mogao bi se podići i poseban novčani zavod za pomaganje kolonizacije. Kolonizirani seljak plaćao bi obročno posuđenu svotu novčanom zavodu uz male ili nikakve kamate. Treba da ta ideja nađe barem jednoga čovjeka koji će iz čiste ljubavi prema bližnjemu znati okupiti i oduševiti ljude za ovaj gorući problem unutrašnje kolonizacije. Mires Omega. (HS 26. I. 1930.)

Kolonizacija u Slavoniji

Nepoznati dopisnik piše: »Živim u slavonskom kraju koji je gusto naseljen strancima. Prve je strance naselila vlastela na svojim velikim posjedima. Poslije su se ovi širili i na posjede seljaka. Veliki broj hrvatskih prezimena nestao je netragom iz naših sela. Nestalo ih je samo zato jer su u njihovu blizinu sjeli gospodarski jači stranci. Što je bilo staro, dohranjivalo se milostinjom rođaka i drugih seljana; što je bilo mlađe, nije se nikako ni ženilo ni udavalo. A prodavalo se radi dužnog poreza, radi drugoga duga. Potrošilo se u kući sve, da nije ostalo ni za porez, ili se gdjekad i u nuždi načinio dug koji se nikad nije vraćao. Nikad nije za takve svrhe ništa na gospodarstvu preostajalo jer se nikad nije od ustiju ništa otkidalo. A nije se ni moglo otkinuti ništa jer se na stari način živjelo. Vodila se briga samo o tome da čovjeku bude od jedne žetve do druge. A stranac je donosio sobom drugi način života i rada i jaku želju za stjecanjem. Naš svijet je gotovo nestao kraj tih naseljenika. A nijesu naši ljudi ni tjelesno ni duševno slabije nadareni bili, ali im je hrana bila skuplja i manje vrijedna, a bistar um nije imao znanja i iskustva, s kojim je došao doseljenik.

Iskreno volim Čehe, našu slavensku braću. To je miran i marljiv elemenat. Dobri gospodari znadu se dići materijalno. Ali i pred njima naš elemenat uzmiče. Tješio sam se srodnošću slavenskih duša i nadom, kad propadne što nije za život, da će se preostatak stopiti i razlike izravnati. I u mojoj neposrednoj blizini razlike su očigledno postojale sve manje. U novije vrijeme došli su iz Češke neki intelektualci koji su se uhvatili za ideju češke narodnosti i danas tjeraju češku propagandu. Oni pretvaraju hrvatske škole u češke, osnivaju češke banke i podružnice. To znači na umjetni način gospodarski jačati češki elemenat na štetu nečeškoga. Česi su isprva s nepovjerenjem i osuđivanjem gledali na tu propagandu, a danas joj se prilagođuju. Ako to tako dalje potraje, doći će vrijeme kad ćemo mi požaliti što nismo pravili razlike između njih i nas.

Hrvati, doseljenici iz pasivnih krajeva u Slavoniju, nisu vješti ratarskih poslovima, pa im treba dati stručnjake da ih pouče. Kolonizaciju Hrvata u Slavoniju trebaju potpomoći novčani zavodi s malom zaradom, ali sposobni za veliki posao.« (HS 1. II. 1930. – Očito je, člankopisac nije smio kazati tko je zapravo stajao iza tako zvane češke propagande.)

Bijela kuga i kolonizacija

Unutrašnja je kolonizacija potrebna: neki su hrvatski krajevi prenapučeni, a drugi su pasivni, pa treba da sami sebi pomognemo. (HS 13. X. 1929, br. 89.)

Svećenici Đakovačke biskupije I. Berti i P. Masnić pišu o bijeloj kugi u Slavoniji i potrebi kolonizacije. (HS 3. II. 1930.)

Na poziv Mons. Mitrovića, župnika u Vinkovcima, održan je ondje 27. II. sastanak na kojem je bilo oko 20 svećenika, dr. Bojan Pirc, izaslanik ministarstva socijalne politike i narodnog zdravlja, liječnik dr. A. Čepulić, dr. V. Gortan. Raspravljalo se o opadanju nataliteta, kolonizaciji, primaljama, poboljšanju higijenskog života u selu. (HS 1. III. 1930.)

Dr. Matija Petlić, profesor bogoslovije, piše o radu na spasavanju Slavonije od izumiranja. (HS 12. III. 1930.)

Dr. Bojan Pirc osvrće se na savjetovanje u Vinkovcima 27. II. i pisanje župnika Bertija. (HS 31. X. 1930.)

I. Berti upozorava da se pogreške Slavonije ne smiju ni pretjeravati ni uopćavati, pa tako ni bijela kuga. (HS 31. I. 1932.)

- Izumiranje Hrvata u Pakračkoj Poljani. (HS 25. VII. 1934.)
- O preseljavanju Zagoraca u Slavoniju. (HS 20, 21. II. 1935.)
- Liječnici u Beogradu osuđuju pobačaj kao zločin. (HS 2, 10, 12. X, 28. XI. 1935.)
- Liječnička komora u Zagrebu protiv pobačaja. Dr Koloman Karpati osuđen i kažnjen zbog prakticiranja pobačaja. (HS 29. XII. 1935, 14. I. 1936.)
- Bijela kuga u raznim hrvatskim krajevima. (HS 8. III, 15. III, 5. IV, 3, 31. V. 1936.)
- Preseljavanje Zagoraca u Slavoniju i Srijem. (HS 2. IX. 1936.)
- Pavao Matijević, župnik, iznosi nekoliko misli o kolonizaciji. (HS 20. XII. 1936.)
- Izumire župa Kratečko i ostale župe u gornjoj Posavini. (HS 25. XII. 1937.)
- Dr. I. Kopic piše članak »Problem pobijanja bijele kuge kod naroda.« (HS 16. II. 1940.)
- Dr. Rasuhin, odjelni predstojnik Banske Vlasti Banovine Hrvatske, prikazuje stanje nataliteta u pojedinim kotarima Banovine Hrvatske. Nepovoljno je stanje u malom broju kotara. (HS 26. X, 15. XI. 1940.)
- Problem Slavonije ne treba rješavati preseljavanjem Hrvatâ katolikâ iz Bosne u Slavoniju. (HS 25. VII. 1930. Zapljena.)
- Agrarne operacije u Hrvatskoj i Slavoniji. (HS 23. VIII. 1930.)
- Ban Šilović kaže: Imamo hiperprodukciju inteligencije. Trebamo stručne radnike, uzorne seljake, dobre obrtnike. (HS 17. XII. 1930.)
- Dr. J. Dujmušić preporučuje roditeljima srednjoškolaca da djeci daju obrtnički ili trgovački zanat koji je vredniji od činovničke službe. (HS 5. IX. 1931.)
- Seljak i seljačka bijeda. (HS 27. III, 4. IV. 1935. Zapljena.)
- 2000 siromašne djece iz Dalmacije dolazi na prehranu u Hrvatsku i Slavoniju. (HS 3. I. 1936.)
- »Obzor« protiv demagogije ili »seljakovanja« koje napada svećenike i dr. inteligenciju, obećavajući seljacima penziju. (HS 2. II. 1937.)
- Zadruga »Zemlja« naseljuje Hrvate u okolicu Kostajnice i dr. (HS 10. IV. 1939.) (HS 6. III. 1940.)
- Unutrašnja kolonizacija Hrvatâ. (HS 14. IX. 1940.)
- Osniva se Odjeljak za kolonizaciju u bosanskom dijelu Banovine Hrvatske. (Hrvatski glas 11. II. 1941.)
- Antica Juras-Ljubić u članku »Jesu li one krive?« odgovara Nadi Sremac koja brani Slavonke bez djece. (HS 12. V. 1940.) (7. VII. 1940.)
- Što da se sije na poljanama Like? (HS 4. V. 1934.)

Kršćanski socijalizam

- Kršćanski socijali kod nas. (HS 28. VI. 1930. Zapljena. – 3. IX 1932.)
- Socijalni tjedan u Zagrebu – Problem obitelji. (HS 7, 8. XII. 1932.)
- Socijalni tjedan o problemu nataliteta. (HS 6. XI. 1940.)
- Proglas za narodnu pomoć. Odbor pod pokroviteljstvom zagr. nadb. Bauera sabire priloge u novcu i naravi za seljake postradale od suše. Potpisnici oba nadbiskupa, dr. Trumbić, dr. Hondl. (HS 30. X. 1935.)
- U Zagrebu je otvoreno više javnih kuhinja koje dijele zagrebačkoj sirotinji 1000 besplatnih obroka dnevno. (HS 21. XII. 1940.)
- U »Gradsko dječje sabiralište« u Zagrebu dolaze djeca koja su kao »Bezpri-zorni« zbog siromaštva roditelja prepuštena ulici. Od 1936. do sada stanovalo je ovdje 650 dječaka od 5.–14. godine, a sad ih ima 40. (HS 3. I. 1941.)

Unitarističko-centralistička politika

O toj politici i njezinim predstavnicima dosta piše HS. Dr. Benjamin Šuperina, senator. Rekao je o toj politici u Senatu kraljevine Jugoslavije 21. III. 1934. između ostaloga i ovo: »Jugoslavenski nacionalisti silom vlasti naturavaju Jugoslavensku nacionalnu stranku uglavnom samo u hrvatskim krajevima, dočim se o njoj malo znade u Srbiji i ostalim srpskim krajevima, a tendencija je ta, neka Hrvati zaborave na svoju narodnost, svoje ime i svoju domovinu, pa neka od njih bude hrpa ljudi bez imena i časti, s kojom se daje po volji baratati.

U školama se sasvim zanemaruje hrvatska historija, neka naša djeca zaborave da su Hrvati i da imaju lijepu prošlost. Sva ta djeca moraju biti samo Jugoslaveni, nu srpska djeca mogu biti samo Srbi, te učiteljima ni ne pada na um da ih upućuju u jugoslawenstvo. Svaki Srbin je nacionalan već zato što je Srbin i ne treba da bude Jugoslaven, a Hrvati mogu postati nacionalni samo kao Jugoslaveni i ako zaborave da su Hrvati. U državnu službu primaju se u prvom redu Srbi, a samo mrvice ostaju Hrvatima.« (B. Šuperina, Hrvatsko pitanje, Zagreb 1939, str. 14–15.)

O unitarističkoj politici u Bačkoj, Bosni i Hercegovini već je dosta naprijed rečeno, pa ćemo ovdje spomenuti samo neke izjave i slučajeve.

Vojvodina

Subotički režimski tjednik »Neven« pod uredništvom Jose Šokčića piše: »Mi vidimo danas jedno: Bunjevci bogataši, koji imaju od čega da žive, jer su im očevi stekli, hoće da postanu Hrvati. Popovi su uz njih, jer su ih tako učili u Zagrebu i Travniku! Interesi njihovih džepova isto tako zahtijevaju da budu Hrvati. Bunjevački seljak, zanatlija, trgovac, činovnik, međutim, neće da čuje za ovu novu modu, osobito, ako nema sto lanaca zemlje. Bunjevci hoće da i dalje ostanu Bunjevci. I naš pokojni mili Kralj Aleksandar, kada je bio u Subotici, pozdravio nas je kao Bunjevce. Pa čak i ovi grešnici, koji su napustili svoj rod, kite se našim starim imenom pa kažu za sebe da su Bunjevci-Hrvati. A tako šta nema. Ili Bunjevac ili Hrvat! Obadvoje se ne može biti. To je prevara.« (HS 31. XII. 1936. Zaplijenjena vijest, prenesena iz »Nevena«.)

Milivoj Matić u »Nevenu« piše da bi o Bunjevcima trebalo donijeti poseban zakon; oni treba da su hrvatofili i srbofili. (HS 20. XII. 1936. Zapljena. I M. M. niječe hrvatstvo Bunjevaca.)

Novosadski dnevnik »Dan« piše o protestnom zboru ili mitingu u Somboru koji ima osuditi kroatiziranje Bunjevaca. (HS 3. III. 1937. Zapljena.)

Dr. Aleksa Ivić u Subotici osniva pokret za suradnju Srba i Madžarâ protiv Hrvatâ. (14. IV. 1937.)

U Dražu kod Batine Skele napadnute su prostorije »Seljačke sloge«, hrvatskog društva.

»Neven« u Subotici piše: »Ostanimo Bunjevci – u jugoslawenstvu!« Ovo je poklik, uperen protiv hrvatstva Bunjevaca. (HS 4. V. 1939.)

Gradska uprava u Subotici podnijela ostavku jer je bila izabrana na temelju falsificiranih izbora 1938. i nije više imala podršku mjerodavnih krugova u Beogradu. Ministar unutrašnjih poslova Mihaldžić nije htio primiti ovu ostavku. Subotica je iza Zagreba najveći hrvatski grad i uprava njene općine mora doći beskompromisno u hrvatske ruke! (HS 21. III. 1940.)

O izborima u Bačkoj 1940. piše »Hrvatski Dnevnik«: »Izbori su bili slobodni, ali na dan izbora se konstatalo, da je proglas izbornih rezultata već bio 15 dana prije pripremljen i to po staroj metodi. Naime prave su se liste imale toga dana u 6 sati baciti u koš, a iznijele bi se one, koje su njima konvenirale. U tom postupku su se najviše istaknuli kotarski predstojnici u Apatinu i Somboru.« (HS 14. VI. 1940.)

Ministri Bešlić i Tomić prigodom izbora u Bačkoj nastoje okupiti oko JRZ Srbe, Mađzare, Nijemce i »bunjevce« da bi se pomoću vlasti stvorila što veća opozicija protiv Hrvata, protuhrvatska fronta. (HS 25. V. 1940.)

Prema pisanju beogradskog »Dela« tvrditi da u Bunjevci po narodnosti Hrvati znači stvarati zlu krv. (HS 12. VII. 1940.)

Dr. A. Korošec, ministar prosvjete, odobrio je obnavljanje privatne Srpske pravoslavne gimnazije u Novom Sadu koja je 1920. podržavljena. (HS 25. VIII. 1940.)

U Subotici je pokopan svećenik, pjesnik Aleksandar Kokić koji je nenadano umro u Cetinju, u 27. godini života. (HS 25. VIII. 1940.)

Aleksinčev udžbenik za preparandije kaže da u XVII. stolj. žive u Ugarskoj i Hrvatskoj Srbi latinske vjere koji se zovu Dalmatinci, Hrvaćani, Slavonci, Bošnjaci, Bunjevci, Šokci. Oni govore srpskim jezikom, nacionalna im je svijest uspavana, pa se ne može ni govoriti o njihovoj nacionalnoj prosvjeti i kulturi. (HS 29. VIII. 1940.)

Bosna i Hercegovina

Dozvoljen je rad četničkom udruženju u Mostaru, iako je prošle godine bio zabranjen. (HS 6. VI. 1930. Zapljena.)

Predstavnici srpsko-pravoslavni društava u Mostaru potpisani su na letku u kojem se predbacuje sugrađanima katolicima da dovode u opasnost život i imetak potpisnika. (HS 20. II. 1937. Zapljena.)

K. Cicvarić piše u »Balkanu« da su bosanski muslimani Srbi, a bosanski katolici austrijski agenti. (HS 4. I. 1939. Zapljena.)

Dana 1. prosinca, na Dan ujedinjenja, poderane su u Brčkom hrvatske zastave krivnjom sokolaša i zbog nemara redarstva. (HS 6. XII. 1939.)

U »Gajretu« Šukrija Kurtović predlaže da se Bosna i Hercegovina priključe Srbiji, jer bi islam bio u Hrvatskoj ugrožen. (HS 25. I. 1940.)

»Narodna odbrana« piše: »Četvrtu banovinu traže naši nacionalni neprijatelji. Kroz njih djeluje povampireni duh Kalaja i crnožutih epigona. Autonomija Herceg-Bosne znači košmar tuđinštine. Bosna i Hercegovina etnički su čisto srpske zemlje. To su bile od pamtiveka, to su danas i to će ubuduće biti. Svi etnički importi, sve smeće što ga je tamo navaljala i ubacila crno žuta hidra, nisu joj oduzeli niti su mogli da oduzmu srpski karakter. I danas tamo živi najčišći srpski epski duh.« (HS 26. IX. 1940.)

»Narodna pravda« odgovara »Narodnoj odbrani«: »Veću uvredu nije mogao niko nanijeti muslimanima, nego što im je nanijela 'Narodna odbrana' svojim pisanjem, nazivajući ih etničkim importom, tuđincima i smetljem. Na ove i ovakve uvrede muslimani će znati dostojno odgovoriti u pravo vrijeme, naročito onda kad se bude radilo o Bosni i Hercegovini i kad to bude urednicima 'Narodne odbrane' najneprijatnije. Njihovoj gorčini jedan je razlog što se dr. Kulenović izjasnio kao Hrvat, a drugi i pravi razlog što se izjasnio protiv centralizma. (HS 1. X. 1940.)

»Čitanka za IV. r. osnovnih škola«, obvezatan udžbenik, propagira pravoslavlje među inovjercima, veličajući sv. Savu, badnje i đurđevske običaje, osuđuje poturicu itd. (HS 13. X. 1940.)

Stajić tvrdi da su strani utjecaji izopačili osjećaje bosanskih muslimana, ali svoju tvrdnju ne dokazuje. (HS 27. XI. 1940.)

»Narodna odbrana« ljuti se na »Muslimansku svijest« što je napisala da je pjesnik Sabit Užičanin bio Hrvat, a ne bi se ljutila kad bi napisala da je bio Turčin. (HS 31. XII. 1940.)

U sarajevskim školama ima 157 pravoslavnih učitelja, 74 katolika, 30 muslimana, dok u gradu živi 22% pravoslavnih, 27% katolika, 40% muslimana. Općina Vareš ima 5600 katolika i 2 učiteljice Hrvatice, a 1000 pravoslavnih i 4 učiteljice Srпкиnje. (HS 11. VII. 1940.)

Časopis »Srbijanstvo« o Hrvatima

Književno-politički časopis »Srbijanstvo« pod uredništvom Lj. Micića u članku »Manifest Srbijanstva« veliča srpstvo, a naprotiv, o Hrvatima piše ovako: Oni su »nazovi narod«, »bedni brat nebrat«, »odnarođeni Srbin«, hrvatska povijest »takozvana istorija samo u bajkama o Kati i Mati, o Čehu i Lehu, o Tugi i Bugi«. Hrvati su »srpski odmetnici i franački podložnici«. Srbi »goreg roda i poroda nisu imali od poroda horvackoga«. Povijest hrvatskih narodnih vladara je »ono malo katoličko-franačke istorije zavedene u knjigama latinskim pod imenom horvackim«, a sve ostalo je »metafizička istorija jednog nazovi naroda«. »Bespravni ljudi i bezimeni narod – što se uglavnom uvek obeležavalo imenom hrvatskim« ne bi bio ni podigao Gupčevu seljačku bunu bez »duhovne vatre srbijanstva«. Rakovičku bunu podigli su Srbi, a »izdao ju je jedan tuđinac, takozvani Hrvat« (Kvaternik). Hrvati uopće nemaju ni jezika ni kulture. Oni krađu Srbe »zato da zadovolje ružne potrebe svoje prljave sebičnosti, odnosno bogodanog siromaštva«. Hrvati su samo šaka Bodula i »onaj zatucani mračni i podmukli tip zdepastog malog rasta iz barutanskog horvatskog zagorja.« Oni »nisu ni dostojni bilo kakve ravnopravnosti sa Srbima starincima, pobjednicima i koljenovićima. Zato je i nemoguće sporazumevati se, bratimiti sa mesečarima, koji su nesvesni svoga zločina, svestrani golaći, koji iznose neka svoja izmišljena prava bezlične samosvojnosti«. »Pred nama je najteži slučaj političkog ludila dvadesetog veka: hrvacko pitanje.« Treba »da otpevamo opelo revizionističkom, otimačkom, pljačkaškom, ucenjivačkom, nemoralnom i tuđinskom, to jest austrisko-vatikanskom duhu, a samo po imenu hrvackom pitanju«. Hrvati su samo »vatikanski robovi« koje su Srbi oslobodili, a to oslobođenje treba provesti do kraja i izbaviti Hrvate koji su samo odnarođeni i pokatoličeni Srbi. Zato Srbijanstvo mora postati »razvodnik svih tuđinskih crkava od države« tj. treba se odcijepiti od Rima. Zagreb, glavni grad Hrvata, zapravo su osnovali Srbi. Ludost je bila priznati Hrvate ravnopravnim partnerima. Celoj državnoj oblasti, od Ohrida do Triglava, pripada ime srpsko i nikakvo drugo. (HS 13. IX. 1940.)

Unitaristi u Hrvatskoj

Umro Svetozar Pribičević, nekad unitarist, kasnije federalist i politički emigrant u Čehoslovačkoj i Francuskoj. Na njegovu pogrebu predstavnici HSS. (HS 16, 17. IX. 1936. Zapljena.)

Zavjetna je misao braće Pribičević: Svetozara i Milana: oni traže prije 1918. srpsku autonomiju u Hrvatskoj, a od 1918–1927. jugoslavenski unitarizam protiv političke slobode Hrvata. (HS 16. III, 15. V. 1937.)

Janko dr. Baričević govori u Nišu da je mačekovština skup frankovluka, klerikalizma i komunizma. (HS 18. VI. 1935. Zapljena.)

Većeslav Wilder, tvorac »Obznane« protiv hrvatskog naroda, podsekretar u ministarstvu unutrašnjih poslova u doba Svetozara Pribičevića, progonio Stj. Radić, član Sam. dem. stranke, kasnije surađuje s HSS. (HS 5, 9, 12, 19, 26. VI. 1938.)

»Nova riječ«, list V. Wildera, obustavljena. (HS 5. VII. 1940.)

Dr. Dinko Tomašić, »orjunaš«, prikazuje »Politički razvitak Hrvata« po unitarističkom receptu. (HS 3. III. 1938.)

Marjanovićevo jugoslavenstvo protiv Hrvata. (HS 17. IX. 1938.)

Jadi »jugoslavenske akcije«. (HS 8. V. 1934. Zapljena.)

Jugoslavenska nacionalna stranka prema drugim pokretima. Njezini pojedini pristalice nastupaju sektaši. (HS 18. VI. 1934. Zapljena.)

Anđelinović Grga za narod s 3 plemena, a protiv 3 naroda i luke Ploče. (HS 28. II. 1938. Zapljena.)

Četnici na Sveučilištu u Zagrebu izvikuju parole protiv klerikalizma, republikanstva i frankovluka. (HS 27. IV. 1934. Zapljena.)

Osnovana studentska četnička sekcija u Zagrebu. (HS 28. IV. 1934. Zapljena.)

Srbi katolici u Dubrovniku izdaju unitarističke novine »Dubrovnik« koje su se preselile u Kotor. (HS 23. VI. 1939; 10. X. 1940.)

Predmeti iz slav. broskog Gradskog muzeja poklanjani su raznim ministri-
ma. (HS 8. III. 1940.)

Don Marjan Radojković, župnik u Stobreću, prema novinama »Zov sa Jadrana«, član je »Orjune« (Organizacija jugoslavenskih nacionalista). (HS 3. IV. 1934. Zapljena. – Poslije 1918. bilo je u Dalmaciji više svećenika unitarista koji su se kasnije razočarani vratili hrvatstvu.)

»Srpski glas« piše: »Bez srpske Dalmacije nema jakog srpstva... Problematičnim događajima od pre hiljadu godina hoće da se dokaže da je naša Dalmacija bila u sastavu neke famozne suverene Hrvatske. Da nije bilo Austrije, ne bi nitko sanjao o nekoj zajednici sa Hrvatskom. Sporazum je pravo bezumlje kojim se naša dalmatinska i dubrovačka obala odeluje onamo kamo ona nije nikada pripadala. Srpski narod od pamtivijeka naseljava Dalmaciju. Dalmatinci su Srbi, pa i oni katoličke vjere. Franjevci su pokatoličili Srbe po Dalmaciji u Dubrovačkoj oblasti.« (HS 11. V. 1940.)

Krsta Cicvarić uspoređuje Hrvatsku s Irskom, a Liku sa sjevernom Irskom, pa zaključuje da Lika ne bi smjela doći u autonomnu Hrvatsku. Ministar Letica rodom je iz Like i centralist. (HS 30. IV. 1938.)

Dalmatinski Srbi izdali su letak u kojem se kaže o Hrvatima da su kljusad na kojima Švabo po Bosni jaše, zatim, da su kopilad Austrije koju je ona okotila u konkubinatu sa Svetom stolicom na sramotu i grdnu štetu naroda srpskog. (HS 20. VIII. 1940. Zapljena.)

Vandalizam izvršen na groblju u Udbini. (HS 26. II. 1937. Zapljena.)

Žumberčani-grkokatolici Hrvati

Dr. Janko Šimrak, Žumberčanin, grkokatolički svećenik, biskup, bivši narodni zastupnik Hrvatske pučke stranke, piše o žumberačkim uskocima. (HS 9, 25. VII, 1, 7. VIII. 1929; 8. II, 18, 22, 27. III. 1930.)

Šimrak piše o jedinstvu Žumberčana grkokatolika s hrvatskim narodom. (HS 10, 18. VII. 1936.)

Prigodom izbora u Sošicama glasalo je: 470 Hrvata i 175 jeftićevaca (JNS, vođa Badovinac) koji su silom uništili izborne spise. (HS 27. X. 1936. Zapljena.)

Hrvatstvo Žumberčana. (16. XI. 1937; 8. IX. 1938.)

»Slovenec« pogrešno piše o općini Radatović i njezinim stanovnicima koji su svi grkokatolici Hrvati, gravitiraju prema ostalom Žumberku i Zagrebu, pa treba da se odcijepi od Dravske banovine i vrati Hrvatskoj kojoj su oduvijek pripadali. (HS 5. IX. 1940.)

Kotor i Boka Kotorska

Don Tripo Milošević: Iz života kotorske biskupije, prikaz prošlosti i sadašnjosti. (HS 20. VIII. 1930.)

Dr. Viktor Novak o biskupu Ucceliniju. (HS 4. VIII. 1936.) – Koterski biskup Uccelini prikazivan je često u krivom svjetlu, a istina je da je bio hrvatski rodoljub, ne unitarist, i vjeran katolički biskup. O tome svjedoči K. Šegvić, pobijajući glasine o njegovu integralnom jugoslavenstvu. (HS 12. VI. 1937.)

Pavao Butorac, kotorski biskup, piše o progonima Hrvata u Boki Kotorskoj; vjerska tolerancija samo je fraze. (HS 15. VII. 1939.)

Hrvati se neće odreći Boke Koterske. Na ovu izjavu »Trgovinski glasnik« odgovara uvredama; zatim poziva Srbe da bojkotiraju hrvatsku robu i ljetovališta u Hrvatskom primorju. Na to je zabranjeno daljnje izlaženje »Trgovin. glasnika«. (HS 22, 24. III, 28. IV, 19. V.)

Beogradsko »Vreme« i sarajevska »Jugoslavenska pošta« pišu o Boki Koterskoj kao o »Srpskom Primorju«. (HS 7. VIII. 1940.)

R. Knežević tvrdi: Srpske se zemlje protežu sve do Šibenika, a hrvatska naselja u Bosni samo su oaze. (HS 1. I. 1940.)

»Glas Boke«, novine u Kotoru, ističe srpstvo Boke, a prigovara HS-i i »Obzoru« koji tvrde da ovdje žive i Hrvati. (HS 24. X. 1940.)

Stanje u kotorskoj općini gdje su Hrvati zapostavljeni. (HS 16. XI. 1940.)

Maček daje novčanu pripomoć siromasima u Boki. (HS 4. I. 1940.)

O teškim gospodarskim i političkim prilikama u Kotoru i Boki Koterskoj. (HS 6, 17, 21. IV, 23. VIII, 3, 5, 6, 13. X, 9. XI, 29. XII. 1940.)

Slovinci i unitarizam

Prof. dr. Đuro Škarić piše u »Narodnim novinama« da će jezične razlike između slovenskog i srp. -hrv. jezika biti u budućnosti sve manje, i da državno jedinstvo traži i jezično jedinstvo, a gdje ga nema, stvara ga državna vlast. (HS 7. IV. 1934.) – Na ovo odgovara »Slovenec«: »Slovinci su se afirmirali kao potpuna narodna kulturna jedinica u višem jedinstvu jugoslavenskih skupnosti«. (HS 10. IV. 1934. Zapljena.)

Bojkot dalmatinskih i banatskih vina u Sloveniji. (HS 13. VI. 1935. Zapljena.) – Slovinci bojkotiraju Rabusovu mesnicu u Ljubljani. (HS 21. VIII. 1937. Zapljena.)

Slovenski iseljenički list tvrdi da su se mnogi iselili iz Slovenije krivnjom režima koji su podržavali slovinci liberalci. (HS 12. II. 1937.)

Slovinci su protiv unifikacije udžebnika. (HS 28. II. 1937. Zapljena.)

Dr. Boris Zarnik, bivši predsjednik slovenskog društva »Narodni dom« u Zagrebu, protivan je politici koja bi bila uperena protiv interesa hrvatskog naroda, jer samo ako se Slovinci i Hrvati među sobom podupiru, dočekat će bolje dane. (HS 12. I. 1938.)

»Slovenski gospodar« porugljivo piše o Hrvatima. (HS 16. XI. 1937. Zapljena.)

»Slovenec« izjavljuje: »Ne narodno nego državno jedinstvo. To je složeno i pravo narodno jedinstvo.« (HS 18. XI. 1937.)

»Slovenec« piše: »Istina bez krinke« – Integralno jugoslavenstvo jest velikosrpstvo. (HS 7. VIII. 1937.)

Slovenski liberalci jesu lažni Jugoslaveni. (HS 14. X. 1937.)

Unitarizam u Međimurju

Prema školskom izvještaju (tiskan u Varaždinu 1885.) škol. g. 1884/5. učenici u školama Štrigova, Rac-Kaniža (Raskrižje) i Orehovščak po narodnosti jesu: 307 Hrvati, 5 Mađžari, 12 Nijemci. Prema pisanju »Jutarnjih novosti«, glasilu Radikalne stranke u Ljubljani, tri hrvatske kajkavske županije trebalo bi pripojiti Sloveniji. (Narodna politika 6. III. 1923.) – 1923. prema pisanju Narodne politike u selima Raskrižju, Gibini, Gibinščaku, Trnovščaku i Slanetincu djeluju hrvatske političke stranke: HPS, HRSS.

U Raskrižju velika crkvena proslava koju su priredili salezijanci u čast Marije Pomoćnice. Nazočni su vjernici i svećenici Hrvati i Slovenci, a pjeva se pjesma »Zdravo Djevo, Kraljice Hrvata!« (HS 13. VI. 1930.)

Veći broj naselja u zapadnom dijelu Međimurja odvaja se od kotara Čakovec i pripaja Dravskoj banovini. (HS 16. IX. 1931.)

U Čakovcu izlaze dva tjednika: Riječ Međimurja i Glas Međimurja. (HS 16. II. 1932.)

U Čakovcu izlazi novi tjednik »Čakovečke novosti«, glasilo JRSD, vlasnik i urednik je Strahinja Dukić, student. (HS 12. VII. 1933.)

Novi tjednik »Međimurje«, urednik Antun Videc, umir. veterinar i narodni zastupnik. (HS 14. I. 1936.)

Prestao izlaziti tjednik »Međimurske novosti« (urednik Dukić) koji je zagrižljivo pisao protiv svećenika i isusovaca, a pokrenut je novi tjednik »Jugoslavenske novine«. (HS 15. I. 1934. Zapljena.)

Međimurci traže da se Štrigova s okolicom vrati kotaru Čakovec. (HS 17. IV, 14. V. 1936.)

Ministar prosvjete zabranio župniku u Štrigovi Juraju Horvatoviću katehizirati u školi iz razloga koji nije poznat ni upravi škole ni sreskom načelniku. (HS 12. XII. 1936. Zapljena.)

Zahtjev da se općine Radatović, Štrigova i Raskrižje vrate Hrvatskoj. (HS 30. VIII, 3. IX. 1939.)

Željeznica u Međimurju vraća se direkciji željeznica u Zagreb, mjesto slovenskih natpisa imaju se staviti hrvatski, a slovenski činovnici zamijeniti hrvatskim. Ustanovljeno je da je ljubljansko ravnateljstvo željeznica odnijelo iz Međimurja vrednije predmete i zamijenilo ih manje vrijednim. (HS 23. IX, 5. X. 1939.)

Za hrvatsku školu u Šafarskom imenovan je učitelj Slovenac, koji je djeci nabavio slovenske vjerske udžbenike umjesto hrvatskih i tražio je da se djeci predaje vjeronauk slovenskim jezikom. Tome su se protivili i župnik i roditelji, pa je Ban Dravske banovine povjerio vjersku obuku učitelju, što se protivi crkvenim propisima. (HS 29. IX, 21. X, 19, 25. XI. 1939.)

Ivan Richter, Hrvat, upravitelj škole u Štrigovi, po drugi put je uklonjen od službe i na njegovo mjesto imenovan je učitelj Slovenac da bi se i ta škola slovenizirala. Učinio je to Korošec, ministar prosvjete. Zbog svega toga općinsko za-

stupstvo u Štrigovi zaključuje da se općine Štrigova i Raskršće pripoje Banovini Hrvatskoj. (HS 15. II, 26. V, 4–6. VI.)

Tečaj hrvatskih katoličkih đaka u Raskrižju 10–18. VIII. 1940. (HS 9. VI. 1940.)

Slovenska JRZ progona Hrvate u Štrigovi i Raskrižju, žandari čine nasilja protiv pristalica HSS. Ban Subašić prima deputaciju iz Štrigove i tvrdi da je uredba o pripojenju Štrigove Banovini Hrvatskoj izražena i predana na potpis Knezu Namjesniku. (HS 30. VIII, 22, 23. XI. 1940.)

Hrvatska dnevna i tjedna štampa oštro osuđuju postupak slovenskih političara prema Hrvatima u Međimurju. »Hrvatska gruda« piše: »Sitni ljudi iz sitne dežele hoće odnaroditi tj. slovenizirati stara hrvatska sela«. (HS 17. IX. 1940.)

Kapelan Miklaužić iz Štrigove kažnjen u Ljutomeru s 14 dana zatvora zbog hrvatskog rodoljublja. Dr. Maček platio je za njega globu. (Hrvatski glas 23. II. 1941.)

Ministar Kulovec izjavljuje da će Dravska banovina vratiti Banovini Hrvatskoj Štrigovu, Raskrižje i Radatović. (HS 2. III. 1941.)

Makedonija

»Vreme« tvrdi: »Južna Srbija nije Makedonija«. (HS 7, 13. IV. 1934. Zapljena.)

Nikšićka »Slobodna misao« zove »zagrebačkim bestijanjem« priznavanje makedonske i crnogorske narodnosti. (HS 15. VI. 1938. Zapljena.)

Kolonizacija u Makedoniji. (HS 19. VIII. 1933.)

Proslava u Skoplju pod parolom: »Živjela Južna Srbija!« (HS 13. IV. 1934. Zapljena.)

»Pravda« piše o pok. Jovanu Cvijiću: »U Macedoniji, proučavajući slavenski elemenat, Cvijić je došao do zaključka, da Macedonski Sloveni nemaju nacionalne svijesti. Tom konstatacijom Cvijić je izazvao veliko nezadovoljstvo nacionalista i srpskih i bugarskih... Egzarhijska crkva i bugarska škola za posljednjih nekoliko decenija zamutili su svijest Macedonskog stanovništva. Oni su sami morali da se pitaju: »Pa, šta smo mi, Srbi, ili Bugari?« Na to je pitanje odgovorio Cvijić... Macedonci će biti dobri Srbi, ako uspije Srbija da ih otrgne od Turaka. On se tome nadao, to je iskreno želio, to i dočekao.« (HS 23. XII 1932.)

»Srpski glas« donosi izjavu prof. N. Vulića. »Neispravno je pisati Makedonija mjesto Južna Srbija, jer je »cijela južna Srbija danas naseljena Srbima. To je nepobitna činjenica. Za to govore jezik, običaji, historija, manastiri.« (HS 17. XI. 1939.)

»Južna stvarnost« upravlja otvoreno pismo (koje sa zgražanjem prenosi »Srpski glas«) akademiku N. Vuliću: »Zar Vi, g. Vuliću, zaista ne znate da je Makedonija postojala i da danas postoji, a ne postoji ime Južna Srbija, jer je to zvanično ime za ovu pokrajinu ... nitko ne može da ospori ime Macedoniji kao što se ne može osporiti ime i individualnost srpskog, slovenskog, hrvatskog i drugih naroda Jugoslavije, a o tome vrlo dobro makedonski narod zna, i kao takav se osjeća, ... jer nacionalno pitanje Makedonije bilo je i sada je otvoreno ... dakle, g. Vuliću, postoji Makedonija, postoji zato jer (šta mislite?) postoji i makedonski narod.« – »Srpski glas« donosi i vijest kako su u Skoplju, u večernjoj šegrtskoj školi, đaci demonstrativno vikali: »Živila Makedonija«. (HS 15. XII. 1939.)

Ljuba Davidović priznaje da su tjesnogrudni režimi progonili Makedonce i njihovo narodno ime. Dragoljub Jovanović otvoreno zagovara »federativnu Makedoniju« u okviru Jugoslavije. (HS 1. III. 1940.)

»Srpske narodne novine« oštro napadaju makedonski list »Luč«: »Tri posljednja rata odlučila su sudbinu našega Juga, te klasične srpske zemlje. Neka, dakle, znaju svi, i lučisti i njihovi saveznici u Zagrebu, da je naš jug definitivno naš i da nam samo na sablju može biti otet. Kuglicama se ne može postići ništa što bi bilo upereno protiv životnih interesa srpskoga naroda, pa ne može ni ono što priželjkuju izvjesna gospoda u Zagrebu i među lučistima... ni čisto srpski karakter našega juga, ni nesumljivo i isključivo pravo Srba na njegov posjed, ne može i ne smije biti predmetom ni same diskusije. (HS 28. IV. 1940.)

Crna Gora

Ljuba Davidović osuđuje politiku Sekule Drljevića, crnogorskog federalista, koji surađuje s Hrvatima na federativnom uređenju Jugoslavije. (HS 13. XI. 1936. Zapljena.)

Dr. Sekula Drljević traži autonomiju za Crnu Goru i crnogorski narod. (HS 25. VIII. 1937.)

List »Zeta« (Crna Gora, Podgorica) piše kako neki Crnogorci, nastanjeni u Beogradu, namjeravaju sazvati sastanak na kojem bi se okupili Crnogorci iz raznih mjesta, pristaše raznih stranaka, i osnovali »Crnogorski narodni front«. Sastanku će prisustvovati: dr. Drljević, dr. Škerović, Savo Vuletić, M. Cejmović itd. (HS 3. XI. 1937. Zapljena.)

»Glasnik JRZ za savsku banovinu« osuđuje pripremu za osnivanje »Crnogorskog narodnog fronta«, a za podgoričku »Zetu« kaže, da je to list za propagandu »Crvene Hrvatske«. (HS 9. XI. 1937.)

Lj. Davidović, prema pisanju njegova lista »Narod«, pristaje na to da Hrvatska bude federativna jedinica, ali ne Crna Gora i Vojvodina, jer je njihov centar Beograd. Davidović ostaje vjeran jugoslavenskom narodnom jedinstvu, protivi se agitaciji dra. Drljevića koji kao zastupnik HSS hoće govoriti »u ime Srba« i traži od Mačeka da prekine veze s Drljevićem. (HS 14. XI. 1937. Zapljena.)

S. Drljević govori o velikosrpskoj i velikohrvatskoj državnoj ideji. (HS 5. III. 1939.) (21. XI. 1940.)

Crnogorski centralisti (dr. Nikola Škerović, Gavro Milošević i dr.) izdali su proglas kojim osuđuju pobornike federalizma kao izdajnice. (HS 4. VII. 1940.)

Protivnici Banovine Hrvatske

Nelojalno ponašanje JRZ prema HSS: u vladi suradnja, a u narodu JRZ radi protiv hrvatsko-srpskog sporazuma kao i političari opozicije. (HS 29. V. 1940.)

Slobodan Jovanović protiv Banovine Hrvatske. (HS 25. VII. 1940.)

Odgadanje provedbe sporazuma o Banovini Hrvatskoj. (HS 4. IX. 1940.)

Glasovi o selidbi industrije iz Hrvatske u Srbiju. (HS 2. X. 1940.)

Zabrana izdavati novine »Srpski glas«, glasilo Srpskog kulturnog kluba. (HS 28. VI. 1940.)

Ljotić izmišlja progone Srba u Hrvatskoj. (HS 5. I. 1941.)

Grol: Položaj Banovine Hrvatske nije pravno jasan. (HS 12. I. 1941.)

Društvo »Krajina« protiv Banovine Hrvatske. (HS 18. I. 1941.)

Sokoli se tuže da su u Banovini Hrvatskoj progonjeni. (HS 24. VII. 1940. Zapljena.)

Borba za Hrvatsku narodnu individualnost

Proslava 100-godišnjice hrvatske narodne himne

U Cerniku je održana skupština pjevačkog društva »Tomislav« i tom je prilikom otpjevana himna »Lijepa naša domovina«. (HS 13. II. 1935. Zapljena.)

Proslavljena je 100-godišnjica hrvatske narodne himne »Lijepa naša domovina« tijekom prosinca 1935. u mjestima: Pakrac, Pleternica, G. Vakuf, Lasinja, Garčin, Kobaš, Zelina, Varaždin, Glina. (HS 12, 13, 15, 17, 28. XII. 1935.)

Proslava 100-godišnjice hrvatskog narodnog preporoda

Dr. Franjo Fancev predaje u Pučkom sveučilištu u Zagrebu: Hrvatsko podrijetlo ilirskog pokreta. Tzv. »ilirski pokret« jest nepatvoreni produkt naše sredine, stvoren radom više naših generacija, a ne neki Gajev import iz Graza ili Pešte. (HS 14. III. 1935.)

Nova Gradiška slavi 100-godišnjicu hrvatskog (»ilirskog«) preporoda. (HS 9. IV. 1935. Zapljena.)

Od 14–18. XII. 1935. proslavljena je u Zagrebu 100-godišnjica hrvatskog narodnog preporoda. Govorili su dr. Fancev i dr. Nikola Andrić, a u kazalištu je odigrana opera »Porin« i dvije prigodne predstave. U Glazbenom zavodu održan je koncert. (HS 3, 17. XII. 1935.)

Zrinsko-frankopanske proslave

Hrvatski klub u Beogradu priredio je zrinsko-frankopansku komemoraciju. Govorio je dr. A. Juretić o značenju kulta Zrinskih i Frankopana koji su se borili protiv Austrije za pravo i ustav s namjerom da stvore novu Hrvatsku, na čelu podunavskih zemalja. (HS 1. V. 1932.)

Zrinsko-frankopanske proslave održane su u raznim mjestima: Zagreb, Hvar, Đakovo, Karlovac, Virovitica, Bjelovar, Vukovar, Sarajevo, Koprivnica, Sisak, Hrvatska Kostajnica i Šibenik. (HS 4. V. 1932.)

Prigodni članak u novinama: P. Zrinski i F. K. Frankopan osuđeni su na smrt i pod krvničkim su mačem izdahnuili. (HS 27. IV. 1934. Zapljena.) | Novinski članak »Zrinsko-frankopanska pouka«: Zrinski je bio ratnik, Frankopan pjesnik, a ni jedan političar, zato je njihova urota propala. (HS 29. IV. 1934.)

Zrinsko-frankopanske proslave u Zagrebu: Pješadijski puk »Zrinski«, kazalište, društvo »Napredak«, Trgovačka akademija, Dječjačko sjemenište, škole ss. milosrdnica, a u Sarajevu društvo »Napredak«. (HS 1. V. 1934.)

Na zrinsko-frankopanskoj proslavi u Sarajevu bili su nazočni: nadbiskup Šarić, konzuli CSR, Njemačke, Engleske, Italije itd. (HS 30. IV. 1935. Zapljena.)

Zrinsko-frankopanske proslave u mjestima: Zemun, Daruvar, Ljubljana, Hrvatska Kostajnica, Cernik, Nova Gradiška, Pleternica. (HS 3. V. 1935.)

Oko imena Akademije u Zagrebu

Molba Jugoslavenskoj akademiji da promijeni svoje ime u: Hrvatska akademija znanosti i umjetnosti. Molbu su potpisali: Dr. Šimrak, dr. Živković, dr. R. Horvat, A. Dabinović, N. Žic, F. Bučar, K. Filić. (HS 8, 10. V. 1938.)

Za ime »Hrvatska akademija« glasala je većina akademika. Majstor Ivan Meštrović, iako otvoreni i iskreni hrvatski rodoljub, javno se izjasnio protiv mijenjanja imena. (HS 8. XII. 1939.)

Matica Hrvatska

Filip Lukas, predsjednik Matice Hrvatske, govori o hrvatskom nacionalizmu prigodom Bulićeve proslave. (HS 17. IX, 14. XII. 1937. Zapljena.)

Prof. Lukas govori o problemu hrvatske kulture. Senator Daka Popović oštro napada Lukasa. (HS 9, 18. III. 1938.)

Neke kulturno-povijesne zablude

Prof. dr. Milan Prelog iskrivljuje vjersko-moralno ponašanje đakovačkoga biskupa J. J. Strossmayera. (HS 21. II. 1931.)

Bogumilomanija je kao neka zaraza: majstor Meštrovic i pjesnik Iso Velikanić misle da potječu od bogumilskih predaka. Meštrovic izjavljuje: »Vidim u svim religijama, u onome, što im je suština, istovjetnost, i posvuda je božanska istina jedna.« Zna se inače da je masonska religija ona »u kojoj se slažu svi ljudi.« (HS 19, 21, 23. VII. 1932.) – Dr. Bjelovučić se ograđuje od bogumilomanije kao pronalazača neke nove vjere. (HS 14. VIII. 1932.)

Luteromanija znači veličanje Luterove pseudoreformacije koja je tobože imala važan utjecaj na hrvatska kulturno-povijesna zbivanja. Prof. dr. Fancev pobija to mišljenje, a V. Wilder ga brani u »Novoj riječi«. (HS 23. VI, 3, 5. VII. 1938.)

Ideologija Ive Šarića o seljačkom životu i kulturi temelji se na odbačenim tuđinskim krilaticama i nije ideologija hrvatskog seljačkog pokreta. (HS 10, 17. XI. 1935.)

Predavanja dra. Turića za seljačke mladiće protive se povijesnim činjenicama, pravnoj i moralnoj nauci. Protiv njih se izjasnio »Glasnik profesorskog društva«, »Seljački dom«, i kroz više brojeva HS. (HS 4. I, 30. III. 1939, 17. II. 1940.)

Framazuni ili slobodni zidari

Slobodno-zidarski konvent u Osijeku pozdravlja kralja Aleksandra. (HS 30. III. 1931. Zapljena.)

Strossmayer je protiv framazuna dra. Napoleona Špun-Stričića, dra. Bojničića, dra. Franje Josipa Spevca. Biskup kaže: »Mržnja prema kršćanstvu i Crkvi rađa kod nas mržnju protiv Hrvatstvu.« (Korespondencija Strossmayer-Rački, III, str. 272.) (HS 30, 31. V. 1931.)

Dr. Fran Potočnjak, za prvog svjetskog rata član Jugoslavenskog odbora u inozemstvu, pokopan je bez svećenika jer je bio framazun. (HS 22. I. 1932.)

Dr. K. B. (Janko Šimrak) polemizira s Damjanom Brankovićem o ideologiji i djelovanju framazuna. Malo zatim, Damjanović je primio od kralja orden. (HS 8, 19, 22, 29. I. 1933.)

Masonerija radi za ličnu korist, a na štetu društva. (HS 14. IV. 1934.)

»Novo doba« (don Vinko Brajević) piše protiv klerikalizma, a u korist framazuna. Brajević godinama ne vrši crkvene službe. (HS 28. IX. 1934.)

Na svijetu ima 25.000 slobodnih loža s 2,500.000 članova. (HS 4. II. 1934.)

»Katalozi mađarskih masona« sadržavaju i podatke o masonima u Hrvatskoj. (HS 4. II. 1934.)

Dr. Adolf pl. Mihalić, nestor zagrebačkih framazuna, pokopan je u arkadama na Mirogoju, bez svećenika. Prisustvovali su dr. Tućan, dr. Šišić, dr. Grga Novak i drugi. (HS 13, 14. II. 1934.)

»Narodna odbrana« protiv framazuna, socijalista, klerikalaca itd. (HS 14. III. 1934.)

MOSK – knjižice odn. brošure protiv framazuna. (HS 9. VIII. 1934.)

Masoni u svom tjedniku »Javnost« napadaju dosljedno samo Katoličku Crkvu i kulturne ustanove u Hrvatskoj, a ne druge vjerske organizacije, štoviše, Pravoslavnu crkvu katkada hvale. (HS 5. II, 4. III, 5, 6. VIII, 6, 7. X. 1937.)

Framazuni i drugi borci protiv klerikalizma zapravo se bore protiv hrvatstva što danas taje, a nekada su to javno činili. (HS 8. II. 1938.)

A. Korošec optužuje framazune koji se u javnosti brane kao društvo s odobrenim pravilima. (HS 3, 6. I. 1940.)

Slobodni zidari u Hrvatskoj poznati su od 1918. kao začetnici i izvođači mnogih progona, bacanja u tamnicu i ubojstava. Oni su progonili svećenike u vezi sa sokolskom ideologijom i tražili rastavu Crkve i države. (HS 12. I. 1940.)

Veze francuske i jugoslavenske masonerije protiv Katoličke Crkve. (21. VII. 1940.)

»Vreme« o masonima: »Političke stranke nastaju i nestaju, ali masonerija ostaje. Prividno se u politici i privredi međusobno bore. U Loži su jedno. Narod ne zna, da se sve te borbe vode na površini, a da imaju za cilj samo jedno: da zadrže masone na vlasti. Koja god stranka pobijedila, u njoj su masoni, i oni podržavaju svoju braću iz Lože na sve načine, u svim pravcima. Ni najautoritativnija vlada nije dirala u Lože slobodnih zidara. Svuda je naš javni život protkan predstavnicima Lože. Ima ih u svim našim društvenim redovima, u svima partijama, u svim organizacijama javnog života. Novo vrijeme traži da se odlučno učini kraj vladavini slobodnog zidarstva.« (HS 23. VII. 1940.)

Obustavljeni su framazunski listovi »Javnost« i »Vidici«. (HS 25. VII. 1940. Zapljena.)

Lože obustavile svoj rad. (HS 2. VIII. 1940.)

Državna je vlast ukinula framazunske lože. (HS 6. VIII. 1940.)

Popis članova framazunskih loža objavljen. (HS 14. VIII. 1940.)

Banska vlast Banovine Hrvatske zatvorila je framazunske lože. (HS 15. VIII. 1940.)

Djelovanje framazuna u »Sokolu«. (HS 22. VIII, 8. IX. 1940.)

Društva pod utjecajem framazuna

Rotari-klub u kojem su članovi dr. Milan Stojadinović, dr. Radmilo Bujas, dr. Miljenko Marković, Stj. Musulin, dr. Tartalja. (HS 25. I. 1934.)

Hrišćanska zajednica mladih ljudi, Zagreb, Zrinjevac br. 3, kojoj je predsjednik dr. Marko Kostrenčić senator. (HS 27. II. 1934.)

Teozofsko društvo Zagreb slavi rođendan Krišnamurtija. Članice: Milena pl. Šišić, supruga prof. Šišića, i druge Zagrepčanke, supruge istaknutih hrvatskih javnih radnika i činovnika. (HS 27. V. 1930.)

Panslavizam

Hrvati i Česi

G. 1929. Hrvati sudjeluju na svetovaclavskim svečanostima u Pragu. Dana 5. srpnja 1929. praškim su se ulicama kretale tisuće i tisuće Orlova i katoličkih gimnastičara iz čitavog svijeta. Povorka je prolazila ulicama puna tri sata. Sudjelovalo je 50.000 osoba, preko 50 glazbenih sastava i skoro 400 zastava. Katolička Evropa pokazala je svoju solidarnost sa čehoslovačkim katolicima. Okupili su se Hrvati, Slovenci, Poljaci, Nijemci, Francuzi, 200 katoličkih legionara iz prošloga svjetskog rata. Iz Hrvatske je došlo više stotina Orlova i Orlica, veći broj njih u krasnim

narodnim nošnjama, sa svojim vođama dr. Ivom Protulipcem i Maricom Stankovićevom. Povorku su promatrali zagrebački nadbiskup A. Bauer, šibenski biskup Mileta, ljubljanski biskup Jeglič, poljski kardinal Hlond, čehoslovački predsjednik Masaryk, duša proslave-ministar katolik Šramek te slovenski političar i svećenik Korošec.

Poslije povorke održani su razni govori, obavljena su primanja, crkvena i državna, sve u najboljem redu, bez incidenta, što je osobito značajno za Prag, inače poznat po protuvjerskim i liberalnim istupima.

Poslije povratka iz Praga biskup je Mileta u svojoj izjavi osobito naglasio kako je Hrvatima katolicima potrebna sloga u radu. Dr. Stjepan Markulim izjavio je slijedeće: »Ja sam smatrao svojom dužnošću, da kao predsjednik Središnjeg odbora Katoličke akcije putujem u Prag na ovaj veliki slet, što ga je priredio Čehoslovački Orlovski savez. Ponajprije zato da u ime svih organiziranih Hrvata katolika, koji su zastupani u Katoličkoj akciji, odam počast našem bratskom češkom narodu, koji slavi tako veliki događaj, zatim da iskažem priznanje i Hrvatskom Orlovskom savezu, koji je organizirao ovaj pohod u Prag, treće, da stupim u doticaj s predstavnicima ostalih katoličkih naroda, i konačno da na svoje oči pogledam gigantski napredak, što su ga napravili češki katolici u ovih zadnjih deset godina, i da proučim sve što bi se moglo primijeniti na naše prilike.« (HS 2-17. VII, br. 2-14 1929.)

Toma G. Masaryk i Rusija. (HS 13. III. 1930. Zapljena.)

Masaryk se pred smrt vraća kršćanstvu. (HS 13. IX. 1934.)

Slom češkog pokrokarstva (naprednjaštva). (HS 8. X. 1938. Zapljena.)

Kardinal Kašpar o uzrocima češke tragedije. (HS 18. X. 1938.)

»Seljački dom« misli da je oduzimanje sudetskih Nijemaca od Čehoslovačke pravedno. (HS 26. X. 1938.)

Panslavizam i katolicizam. (HS 13. X, 1. XI. 1938.)

Plodovi panslavizma. (HS 17. X. 1938, 14. III. 1939. Zapljena.)

Prema Masarykovim nacionalno-političkim planovima trebali bi hrvatski krajevi pripasti Velikoj Srbiji, što znači nedostatak slavenske solidarnosti. (HS 3, 25. XII. 1938, 10. I. 1939. Zapljena.)

Hrvati i Slovaci

1929, 23. rujna, održano je hrvatsko-slovačko slavlje u Trnavi, u Slovačkoj, u rodnom gradu zagrebačkoga nadbiskupa-kardinala Jurja Haulika. Govorio je dr. Josip Andrić slovačkim jezikom, zatim slovački politički vođa Andrej Hlinka. Prisustvovao je zagrebački nadbiskup dr. Antun Bauer i mnogi drugi. (HS 24, 26. IX. 1929.)

Masaryk je obećao Slovacima autonomiju i slobodan političko-kulturni razvitak, a provodio je nasilnim načinom strogi centralizam na štetu Slovakâ. (HS 3. XII. 1938.)

Država Slovačka nastala u ratnim prilikama. (HS 14. III. 1939.)

Odnosi Hrvata i Slovaka. (HS 1, 17. XI. 1940, 18. I. 1941.)

Slovenski katolici

Odnosi Hrvata i Slovenaca bili su u prošlosti dosta dobri. Slovenci su dolazili u Hrvatsku da budu ovdje solidni obrtnici, gimnazijski i sveučilišni profesori, kano-nici, istaknuti redovnički poglavari. Na početku XX. stolj. postale su osobito uske i srdačne veze između organiziranih hrvatskih i slovenskih katolika. Hrvatski ka-

tolički đaci polazili su u Sloveniju da kod Janeza Kreka uče kršćansku sociologiju i kako treba sitnim socijalnim radom jačati svoj narod u borbi protiv kapitalizma i jakog političkog protivnika u Beču i Budimpešti. Često se govorilo: »Slovenia docet«, i pjevalo: »Slovenec i Hrvat, zauvijek brat i brat!« 1918. ušlo se u novu državu s nadama da će se zajedničkim političkim i kulturnim radom Hrvata i Slovenaca osigurati slobodan i uspješan vjerski i politički razvitak Hrvata i Slovenaca. 1919. osnovana je u Ljubljani Jugoslavenska katolička đačka liga koja je imala svoje sjedište u Zagrebu i bila centar svega hrvatskog i slovenskog katoličkog đaštva. Dana 8. XII. 1925. ta je Liga ukinuta. Za ukidanje su glasali Slovenci, a od Hrvata predstavnici društava Hrvatskog Orla. Poslije toga veze organiziranih hrvatskih i slovenskih katolika, osobito kod mlađeg naraštaja, slabe. Razlog je uvjerenje da slovenski političari, iako u načelu federalisti, praktički pomažu velikosrpsku politiku protiv Hrvata. Iako je etnička granica između Hrvata i Slovenaca od starine utvrđena i nije sporna, centralisti su vješto uspjeli prigodom omeđavanja banovina ubaciti bez potrebe zublju razdora. O tome govorimo na drugom mjestu. (HS 6. II. 1940.)

Izvrstan slovenski katolički publicist Franc Terseglav napisao je u ljubljanskom katoličkom dnevniku »Slovenec« članak u kojem uspoređuje slovenskog svećenika sociologa dra. J. Kreka s hrvatskim katoličkim političarom drom. Petrom Roguljom: »Za suradnju Hrvata i Slovenaca osobito su se zauzimala dvojica: Slovenac dr. Krek i Hrvat dr. Rogulja. Pero je bio poseban čovjek, genijalnoga kova kao Krek, i da mu je bilo dano dulje živjeti, hrvatski bi politički život danas drugačije izgledao. Jer Rogulja je imao razvijeno u najvišoj mjeri svojstvo, koje je među Hrvatima rijetko: upravo ignacijevsku moć organiziranja. Kao i ustanovitelj zadnjega velikoga reda katoličke crkve, i Rogulja je krio u sebi neiscrpivu i strogo k cilju upravljenu moć volje, jasna načela, koja nije nikada mijenjao, već je po njima samo uređivao svoje iskustvo, uravnotežen značaj skoro bez svake nutarnje napetosti među raznim protuslovljima, te veliku ljubav, koja nikada nije bila kolebajuće, od vanjskog utiska ovisno čuvstvo, nego odlučna volja, da iz najviših poriva pomaže svugdje i svakome, tko je potreban. Odtuda i njegova najviša životna strast organizirati, jer je njegov instinkt u prvome redu išao za tim, da obuhvati čitav narod, puk, političku i gospodarsku skupnost. To mu je bilo u krvi kao i Kreku, dočim je kulturnu djelatnost u pravom specifičnom smislu prepustio posebno za to osposobljenim saradnicima. Jer Rogulja je, sam bez najmanjeg sebeljublja, uvijek znao postaviti svakoga čovjeka na pravo mjesto, pravi asket, koji zna vladati, imajući pred sobom uvijek samo nadosobni ideal. U tom obziru je Rogulja najsvojstveniji tip katoličkog čovjeka, kakva smo poznavali u Mahnić-Krekovoj dobi, i koji danas tako čeznutljivo tražimo. Nikada ga nismo vidjeli da zdvaja, da se ustavlja ili da se mračí: išao je svojim zacrtanim putem ne samo ravno, nego i sa nefaljenom upravo svetačkom vedrinom.

Roguljina osoba, do skrajnosti disciplinirana, znala je disciplinirati i organizirati hrvatski narod, kojim se teško može zavladati upravo radi njegova temperamenta, koji se bez mjere podaje najraznijim utiscima. Pero nije na puk djelovao geslima, koja zapaljuju i zanose, i koja su proračunana da djeluju na čuvstva, kako je to bila metoda radićevštine, nego ga je navodio i privodio k urednom, nesebičnom zadružnom, političkom i gospodarskom radu te socijalnim vrlinama, koje od naroda zahtjevaju više žrtava, nego što mu časovito donose koristi.« (HS 21. II. 1930.)

»Slovenec« donosi izjavu dra. Matije Petlića, beogradskog župnika, o pisanju tjednika »Slovenija« koji napada beogradskog nadbiskupa R. Rodića i tamošnje hrvatske svećenike kao pristrane prema Slovencima. (HS 12. I. 1934. Zapljena.)

Briga za Hrvate sunarodnjake u inozemstvu

Istra

Talijanski sud u Puli osudio na smrt Vladimira Gortana. (HS 1. XI. 1929.)

N. Žic piše o kršenju vjerske slobode Hrvata i Slovenaca u Istri. (29. X. 1931.)

Nadbiskup Bauer traži vjersku i narodnu slobodu Hrvata i Slovenaca u Istri protiv fašizma. (HS 27. II, 26. III, 29. V. 1931.)

Prefekt u Puli zabranjuje hrvatske napise u crkvi; zbog toga crkveni prelati prosvjeduju u Rimu. (HS 4. IV. 1935. Zapljena.)

Vjekoslav Spinčić, svećenik, narodni politički borac u Istri u doba austrijske vladavine. (HS 30. V, 3. VI. 1933.)

Bajski Trokut

G. 1918. zajedno sa Suboticom priključen je Jugoslaviji i Bajski Trokut gdje živi 30.000 Hrvata. Na temelju Mirovne konferencije taj je kraj dopao Madžarskoj 20. VIII. 1921. koja u njemu provodi odnarođivanje. (HS 21. VIII. 1929.)

Rumunjska

Rumunjske Hrvate u Rekašu i Krašovi blizu jugoslavenske granice pohodili su i opisali O. Petar Vlašić i svećenik prof. Antun Messner-Šporčić. (HS 24. VIII. 1929.)

Austrija

Društvo gradišćanskih Hrvata u Zagrebu raspustila vlast. (HS 17. V. 1933.)

Francuska

Život naših radnika u Francuskoj. (HS 7. V. 1930. Zapljena.)

Amerika

Naši iseljenici u Argentini. (HS 14. VI. 1930. Zapljena.)

Doček američkih Hrvata u Zagrebu. (HS 7. VIII. 1930. Članak djelomično zaplijenjen; ime »Hrvat« svagdje brisano.)

Hrvati u Urugvaju. (HS 4. II. 1937.)

Pod uredništvom dra. Stjepana Podolšaka počeo se tiskati časopis »Hrvat u tuđini«, namijenjen iseljenim Hrvatima. (HS 15. II. 1940.)

Društvo s. Rafaela za hrvatske iseljenike. (HS 18. VI. 1939.)

Izumiranje Hrvata u Moravskoj. (HS 12. XI. 1937.)

Opća borba za narodnu individualnost

Rezolucije

»Novosti« o zagrebačkim rezolucijama protiv diktature kralja Aleksandra. (HS 26. XI. 1932.)

Korošćeve punktacije ili proglas u Ljubljani 31. XII. 1932. (HS 18. I, 14. III. 1933.)

Zagrebački memorandum. (HS 1, 16. XII. 1934.)

Dvije rezolucije političke opozicije. (5. VI. 1935. Zapljena.)

Narodna skupština

Narodni zastupnik iz Dalmacije Anđelinović prigovara što su prije u Skupštini bila 93 Hrvata (31%), a sada ih je samo 52 (17%); što se »Gajret« zove »Srpsko muslimansko društvo«, dok su sva hrvatska društva kao plemenska ukinuta; kritizira i Ustav Srpske pravoslavne crkve. Dr. Ivo Elegović tuži se na nasilja Janka Bedekovića i zagrebačke policije. (HS 3, 4, 5. III. 1932.)

Narodna skupština otvoreno raspravlja o hrvatskom pitanju. (HS 21, 25–28. II, 9, 12–20, 25. III. 1937.)

Izjave i novinski članci

»Vreme« 9. VII. 1930. piše da su se tri jugoslavenska plemena razvijala tako da postanu tri naroda, ali »nacionalna budućnost« traži da se plemenska imena i dalje poštuju, a sama plemena stope u jedan narod. (HS 9. VII. 1930. Zapljena.)

»Trgovinski glasnik« piše da je u Jugoslaviji zajamčena sloboda vjere i savjesti. (HS 14. VII. 1930. Zapljena.)

Fedor Nikić, urednik subotičkog »Dnevnika«, osnovao je u Osijeku »Jugoslavensko društvo za kulturno i privredno vaspitanje« kojemu je zadaća širiti jugoslavensku ideju, poučavati Osijek, Baranju i Slavoniju, te štiti i braniti istinske i prave Jugoslavenke. (HS 14. VII. 1930. Zapljena.)

Provođenje jugoslavenstva. (HS 18. VII. 1930. Zapljena.)

Jugoslavenski nacionalizam. (HS 13. II. 1931. Zapljena.)

Prof. P. Grgec u članku »Istočna i zapadna kultura« piše da Dušan Nikolajević poziva na borbu protiv »rimskog hrišćanstva«, a dr. V. Mašić brani zapadnu kulturu protiv istočnog despotizma. (HS 13. IV. 1932.)

Dr. Milan Ivšić piše o razvitku hrvatskog društva. (HS 17. VII. 1936.)

Boža Maksimović za unitarizam protiv federacije jer bez unitarizma nastaje tragedija. (HS 3, 10. XII. 1935.)

Prof. Erdeljanović o Hrvatima i Srbima kao jednom plemenu. (HS 17. VI. 1935.)

Arandžević o Srbima i Hrvatima kao dva naroda, a Jovan Banjanin kao o jednom jugoslavenskom narodu. (HS 22. I. 1937.)

Srbi i Hrvati jesu dva naroda. (HS 26. III. 1937.)

P. Grgec piše članak: »Hrvatska narodna cjelina i regionalizam.« (HS 17. VI. 1937.)

Izjave u novinama protiv sporazuma Hrvatâ i Srba. (HS 11, 14. X. 1937.)

»Balkan« u Beogradu piše o vodećoj ulozi Srba. (HS 14. XII. 1937. Zapljena.)

Arhimandrit Vaso Pelagić u knjizi »Pokušaji za narodno i lično unapređenje« tvrdi: »Pod imenom svekoliko Srpstvo ja razumjevam prostor zemljišta od Jadranskog mora do Vidina i Oršave i od Drave i Maroša rijeke do Skadra i Skoplja... Opšta Srbija zauzima prostor od Jadranskog mora do Vidima i Oršave i od rijeke Kupe, Drave i Maroša do Vardara u Macedoniji i do Skadra grada, koje se zemljište danas politično dijeli: 1) na kneževinu Srbiju... 2) na Crnu Goru Srbiju u kojoj časti ovijana prava Srbadija živi itd, 3) na tursku Srbiju tj. Bosnu, Hercegovinu i Staru Srbiju itd. Četvrti pako dio Srpstva dolazi na austro-ugarsku Srbiju u koju spadaju Banat, Bačka, Srijem, Slavonija, Primorje i Dalmacija. (HS 12. XI. 1938.) – Brošura Vase Pelagića, tiskana u Zagrebu, »Umovanje zdravoga razuma« zaplijenjena je od državnih vlasti. (HS 27. VI. 1935.)

Dr. Branimir Maleš, Slovenac, sveuč. profesor u Beogradu, pozivajući se na Jovana Cvijića, piše o dinarskoj rasi koja obuhvaća Hercegovinu, Crnu Goru i

donekle Albaniju: »Ta je rasa održala srpsko ime i srpsku krv kroz vekove... To je rasa koja je digla Ustanak, koja je stvorila Srbiju.« (HS 7. I. 1939. Zapljena.)

Dubrovački »Hrvatski jug« piše: »Duh je narodni proticao kao rijeka iz pokoljenja u pokoljenje, pa je danas hrvatska narodna individualnost formirana i izgrađena; ona ima svoj život i svoj životni princip. (HS 24. I. 1939. Zapljena.)

Što traži hrvatski narod? (HS 2. III. 1939. Zapljena.)

»Bizantinizam«. (HS 3. VI. 1939. Zapljena.)

Dvostruka mjera kod šovinista. (HS 9. VI. 1939. Zapljena.)

Vuk Karadžić – otac velikosrpske misli. (HS 25. VII. 1939. Zapljena.)

Unitarizam

Kotarski tajnik u Metkoviću zabranjuje pjevati »plemensku« (hrvatsku) pjesmu: »Planula zora, svanuo dan!« (HS 29. I. 1930. Zapljena.)

Križevci mijenjaju nazive ulica: brišu se imena Haulik, Basariček, Stjepan i Pavao Radić; 14 ulica je zadržalo stara imena, a 28 ih je promijenilo. (HS 7. II. 1931.)

Nove stranke mogu se osnivati, ali ne s vjerskim i nacionalnim obilježjem. (HS 10. IV. 1932.)

Prema pisanju »Seljačkog glasa«, pjevanje hrvatskih narodnih davorija i jest i nije zabranjeno. – Dr. Nikić u Narodnoj skupštini traži od vlade da ne zabranjuje objavljivanje govora narodnih zastupnika u Skupštini na zagrebačkom području. (HS 16. IV. 1932.)

Političari u opoziciji priznaju hrvatsko pitanje, a kad su na vlasti, ne priznaju ga. (HS 14. IV. 1936.)

Dr. M. Kosić tvrdi: »Hrvati traže narodnu ravnopravnost, i ne zadovoljavaju se s građanskom jednakošću. Hrvati su narod sa svojom narodnom sviješću iz davnine i sa historijskom prošlošću kao i Srbi. Hrvatsko pitanje ne može se rješavati nadmudrivanjem i taktiziranjem, nego iskrenošću. Glavni naš cilj ima biti: zadobiti hrvatski narod za jugoslavensku državu. (HS 20. II. 1937.)

Čubrilović govori o ravnopravnosti hrvatstva i srpstva umjesto ravnopravnosti pojedinaca Hrvata, Srba, Nijemaca itd. (HS 1, 4. VI. 1937.)

»Slavonija« (Vinkovci) protiv hrvatskog imena. (HS 25. III. 1939.)

Brošura »Srpsko-hrvatski spor« tvrdi da srpski jezik točno pokazuje granice, dokle se srpski narod prostire. Te granice idu pravcem Senj-Ogulin-Glina-Sunja-Virovitica. Treba spriječiti pohrvaćivanje Srba katolika u Bosni, Slavoniji i Bačkoj. Pisac nije imao smjelosti da se potpiše, a vjerojatno je jedan iz kruga Stojadinovićevih prijatelja. (HS 20. VI. 1939.)

Vladajuća stranka preko državnog aparata krši slobodu štampe napose u Hrvatskoj i prema katolicima. (HS 19. IX. 1939. Zapljena.)

Prigodom općinskih izbora u Hrvatskoj 1940. tvrdi se da su otprilike dvije trećine Srba glasale za JRZ tj. protiv sporazuma s Hrvatima, a jedna trećina za sporazum, želeći tako osigurati sebi utjecaj na vlasti u Banovini Hrvatskoj. (HS 22. V. 1940. Djelomična zapljena.)

Društo »Krajina« (stojadinovićevci, ljotićevci i dr.) žele od srpskih krajeva Hrvatske napraviti neki Ulster. (Hrvatski glas 2. III. 1941.)

Neke ličnosti

Dr. Hinko Hinković, hrvatski političar i pokršteni Židov, rodio se 1854. u Vinici od oca trgovca kao Heinrich Moses, a kasnije se pokrstio i pohrvatilo, promijenivši ime i prezime. Bio je pravaš i urednik sušačke »Slobode«, ali je zagovarao surad-

nju sa Srbima pa je morao napustiti to uredništvo. Isključen je i iz Stranke prava jer je glasao u Saboru da se David Starčević izruči sudu. Napustio je i »Slobodnu misao« zbog izrazito antiklerikalnoga karaktera. Zbog predavanja »Raj i pakao« tužen je sudu jer da vrijeđa vjerske osjećaje (prof. dr. Bujanović), ali se spretno branio i bio oslobođen od optužbe. Bio je u politici vatreni Hrvat i poštenjak. Poslije 1918. povukao se iz javnoga života, ali ga je kritički pratio i kao republikanac bio teško razočaran. Kralj Aleksandar ponudio mu je 100.000 Din. za liječenje, ali je bilo prekasno. Umro je 1929. Župnik Sv. Marije u Zagrebu M. Beluhan postigao je kod njega vjersko obraćenje. (HS 5. IX. 1929; 6. X. 1934.)

Milan Marjanović, šef prezbiroa ministra predsjednika, publicist, napisao je i u Beogradu tiskao 1913. knjigu »Savremena Hrvatska« u kojoj pozitivno prikazuje hrvatsku narodnu borbu. (HS 24, 25, 31. X. 1929.)

Stanoje Stanojević, srpski historik, piše u mjesečniku za rujan 1929. »Fidac« o hrvatskoj povijesti ovo: »Nesposobni da odole organiziranim snagama Mađžara, Hrvati vidješe 1107. konac njihove neovisnosti; oni se nisu podigli do naših dana. U borbi protiv bečkog apsolutizma i centralizma režima Beča, hrvatsko plemstvo... bilo je spremno žrtvovati nezavisnost svoje domovine Mađžarskoj, samo da spasi svoje srednjovjekovne privilegije ... Kod Hrvata i Slovenaca tada nije bio razvijen narodni osjećaj. Hrvatski je narod bio upravljan od plemića, a ovi, povodeći se za mađžarskim i njemačkim principima, nisu se brinuli nego za obranu njihovih prava i privilegija. Što se pak tiče samog naroda, on je tada bio daleko od svake narodne ideje. (HS 17. IX. 1929.)

Dr. Želimir Mažuranić istupio je iz vlade u Beogradu jer je tražio okončanje agrarne reforme protiv većine koja je željela i dalje pomoću agrarne reforme politički ucjenjivati siromašne seljake i provoditi velikosrpsku politiku. Mažuranića je u vladi naslijedio dr. Juraj Demetrović kao ministar trgovine i industrije, od rane mladosti, prema pisanju novina, uvjereni i borbeni Jugoslaven, pristaša narodnog i državnog jedinstva. (HS 5. XII. 1929.)

Don Frane Bulić osnovao je zakladu za školovanje arheologa koji bi nastavio njegova iskapanja u Solinu. (Za takvo školovanje nije se za njegova života javio nitko od svećenika.) (HS 6. XI. 1929.)

Ivan Meštrović, kipar, o hrvatstvu i jugoslavenstvu 1933. – Iako je nekada radio za stvaranje Jugoslavije, potpisao je u ime zagrebačkih intelektualaca prijedlog za federativno uređenje države, pa je zato napadnut od unitarista. Protivio se mijenjanju imena Jugoslavenska akademija. (HS 1. VIII. 1933; 5, 6, 9. VI. 1937.)

Dr. Anton Korošec rodio se 1872. Studirao je bogosloviju u Mariboru, doktorirao u Grazu 1905, narodni je zastupnik 1906, tvorac Majske deklaracije 1917, predsjednik Narodnog vijeća SHS u Zagrebu 1918, 1928. ministar predsjednik i ministar unutrašnjih poslova, 1929. ministar saobraćaja, zatim ministar šuma i rudnika do 1930, 1935. ministar unutrašnjih poslova, 1940. ministar prosvjete. Umro u Beogradu 14. XII. 1940. (HS 25. VI. 1935; 2. VII, 15, 17, 18, 21. XII. 1940.)

Bivši ban Mihalovich postao je predsjednik Mjesnog odbora JRZ-e u Zagrebu uz oduševljenje njezinih članova. (HS 1. I. 1936.)

Svetozar Pribičević rođen je 1875. u Kostajnici, 1929. interniran, 15. IX. 1936. umro u Pragu. (HS 16, 18, IX. 1936.)

Prof. Dinko Tomašić nije mogao preuzeti profesorsku službu jer su ga studenti isfućkali zbog njegova političkog stava. (HS 26. X 1937.)

V. Wilder u »Novoj riječi« uvredljivo piše o pok. nadbiskupu Baueru, njegovoj imovini i oporuci, o tobože nepostignutom kardinalatu. (HS 25. XII. 1937.)

Tugomir Alaupović 1928. izabran je za člana Glavnog odbora Davidovićeve Demokratske stranke uz još 2 Hrvata i sve ostale Srbe; uostalom, to je posve srpska stranka. (HS 20. V. 1937.)

Dr. Trumbić je imao veze s papom Benediktom XV, koji ga je obavijestio da je Rusija pristala uz Londonski pakt na štetu Hrvata; imao je veze s kardinalom Gasparrijem. (HS 25. XI. 1938.)

1940. 14. I. nadbiskup Stepinac pozdravlja pred crkvom sv. Marka u Zagrebu Kneza-Namjesnika Pavla te ističe kako svaka vlast dolazi od Boga, kako svatko mora odgovarati za svoja djela Bogu, kako svaki zemaljski autoritet ima svoj temelj u Bogu. (HS 16, 27. I. 1940.)

Dr. Milivoj Dežman, novinar, urednik »Obzora«, liberalac, predstavnik zagrebačkog bogatog građanstva, čuvar strossmayerovskih tradicija i zato protiv starčevićanaca. (HS 25. VI. 1940.)

Žrtve diktature

Zadušnice u katoličkim crkvama za pok. S. Radića. (7. VIII. 1930. Zapljena.)

Sud za zaštitu države u Beogradu osudio je: na smrt vješanjem Miju Seletković, Andriju Filman, Miju Kirchmajer, a 11 osoba na vremenite kazne od 2–20 godina. (HS 24. V. 1931.)

Sudbeni stol u Zagrebu po zakonu o zaštiti države sudio je slijedećima: Marku Hraniloviću i Matiji Soldinu na smrt vješanjem, Antunu Hercegu 20 god., Stjepanu Javoru 20 g., Dragutinu Križnjaku 18 g., Stjepanu Horvateku 15 g., Pavlu Gladu 15 g. itd. (HS 1. VII. 1931.)

Ivan Rosić iz Prvče osuđen je na smrt vješanjem što je ubio Andriju Berića iz Nove Gradiške, a Ivan Levaković iz Lipika na doživotnu robiju. (HS 12. VIII. 1931.)

Senjani pred sudom za zaštitu države. (HS 24–27. V. 1933.)

Sud za zaštitu države u Beogradu osudio je ove: Juraj Rukavina na kaznu smrti, Ivan Rukavina 3 god., Leopold Šuper 20 g., Ivan Abramović 15 g., Jerko Sudar na vječnu robiju, Antun Šuperina 10 g., Josip Barić 12 g., Josip Vukić 10 g., Jure Gazić 10 g., Dane Babić 9 mjeseci. (HS 11. VII. 1933.)

Osuđeni su na smrt: Petar Oreb i Josip Begović, a na doživotnu robiju Antun Pogorelec. (HS 12. V. 1934.)

Osuđeni su Mijo Grediček i Juraj Šalec-Vražić na 18 god. zbog ubojstva žandara. (HS 12. VII. 1934.)

Dr. Maček pušten je iz zatvora na slobodu putem Kraljeve milosti. (HS 27. XII. 1934.) – Dr. Maček, njegov život i patnje. (HS 16. VII. 1938. Zapljena.)

Krvavi događaji u Sibinju kod Slav. Broda. U vezi s njima uhićen je župnik Praskić. Zadušnice za poginule sibirjske žrtve. (HS 11, 14, 20–26. II. 1935. Vijesti djelomično zaplijenjene.) – Ubojice sibirjskih žrtava iz g. 1935. još nisu kažnjeni. (Hrvatski glas 27. II. 1941.)

Banska uprava Savske banovine daje službenu obavijest o tri razna sukoba žandara i seljaka. (HS 25. V. 1935.)

Dr. Fran Binički, profesor bogoslovije u Senju i župnik u Ličkom Osiku, pisac većeg broja književnih djela, odsjedio je 1932. 8 mjeseci u zatvoru u Srijemskoj Mitrovici, posve nevin. (HS 10. III. 1936; 14. VII. 1940.)

G. 1934. bilo je u Zagrebu 17.168 uhićenih. Bili su to uglavnom prosjaci i skitnice. (HS 3. I. 1935.)

Kanonik S. Korenić služi u zagrebačkoj katedrali zadušnice za pok. Stipu Javora, narodnog borca i mučenika. Prisutni su Trumbić, Jelašić, Majer i dr. (HS 9. IV. 1937. Zapljena.)

Zadušnice u katedrali za senjske žrtve. (HS 13, 24. V. 1937. Zapljena.) – Žalost na Sušaku što su žandari ubili u Senju nekoliko hrvatskih mladića zbog pjevanja neke pjesme. (HS 13. V. 1937. Zapljena.)

Sudska rasprava zbog događaja na sveučilištu u Zagrebu. Za obranu se javilo 38 odvjetnika iz Zagreba te iz raznih gradova Hrvatske i Bosne. (HS 5. VI. 1937.)

U Šibeniku je kažnjeno 70 osoba koje su istakle hrvatske zastave na kuće prigodom dolaska dra. Krnjevića. (HS 4. VI. 1937.)

U Petrijevcima djeca ne polaze školu dvojice nepoćudnih učitelja. (HS 2. VI. 1937.)

Svećenik Kerubin Šegvić piše o progonima katoličkih svećenika u doba jugodemokratskog terora. (HS 21. VIII. 1937. Zapljena.)

Razbojnički napad kod Virovitice. (HS 28. IX. 1937. Zapljena.)

U selu Kotari kod Samobora ubijen je Matija Tandarić, predsjednik organizacije HSS. (HS 19, 20. VII. 1938. Zapljena.)

U Španovici kod Pakraca ubijen je Petar Vrtlar, predsjednik mjesnog odbora HSS i zapovjednik Seljačke zaštite. (HS 21. X. 1939.)

Osude zbog nasilja žandara

Interpelacija u Narodnoj skupštini protiv žandara. (HS 28. VI. 1934. Zapljena.)

Bude Pejnović, povjerenik policije u Daruvaru, zlostavljao je nevinog Peru Čukmana, pa je zato osuđen kod Okružnog suda u Požegi 1935. i tek 1937. odsjeđio za to dva mjeseca u zatvoru. – Tošo Radosavljević, izdavač lista »Jugosloven« u Daruvaru, osuđen je na 6 mjeseci zatvora zbog klevete kod Okružnog suda u Požegi. Prije toga bio je već pet puta osuđivan. (HS 24. XI. 1935; 25. VII. 1936; 24. VII, 29. X. 1937. Djelomična zapljena.)

Kotarski sud u Drnišu osudio je tamošnje žandare, svakoga na 15 dana zatvora, što su protuzakonito zatvorili neke mladiće koji su pjevali neku pjesmu. (HS 1. IV. 1937. Zapljena.)

Razne teškoće i progoni

Župnik u Šestinama Novosel tužio sudu klevetnike koji su osuđeni. (HS 13. VII. 1929.)

Katolički roditelji u Požegi i Splitu traže da se vjeronauk i dalje predaje u školi od strane svećenika. (HS 2. VII. 1930. Zapljena.)

Zabranjeno je na ulici vrijeđati svećenika riječju »baksus« i sl. (HS 2. VII. 1930. Zapljena.)

Nuncij Pellegrinetti brani katolike od kleveta. (HS 4. VII. 1930. Zapljena.)

Biskupi u korizmenim poslanicama govore o napadima na vjeru. (HS 21. II. 1931. Zapljena.)

Dr. Ivan Nevistić u beogradskoj »Pravdi« piše protiv Hrvatskog katoličkog društva Sv. Jeronima. (HS 11. IV. 1931. Zapljena.)

Lopovi okrali 25 katoličkih crkvi u Hrvatskoj. (HS 11. XI. 1931.)

U Narodnoj skupštini Mita Dimitrijević tvrdi: »Klerikalizam diže glavu!« (HS 4, 5. III. 1932.)

Luka Kostrenčić, nar. zastupnik, govori o klerikalizmu. (HS 8. I. 1933.)

Kritika prošteništa u Mariji Bistrici. (HS 15. I. 1933.)

Osnutak novih župa u Zagrebu. (HS 28. I. 1933.)

Konferencija svećeničkih društava »Uzajamnost«. (HS 10. III. 1933.)

Vjernost Hrvatâ Rimu – Papi. (HS 3. IV. 1933. Zapljena.)

Grga Novak: »Sumersko podrijetlo vjere u Bogorodicu i Spasitelja.« (HS 6, 7. IV. 1933.)

U Križevcima gimnazijalcima zabranjeno slušati propovijed za vrijeme mise. (HS 4. V. 1933.)

Prosvjedi nekolicine na Rabu protiv biskupa Srebrnića. (HS 10. V. 1933.)

Osuda zbog upadica kod čitanja protusokolske poslanice u crkvi. (27. V. 1933.)

Profesor sisačke gimnazije protiv vjeronauka. (HS 8, 12. VII. 1933.)

U Pelješcu se vrši agitacija protiv katoličke vjere. (HS 19. VI. 1933.)

Agrarna reforma: Crkva plaća porez na oduzete posjede. (HS 22. VI. 1933.)

Požar u đakovačkoj katedrali. (HS 24. VII. 5, 10. X. 1933.)

Zagrebačko hodočašće u Mariju Bistricu. (HS 11. VII. 1933. Zapljena.)

Presudom Državnog savjeta Josip Pelz, kateheta u Sr. Mitrovici, vraćen je u državnu službu iz koje je bio otpušten. (HS 26. VII. 1933.)

Zakonski prijedlog o vjerskoj nastavi. (HS 27–30. VII. 1933.)

Pitanje crkvenih brakova u Vojvodini. (HS 11. VIII. 1933.)

»La Nation Belge« o katolicima i pravoslavnima u Jugoslaviji. (HS 1. IX. 1933. Zapljena.)

Uccellini, kotorski biskup, odlikovan od Kralja. (HS 21. IX. 1933. Zapljena.) (HS 4. VIII. 1936, 7. VI. 1937.)

Izjava fra Marijana Jakovljevića, kustosa bosanske franjevačke provincije povodom napada starokatolika Koste Jukića na Papu u nazočnosti srpskog pravoslavnog patrijarha koji reče da štuje Papu. (HS 30. IX. 1933. Zapljena.)

Zabranjena je knjiga M. Savića koji tvrdi da su Srbi u Hrvatskoj pokatoličeni i pohrvaćeni. Knjiga je izdana o državnom trošku. (HS 16, 25. XI. 1933. Zapljena vijesti.)

Dr. J. Cenkić tvrdi u Narodnoj skupštini da je predlagao svećeničku ženidbu i pokorio se Sv. Stolici kad to nije prihvatila. On prihvaća državno jedinstvo, ali odbija integralno jugoslavenstvo. (HS 18. XI. 1933.)

Župnik Rački osuđuje izjavu Banića protiv Sv. Stolice. (HS 28. XI. 1933. Zapljena.)

Učiteljska škola u Čakovcu 2 god. bez vjeronauka jer država nije imenovala katehetu. (HS 5. XII. 1933. Zapljena.)

Pavao Pašiček, kapelan u Požegi, oslobođen je od optužbe kod Okružnog suda u Požegi. (HS 23. XII. 1933.)

»Slovenec« piše protiv hrvatskih svećenika u Beogradu. Izjava dra. Petlića. (HS 12. I. 1934. Zapljena.)

Crkveni i građanski brak. (16. I, 7. II. 1934.)

J. Šimrak poziva dra. Gavrančića neka dokaže optužbe protiv isusovaca. (HS 6. I. 1934. Zapljena.)

Dr. Ivan Hulenić, kateheta u Zagrebu, osuđen na 1 mjesec zatvora po zakonu o zaštiti države. (HS 5, 6. II. 1934. Zapljena.)

Socijalno-demokratska stranka za rastavu Crkve od države. (HS 4, 6. II. 1934.)

Napadaji na križevačkog biskupa Julija Drohobeczky-a, osobito od strane framazunskih »Novosti«. (HS 15–17, 25. II, 14. VI. 1934.)

Kako je sada katoličkim svećenicima. (HS 23. II. 1934.)

Katolici prikraćeni u državnom budžetu. (HS 28. II. 1934.)

Ante Kovač, nar. zastupnik, o klerikalizmu. (HS 3. III. 1934.)

- Nar. skupština raspravlja o crnoj internacionali. (HS 6. III. 1934.)
- Mirko Kus-Nikolajev protiv klerikalizma u »Radničkim novinama«. (HS 17. III. 1934.)
- Dr. F. Binički osuđen na 10 mjeseci zatvora zbog posjedovanja letaka. (HS 1. IV. 1934.)
- Fra Emanuel Krajnović isključen iz franjevačkog reda. (HS 7. VI. 1934.)
- Na sastanku katehetâ raspravlja se o vjeronauku u srednjim školama. (HS 6-9. VII. 1934. Zapljena.)
- Majo Mažuran, urednik »Smotre slavenske politike«, falsificira Strossmayera i predlaže osnivanje »Narodne katoličke crkve« odnosno prekidanje vezâ sa Sv. Stolicom. (HS 5, 7. VIII. 1934.)
- Osuda slovenskih svećenika što su odvrćali vjernike od čitanja bezbožne štampe. (HS 24. VIII. 1934.)
- U Ratkovici kod Pleternice imaju adventisti 100 članova, a propovjednike primaju iz Zagreba i Beograda. (HS 14. VIII. 1934.)
- Trstenjak Martin-Davorin, učitelj u Kostajnici, bezbožnik. (HS 19. IX. 1934. Zapljena.)
- Martin Štupnik, kapelan u Oriovcu, osuđen uvjetno po zakonu o zaštiti države. (HS 5. X. 1934.)
- Stj. Gašparović, župnik iz Kule, osuđen na 8 mj. zatvora. (HS 25. X. 1934.)
- Župnik u Kamenici Jamnik osuđen na 30 d. zatvora. (HS 19. XII. 1934. Zapljena.)
- Poziv na ustrajnost u vjeri prigodom posvete crkve u Dicmu. (HS 4. I. 1935.)
- Napad na župnika i njegov stan u Maču. (HS 4. I. 1935.)
- Fra A. Čičić, državni službenik, tvrdi da je Katol. Crkva u Jugoslaviji slobodna i ravnopravna. (HS 5. I. 1935.)
- Izjava biskupa Milete o napadajima tiska na Katol. Crkvu i Papu. (HS 7. I. 1935. Zapljena.)
- Svetosavske školske proslave u službi prozelitizma. (HS 12, 27, 31. I. 1935.)
- Razbojnički napad na župnički stan u Bistri. (HS 19. I. 1935.)
- Izložba u Zagrebu »Pro Deo« protiv bezboštva. (HS 24. I. 1935.)
- Arhitekt Šen predlaže rušenje povijesnog Kaptola u Zagrebu. (HS 1. II. 1935.)
- Cenzura plijeni govore nadb. Stepinca. (HS 18, 20. II. 1935.)
- Kateheta M. Stošić oslobođen optužbe i vraćen u službu. (HS 4. III. 1935. Zapljena.)
- Župnik i dr. napadnuti iz zasjede kod Zlatara. (HS 12. III. 1935.)
- Pravo vjerskih škola na opstanak. (HS 18. III. 1935. Zapljena.)
- Kleveta da su redovnice otele djevojku. (HS 2. IV. 1935.)
- Vjeronauk u srednjim školama. (HS 6. IV. 1935. Zapljena.)
- Iz somborske bolnice otpuštene su bolničarke, sestre Sv. Križa, i na zahtjev građana vraćene u bolnicu. (HS 3. V. 1935. Zapljena.)
- Iskrivljavanje hrvatske povijesti. (HS 10. V. 1935. Zapljena.)
- Kardinal u New-Yorku, na zahtjev dvojice hrvatskih svećenika (Bono Andačić, Jerković), dao je zatvoriti u ludnicu svećenika Vladislava Luburića odakle ga je izbavio Radoje Janković, jugoslavenski generalni konzul u New-Yorku. (HS 16. V. 1935.)
- Provala u crkvu u Bos. Brodu. (HS 17. V. 1935.)
- Nadb. Bauer zabranio čitanje 17 adventističkih knjiga. (HS 9. VI. 1935.)

13. VI. 1935. ubijen je od nepoznatog ubojice Ivanko Vlašićak, župnik u Požeškom Brestovcu. (HS 14, 21. VI, 6. VIII. 1935. Zapljena.)

Osuđen fra J. Jurković zbog povrede zastave. (HS 15. VI. 1935. Zapljena.)

Fra Filip Gašpar osuđen i oslobođen. (HS 17. VI, 16. X. 1935. Zapljena.)

Zabranjena brošura Vase Pelagića »Umovanje zdravog razuma«, tiskana u Zagrebu. (HS 27. VI. 1935.)

Ubijen Janko Vedrina, župnik u Bučici, od nepoznatog zločinca. (HS 10, 11, 14, 31. VIII. 1935.) Pokopan je u Mariji Bistrici.

Neprikladno ponašanje vatrogasaca u Pos. Bregima u crkvi. Za to ih je vlast prekorila. (HS 3. XI. 1935.)

Poništena osuda u Dubrovniku protiv don Mihe Arbulića, župnika u Mandaljeni. (HS 23. XI. 1935.)

Istraga zbog širenja letaka protiv nadb. Stepinca u Glini. (HS 15. XII. 1935.)

Jovan Banjanin protiv Katol. akcije. (HS 27, 28. III. 1936.)

Prema pisanju »Novosti«, masoni i komunisti imaju zajednički kulturni program, pa zato surađuju. (HS 19. II. 1936.)

Zagrebačka nadbiskupija i agrarna reforma. (HS 8. X. 1936.)

HSS odbacuje »Zbornik hrvatskih seljaka«. (HS 25. X. 1936.)

Crkvi ne daju pravo da se brani protiv napada. (3. I. 1937. Zapljena.)

Mihovil Pavlek Miškina i svećenstvo. (HS 12, 31. I, 5. II.)

Katolički se episkopat žali na školske knjige u kojima se iskrivljuje crkvena povijest, izruguje vjera i ćudoređe. (HS 15. I. 1937. Zapljena.)

Dr. Ž. Šol protiv klerikalizma »kao nečeg najgoreg«. (HS 23. I. 1937.)

Dr. Maček piše u »Seljačkom domu« članak »Ni klerikalizam ni bezvjerstvo«; osuđuje diobu Slovenaca na klerikalce i liberalce, nekadašnju sličnu diobu hrvatske gospode na pristaše »Hrvatstva« i »Pokreta« (naprednjaci) te napominje da neki svećenici žele živu vjeru hrvatskog seljaštva u Boga i njegovu pravdu iskoristiti tako da ga politički zarobe ili da mu se nametnu za vođe. (HS 6. III. 1937.)

U Udbini oštećeni katolički grobovi, u Gračacu kapela. (HS 26. II. 1937. Zapljena.)

Stari i novi kalendar, ćirilica i latinica. (HS 11. III. 1937. Zapljena.)

»Varaždinske novosti« piše protiv Katol. crkve i kršćanske filozofije, protiv »98 varaždinskih klerikalaca.« (HS 19. III. 1937.)

Dr. H. Krizman prigodom protukonkordatske borbe poziva katolike »na mir«, spominjući neke povijesne neistine. (HS 3. X. 1937.)

V. Wilder izdao knjigu – apologiju slobodnih zidara (Gavrančić, Hanžek, Tomašić) s napadima na Katol. crkvu. (HS 6. X. 1937.)

Katolički je episkopat poduzeo mjere za reparaciju svih nepravdi – zaključak Biskupske konferencije. (HS 29. X. 1937.)

Križevci nemaju redovitu vjersku pouku u školi. (HS 31. I. 1938. Zapljena.)

Molitva za prihvaćanje konkordata kod nas. (HS 3. II. 1938. Zapljena.)

Ministar prosvjete tumači način svetosavske proslave. (HS 5. II. 1938.)

Iako su svećenici zaslužni za opstanak i kulturu hrvatskog naroda, ipak neki na njih udaraju kao na opasnost za taj narod. (HS 17. II. 1938.)

»Nova riječ« (Wilder) optužuje hrvatski katolički seniorat (Jesih, Lončar, Pećnjak, Hren, Penić). (HS 31. III. 1938.)

Miškina izmišlja pogreške hrvatskih svećenika. (HS 3. IV. 1938.)

Zavod Sv. Jeronima u Rimu imao je dobiti pravilni naziv »Pro Croatica gente« po želji pape Leona XIII, ali se tome protivio Lujo Vojnović i to u ime Crne Gore spriječio. (HS 24. IV. 1938.)

Važnost Biskupske konferencije. (HS 7. V. 1938. Zapljena.)

Cenzura u Zagrebu plijeni Papin govor o katolicima u Jugoslaviji, ali ga cenzura u Ljubljani dopušta, pa ga HS donosi prema pisanju ljubljanskog dnevnika »Slovenec«. (HS 22. VII. 1938.)

Rezolucije III. katehetskog kongresa. (HS 16. VIII. 1938. Zapljena.)

Masoni o katolicima: klerikalno-separatistička zatucanost. (HS 22. VII. 1938. Zapljena.)

Euharistijski kongres u Benkovcu smeta protivnicima. (HS 5. VIII. 1938.)

Novosadski »Dan« piše: »Vjera neka ide u galeriju povijesnog muzeja!« Odgovara mu »Hrvatski dnevnik«. (HS 15, 17. IX. 1938.)

Novosadski »Dan« tvrdi da se hrvatska i srpska nacionalna svijest može sjediniti u jedan srpsko-hrvatski narod ako se ukloni utjecaj katoličke i pravoslavne vjerske svijesti. (HS 18. IX. 1938.)

Proslava kralja Zvonimira u biskupiji kod Šibenika nekome smeta. (HS 13, 26. IX. 1938. Zapljena.)

Nadb. Stepinac o odnosu Crkve i države; zauzima se za učiteljsku školu ss. milosrdnica. (HS 1. I. 1939. Zapljena.)

Biskup P. Butorac poziva vjernike da pomognu nezaposlene radnike. Dr. Maček dao je svoj prilog. (HS 2. I. 1939.)

Hrvati katolici i dr. Trumbić. (HS 13. I. 1939. Zapljena.)

Biskupska konferencija o školskim knjigama i nastavnicima, katolicima i ino-vjercima. (HS 28. I. 1939. Zapljena.)

Popravak zagrebačke katedrale stoji 15,000.000. Priloge daju Banovina Hrvatska, »Croatia«, a Hipotekarna banka ne daje. (HS 13. IV, 1. X. 1939. Zapljena.)

Prijenos imovine Vjerozakonske zaklade na Katol. crkvu. (HS 7. V. 1939.)

»Jugoslavenske novine« tvrde (Kuprešanin V. D.) da pravoga hrvatskog duha nema kod klerikalaca. (HS 18. VI. 1939.)

Dravska banovina protiv upotrebe hrvatskih vjeronaučnih knjiga u Šafarskom i Raskrižju. (HS 12, 19. XI. 1939.)

Reforma ženidbenog prava u Međimurju. (HS 17. XII. 1939.)

Kako da napunimo naše crkve (HS 1. I. 1940.)

Potreba osnivanja redovničkih kuća u Lici i Krbavi. List »Lička sloga« protiv redovnika. (HS 1. I, 18. II. 1940.)

Vraćanje Crkvi otetih zgrada u Vojvodini. (HS 5. III. 1940.)

Katolička Crkva oštećena u državnom budžetu. (HS 22. III. 1940.)

Seljaci u Tkalcu kod Križevaca oteli su križevačkom biskupu livadu, ali su je nakon sudske presude morali vratiti. (HS 5. V, 28. VI. 1940.)

Matavulj je izvrgao ruglu pravosl. manastir Krupu, ali se to nije usudio objaviti, pa je ruglo prenio na franjevački samostan Visovac zbog čega su franjevci prosvjedovali bez koristi. (HS 4. X. 1940.)

Uvredljivo pisanje protiv župnika u Ludini i Hlebinama što treba osuditi. (1, 4. I. 1941.)

Ante Katavić požalio kod suda klevetu protiv splitskog kanonika Pilepića. (Hrvatski glas 18. II. 1941.)

Povijesni događaji i ličnosti

1929.

- Dr. Janko Šimrak, Žumberački uskoci, 1929. br. 3, 7, 21, 27, 56, 62, 68.
Dr. Rudolf Horvat, Iz prošlosti hrvatskih sela, 1929. br. 14, 23, 26.
Dr. Rudolf Horvat, Kako je od Komarnice postao Novigrad, 1929. br. 79.
Dr. Rudolf Horvat, Kako je Dugo Selo dobilo župnu crkvu, 1929. br. 73, 85.
Vjekoslav Klaić, Moji odnosi s Česima, 1929. br. 22, 23.
Iz ratnih zapamćenja Don Frane Bulića, 1929. br. 1, 12.
Petar Grgec, Ban Toma Bakač, 1929. br. 43.
Stipa Ančić, Povijesne crtice franjevačkog samostana u Rami, 1929. br. 53.
Dr. Janko Šimrak, Seoba Uskoka u Žumberak, 1929. br. 74, 86, 99, 105.

1930.

- »Istorija pedagogije« od Petra Despotovića, Beograd 1926, kritika. (HS 7. II. 1930. Zapljena.)
Dr. Petar Rogulja, život i djela. (HS 19–28. II. 1930.)
Značenje Hortyeve proslave u Madžarskoj. (HS 4. III. 1930. Zapljena.)
Petar Grgec, Žrtve austrijske vojne krajine. (Vidi Zanimljivosti 1930.)
Dr. Janko Šimrak, Žumberački uskoci. (HS 22. III. 1930.)
Ante Šimčik, »Emilije Laszowski«. (HS 4. IV. 1930.)
P. Grgec, Prvi Križanićev polazak u Rusiju. (HS 17. VI. 1930. Zapljena.)
P. Grgec, Križanićev politički ideal. (HS 5. VIII. 1930. Djelomična zapljena.)
Ličnost dra. Đure Arnolda. (HS 16. VII. 1930. Zapljena.)
P. Grgec, Naša 20-godišnjica (proslava gimnazije u Travniku). (HS 1–13. IX. 1930.)
Ivan Jakovina, župnik u Vinagori, rođen u Pregradi, pokopan u Zagrebu na Mirogoju, doživio 89 g. (HS 23. IX. 1930.)
»Fojnička regista« od dra. Josipa Matasovića. (HS 4. XI. 1930.)
Martolozi. (HS 28. XI. 1930.)
Ferenca Črnka Povijest Segeta grada. (HS 30. XI. i d. 1930.)
Dr. Radošević o dru. Supilu. (HS 6. XII. 1930.)
60-godišnjica dra. F. Šišića. (HS 7. XII. 1930.)

1931.

- P. Rogulja i fra Buntić dobrotvori Hercegovine. (HS 8. I. 1931.)
A. Šimčik, Dobrowsky i Hrvati. (HS 25, 27, 29. I. 1931.)
Grof Tivadar Batthyany pravedan prema Hrvatima; njegovi su djedovi imali velike posjede u kraju Bjelovar-Pakrac. (HS 4. II. 1931.)
Dr. J. Šimrak, Don Miho Pavlinović. (HS 3. III. 1931.)
»Pravica kralja Matijaša« (U Zagrebu na saboru 30.I – 2.III. 1481. kralj Matijaš osudio je na smrt velik broj velikaša i plemića zbog mnogih zločina nasilja, paleža, krađa: Blagajski, Babonići, Frankopani itd.) (HS 4. III. 1931.)
»Revizija historijske madžarske koncepcije« (Historik Szekfü raskrinkao je kalvina Rakocija i tako izazvao protiv sebe kalvine i Židove. Katolički su historici Karacsony i Homann.) (HS 19. III. 1931.)
Smrt dra. Milutina Cihlar-Nehajeva. Osvrt. (HS 8. IV. 1931. Zapljena.)
Proslava Marije Jurić Zagorke – rugalica. (HS 15. V. 1931. Zapljena.)
P. Grgec, Roman seoskog župnika M. Lamota »Zabilježbe iz moje pastirske službe«. (HS 5. VI. 1931.)

Kamilo Horvat, Madžar, tiskao je knjigu o Baranji na madžarskom jeziku. Knjizi je zabranjen ulaz u Jugoslaviju. (HS 16. VII. 1931.)

Dr. J. Dujmušić, Progonstvo fra Frane Jukića 1818–1857. (HS 20–29. X. 1931.)

M. Ujević, Strossmayer i Rački u pismima. (HS 5, 6, 25. XII. 1931.)

Strossmayer, Bjelovarska afera, Vatikanski sabor, borba protiv bana Khuena. (HS 6–11. XII. 1931.)

Ante Šimčik, »Vjesnik Drž. arhiva u Zagrebu« (pobija mišljenje dra. Karlića o hrvatskoj povijesti na kraju XI. stolj.) (HS 17. XII. 1931.)

1932.

Spisi Dubrovačke kancelarije (Republike) 1278–1301. (HS 11. III. 1932.)

P. Grgec, Lovro Katić, historik i pripovjedač. (HS 16. III. 1932.)

Hrvati studenti u Krakovu 1433–1510. (HS 16. IV. 1932.)

Grob Petra Rogulje u Sarajevu. (HS 11. VI. 1932.)

Dr. Andrija Živković o Ivanu Meštroviću. (HS 24. VII. 1932.)

Je li Vrhovec bio slobodan zidar? (Nije dokazano.) (HS 25. XII. 1932.)

Mahnićeva »Hrvatska straža«. (HS 25. XII. 1932.)

1933.

P. Grgec, »Borba za civilizaciju milosti« (povijest duhovnog razvoja hrvatskog naroda). (HS 8. I. 1933.)

Fra Ljubo Hrgić, Putopis od Sutjeske do Livna i Olova. (HS 17. I. – 19. II. 1933.)

A. Šimčik, 60-godišnjica dra. Rudolfa Horvata. (HS 15. III. 1933.)

Franjevačke škole u Bosni do 1757. (HS 6, 11, 13, 16, 17. V. 1933.)

80-godišnjica dra. Ljudevita Ivančana, historika i kanonika. (HS 2. VIII. 1933.)

Dr. Ivo Pilar, »Südland«, umro. (HS 5. XI. 1933.)

25-godišnjica franjev. bogosl. društva »Bakula« u Mostaru. (HS 16. XII. 1933.)

1934.

Hercegovački franjevci. (HS 10, 14, 17. I. 1934.)

O. Vladimir Brusić, Franjevački samostan na Hvaru. (HS 24, 25. I, 1, 28. II, 20, 27. V. 1934.)

Križevački biskup Julije Drohobeczky. (HS 15–17, 25. II. 1934.)

Vladimir Čorović, »Plava knjiga« (velikosrpska ideja skovana je na ruskom dvoru 1803. i odavde prenesena na Balkan); »Povijest Bosne« (bosanski Srbi djeluju neovisno o Srbiji). (HS 24. II. 1934.)

Cernik – prodaja vlastelinstva. (HS 6. III. 1934.)

Gradišćanski Hrvati. (HS 6. III. 1934.)

Zdenci kod Slav. Broda: otkopani su temelji stare crkve na mjestu Crkvište. (HS 6. III. 1934.)

Stari samostani u Hercegovini. (HS 7. III. 1934.)

Janko Barlé, proslava 65-godišnjice u krilu Slomškova prosvjetnog društva u Zagrebu. (HS 10. III. 1934.)

Nema rasno čistih Madžara, pogotovo među visokim klerom. (HS 11. III. 1934.)

Gradišćanski Hrvati, prosiava u Beču. (HS 13. III. 1934. Zapljena.)

Fra Ljubo Hrgić, Putovanje bosanskom Posavinom. (HS 14. III. – 23. V. 1934. sa 44 nastavka.)

Prof. dr. Barada predaje u Jeronimskoj dvorani u Zagrebu kako su se Hrvati u prošlosti priklonili Rimu i Zapadu. (HS 19. III. 1934. Zapljena.)

Lj. Hauptmann o podrijetlu Hrvata i postanku južnoslavenskih država protiv mišljenja Stanojevića i Vulića (HS 5,6. IV. 1934.)

Iz Martićevih sjećanja na ilirizam. (HS 8. IV. 1934.)

Danilo Dimović o Franji Ferdinandu. (HS 16. V. 1934. Zapljena.)

Dr. Lovro Radičević, kanonik, potpredsjednik »Croatie«, odlikovan je ordenom Jugoslavenske krune 3. reda. (HS 2. VI. 1934.)

Srbi trgovci u XVIII. i XIX. stolj. u raznim gradovima Hrvatske i Ugarske. (HS 12. VI. 1934.)

Krčki kanonici u turskom sužanjstvu. (HS 20. VI. 1934.)

Podrijetlo bosanskih muslimana. (HS 14. VII. 1934.)

Dr. Imbro Tkalec, »Uspomene iz mladosti u Hrvatskoj.« Preveo dr. J. Matašević, izdala Srpska književna zadruga. (HS 19. VII. 1934. – Tkalec je mason, zato mu je E. Kvaternik protivan.)

Umro Mons. Frane Bulić. (HS 31. VII, 1–7. VIII. 1934.)

Blaženi Augustin Kažotić. (HS 4. VIII, 1. IX. 1934.)

Gledanje na povijest kroz tuđe naočale. (HS 22. VI. 1934.)

Bašćanska ploča kralja Zvonimira. (HS 22, 25, 28, 31. VIII, 1. IX. 1934.)

Dr. Petar Karlić, znanstveni rad. (HS 26. VIII, 1. XII. 1934.)

Dr. Josip Marić, kanonik i sveuč. profesor. (HS 24. X. 1934.)

Rasno podrijetlo Rumunja. (HS 11. XII. 1934.)

St. Stanojević o seobi Srba. (HS 29. XII. 1934. Zapljena.)

Život i rad dra. Tome Maretića. (HS 13. XII. 1934.)

1935.

Majo Mažuran falsificira Strossmayera. (HS 1. I, 13, 26. III. 1935.)

J. Lovretić, pisac običaja u Slavoniji. (HS 26. I. 1935.)

Umro dr. Ljudevit Ivančan, kanonik historik. (HS 2, 5. III. 1935.)

Umro Mons. dr. Janko Borković. (HS 7, 16. III. 1935.)

Fancev, Hrvatsko podrijetlo hrvatskog narod. preporoda. (HS 14. III. 1935.)

Dr. Rudolf Eckert 1889–1915. (HS 16. III. 1935.)

K. Šegvić o iskrivljavanju povijesti. (HS 10. V. 1935. Zapljena.)

Bašćanska ploča. (HS 24. V. 1935.)

Viktor Novak, mason o don Frani Buliću. (HS 5. X, 21. XII. 1935.)

Bijela Krajina u prošlosti. (HS 19. XI. 1935.)

1936.

Dr. Ante Trumbić, Suton Austro-Ugarske i Riječka rezolucija. (HS 23. II. 1936.)

Umro Rudolf Strohal, književnik. (HS 24. III. 1936.)

Umro Luka Žiljar, župnik u Novskoj koji je 1905. izdao Spomen-knjigu o životu i radu Luke Ilića Oričanina. (HS 5. V. 1936.)

Fra Roko Rogošić, Postanak Splitske metropolije. (HS 10. V. 1936.)

Kosti Pavla Stoosa prenesene i pokopane na Mirogoju. (HS 12, 13. V. 1936.)

Povijest Ludbrega. (HS 26. VII. 1936.)

1937.

- Dr. Stjepan Ivšić, Hrvatska dijaspora u XVI. stoljeću. (HS 6. II. 1937.)
Jaroslav Šidak, Problem »bosanske crkve«. (HS 22. II. 1937.)
Kavkasko-iransko podrijetlo Hrvata. (HS 2. III. 1937.)
Trumbić (esej): Suton Austro-Ugarske. (HS 20. V. 1937.)
Dr. R. Horvat, Prvostolna crkva u Zagrebu. (HS 14. VII. 1937.)
J. Šimrak, Iz prošlosti najstarije hrvatske plemenske župe Cvetković. (HS 29. VIII. 1937.)
Fra Andrija Dorotić za sjedinjenje Dalmacije i Hrvatske. (HS 19. X. 1937.)
Šimčik o neuspjelom pokušaju knjige M. Vega. (HS 20, 21. XI. 1937.)

1938.

- Dr. R. Horvat osnovao društvo »Hrvatski rodoljub«. (HS 6, 8. I. 1938.)
Dr. St. Stanojević piše povoljno o Draganicevoj disertaciji »Massenübertreten von Katholiken zur Orthodoxie.« (HS 6. II. 1938.)
Iridenta u Dalmaciji: talijanska radi za Italiju, srpska za Srbiju, a obje su protiv Hrvatske i Austrije. (HS 12. III. 1938.)
Umirovljen dr. Fran Barac 44 god. staža. (HS 19. III. 1938.)
Crvena Hrvatska. (HS 28. VI. 1938.)
Josip Lovretić, pisac Slavonije, župnik u Gradištu. (HS 25. VI. 1938.)
L' Osservatore Romano o Draganovićevoj disertaciji. (HS 25. VII. 1938. Zapljena.)
Gradnja zgrade za Bogosl. fakultet, Metropolitansku biblioteku i Nadbiskupski arhiv u Zagrebu. (HS 21. X. 1938.)

1939.

- Josip Andrić, Emilije Laszowski, ravnatelj Drž. arhiva. (HS 12. II. 1939.)
Dr. Šišić i dr. G. Novak, članovi lože »Maks. Vrhovac«. (HS 11. III. 1939.)
Stojadinović zabranio raspravljati o imenu Akademije u Zagrebu. (HS 11. III. 1939.)
Izložba Celestina Medovića. (HS 4. IV. 1939.)
Ivan Mikić otklanja jezični stav dra. A. Sovića. (HS 7. IV. 1939.)
Antun Šimčik o kovanicama u jeziku. (HS 12. IV. 1939.)
Juraj Lahner, Kuga u Moslavini 1793. (HS 16. IV. 1939.)
Ideja cijepanja Hrvata na fronte. (HS 23. IV. 1939.)
J. Šimrak, Katolicizam i migracije. (HS 25. IV. 1939.)
Sava Kosanović izruguje Eugena Kvaternika. (HS 27. V. 1939.)

1940.

- Smrt dra. F. Šišića. (HS 23, 24. I. 1940.)
Jubilej Štefe Iskra-Kršnjavi, rodom iz Vrbovca. (HS 2. II. 1940.)
Počinje izlaziti »Hrvatska enciklopedija« 1940. (HS 17. II. 1940.)
K. Šegvić o Ljubi Davidoviću 1919–1921. (HS 23. II. 1940.)
R. Horvat o junaku kanoniku Selišćeviću. (HS 3. III. 1940.)
Jubilej Martina Matoševića. (HS 9. III. 1940.)
R. Horvat, Ivan Znika-dobročinitelj. (HS 10. III. 1940.)
Život i rad o. Franje Glavinića. (HS 24. III. 1940.)

Umro Fran Barac, sveuč. prof., kanonik, političar. (HS 22, 24. IX. 1940.)
Prof. Kombol dokazuje: Tisućgodišnji kontinuitet književnog rada kod Hrvata. (HS 4. XII. 1940.)

Zanimljivosti

1929.

Djelovanje Matice Hrvatske. Kako o njoj mašta Stanko Tomašić. (HS 5. VII. 1929; 27. VI. 1930. Djelomična zapljena.)

Zagrebački bogoslovi ljetuju svake godine u Požegi kao gosti »mamice kolegije«, slušaju predavanja katoličkih javnih radnika, prave izlete u užu i širu okolicu (Velika, Jankovac, Đakovo, Osijek.) Vođa puta je sjemenišni prefekt dr. Pavao Lončar. (HS 8. VIII. 1929.)

U nekim novinama mjesto »Hrvatsko primorje« spominje se »Gornji Jadran«, a mjesto »hrvatske starine u Kninu« kaže se »slavenske starine u Kninu« što očito znači izbjegavanje hrvatskog imena. To je očito zlonamjerno prešućivanje hrvatskog imena. (HS 24. VIII. 1929.)

U Pragu se održava Unionistički kongres na kojem uz druge sudjeluju i Hrvati. (HS 23. VIII. 1929.)

»Grof« Pyelik-Inn opljačkao je riznicu zagrebačke katedrale, stanujući kod zvonara Mlinarića u tornju katedrale. Po vanjštini se ponašao kao vrlo elegantan i dobrotiv čovjek. Opljačkao je diptihon, dva biskupska prsna križa i tri prstena, a sve to zamijenio bezvrijednim imitacijama. Glückselig iz Beča, stručnjak za starine, ustanovio je da je diptihon zagrebačke prvostolne crkve ukraden i prodan u Bostonu za 10.000 dolara, a u zamjenu ostavljena je u riznici loša kopija diptihona. Falsifikat je ustanovio pomoću fotografije originalnog diptihona, stare 30 godina. 1930. diptihon je vraćen zagrebačkoj katedrali. (HS 6, 8, 18. IX. 1929; 17. V. 1930.)

Zakon o srednjim školama priznaje stare privatne škole, a ne dopušta osnivanje novih. Nadb. A. Bauer zauzima se kod kralja Aleksandra da se u zakonu za srednje škole naglasi moralni uzgoj kao svrha škole. Za istu se stvar zauzima i jedan član Vrhovnog zakonodavnog savjeta. (HS 19, 29. IX. 1929.)

Na peristilu u Splitu otkriven je i blagoslovljen spomenik biskupu Grguru Ninskome u prisutnosti katoličkog episkopata, kneza Pavla kao kraljeva izaslanika, uglednih gostiju iz raznih krajeva i mnoštva naroda. Govorio je nadb. Bauer. – Grga Novak piše ispravno o Grguru Ninskome. (HS 1. X, 15. XI. 1929.)

Na svećeničkoj skupštini Saveza »Uzajamnosti« u Splitu raspravljalo se o teškim materijalnim prilikama svećenika koji su kao poslenici vrijedni svoje plaće. (HS 19. X. 1929.)

Kongres dušobrižničkog svećenstva. (HS 5. – 6. XII. 1929. Br. 128, 129, 135, 136.)

1930.

Niko Gamulin, župnik piše: Autonomija Katoličke crkve u Jugoslaviji (ekonomsko stanje svećenika). (HS 1, 3–5. I. 1930.)

Hrvatska štampa u Americi. (HS 18. I. 1930.)

Pasivno držanje prema novoosnovanom Sokolu kraljevine Jugoslavije. (HS 25. I. 1930.)

U općini Metković uklonjena je slika »Hrvatski preporod« i reljef kralja Tomislava. (HS 23. II. 1930.)

P. Grgec piše: Žrtve austrijske vojne krajine. (HS 7, 14, 21, 28. III, 11, 18, 25. IV. 1930. Djelomična zapljena. Pretiskavano u tjednik »Seljačke novine«.)

Dom duhovnih vježbi Zagreb, Vrhovec (ss. Sv. Križa). (HS 18–20 III. 1930.)

Proslava Ozane Kotorke. (HS 19. III. 1930.)

Radio stanica Zagreb. (HS 15. V. 1930. Zapljena.)

»Katolik«, novi tjednik u Šibeniku, urednik J. Felicinić. (HS 20. VI. 1930.)

Njemačke škole u Osijeku nemaju djece za školovanje. (HS 27. V. 1930.)

Plaće profesora Nadb. gimnazije, Zagreb. (HS 3. VI. 1930. Zapljena.)

Četničkom društvu dopušteno djelovanje. (HS 6. VI. 1930.)

Misijski kongres u Krapini na Trškom Vrh. (HS 1–3. VII. 1930.)

Apostolat Sv. Ćirila i Metoda umjesto zabranjenih društava Katoličke akcije. (HS 18, 20, 30. VII, 12–14. VIII. 1930.)

Franjevačka velika gimnazija, Široki Brijeg. (HS 14. VIII. 1930.)

Cecilijanski pokret u Hrvatskoj. (HS 14. VIII. 1930.)

Dvor kralja Tomislava u Tomislav-gradu (Duvno). (HS 20. VIII. 1930.)

Kćeri Božje ljubavi u Sarajevu. (HS 27. VIII. 1930.)

Djetičko društvo u Zagrebu. (HS 13, 16. IX. 1930.)

Kritika organa javne vlasti (činovnika) nedopuštena. (HS 21. IX. 1930.)

Madžarsko plemstvo. (HS 10. X. 1930.)

S. Musulin, Gramatika hrvatskoga ili srpskoga jezika (nepovoljna ocjena dra. J. D.) (HS 26. IX. 1930.)

Dr. A. Vilhar, Latinska čitanka za V. r. gimn. (nepovoljna ocjena dra. J. D.) (HS 30. IX. 1930.)

Isusovački kolegij, Zagreb, Jordanovac. (HS 21, 22. X, 5. XI. 1930.)

Bujavica, prirodni zemni plin. (HS 16. X. 1930.)

Varaždin ima 3 tjednika. (HS 6. XI. 1930.)

O vjeri predaju: dr. Belobrk dobro, dr. Bazala loše. (HS 22. XI. 1930.)

1931.

Porez na neženje. (HS 6. I. 1931.)

Bujavica, zemni plin. (HS 9, 17. I, 24, 28. II, 17. III, 13. IV, 19, 25. VI, 4, 8, 9. VII. 1931.)

Vjerska snošljivost u Jugoslaviji. (HS 8, 13. I. 1931.)

Kulturni Zagreb 1930. (HS 17. I. 1931.)

»Slobodna tribina« o odnosu Crkve i države. (HS 8. II. 1931.)

U Osijeku se prijavilo premalo djece za njemačku školu. (HS 9. II. 1931.)

Milan Banić piše u »Našoj slogi« (Sušak) da Katol. crkva u Jugoslaviji nije ugrožena. (HS 16. II. 1931. Zapljena.)

Madžarska historiografija treznija (Homan). (HS 19. III. 1931.)

»Karitas« – dobrotvorno društvo. (HS 11. IV. 1931.)

Vjera, nacija, država. (HS 18. IV. 1931. Zapljena.)

Euharistijski kongresi u Hrvatskoj 1931. (HS 23. IV. 1931.)

Život Ivana Merza. (HS 10. V. 1931.)

30-godišnjica smrti Andrije Jagatića. (HS 19. V. 1931. Zapljena.)

Vjerske proslave u hrvatskim krajevima. (HS 19. VI. 1931.)

Hrvatsko katehetsko društvo – 25. god. (HS 25. VI. 1931.)

Zadružna sveza u Zagrebu. (HS 26–28. VI. 1931.)

- Zborovanje hrvatskog katoličkog đništva, Bol. (HS 31. VII, 2. VII. 1931.)
- »Oganj« – društvo za spaljivanje mrtvaca slavi krsnu slavu. (HS 1. VIII. 1931.)
- Zagreb kao kulturna provincija Beča. (HS 11. VII. 1931.)
- Gradišćanski Hrvati mole pomoć iz Hrvatske. (HS 15. VII, 13, 15. IX. 1931.)
- Regulacija Save od Siska do Zagreba. (HS 19. VIII. 1931.)
- Euharistijski kongres u Letnici na Kosovu. (HS 22. VIII. 1931.)
- Nove granice banovina: Vukovar, Vinkovci i Županija pod Zagreb, Černomelj i Metlika pod Ljubljano, Stolac pod Split. (HS 2. IX. 1931.)
- Prijenos Križevačke biskupije u Zagreb. (HS 23. X. 1931.)
- U Dalmaciji ukradene slike se prodaju u Beogradu. (HS 22. X. 1931.)
- Svećenici kandidati za nar. zastupnike: A. Pavlović (Kutina), Badrov, V. Butorac, Adžić, Cenkić, Dobrovoljac starokat. (HS 30. X. 1931.)
- Regulacija Kaptola u Zagrebu. (HS 11. XI. 1931.)
- Demografija Bosne. (HS 14. XI. 1931.)
- Cijena robe kod Kastner-Oehlera Zagreb. (HS 3. XII. 1931.)
- Povijest društva »Domagoj«, Zagreb. (HS 6, 8, 23. XII. 1931.)
- P. Grgec: »Suvremeni katolik« (katol. pokret, Strossmayer, Stadler, Jagatić, Matija Stepinac, Lang). (HS 10. XII. 1931.)
- Kralj odlikovao neke župnike (Kolarić, Štefanec itd.). (HS 15. XII. 1931.)
- Hrvatski katolički kasino, Zagreb. (HS 16. XII. 1931.)

1932.

- Bazilika na Duvanjskom polju. – Židovi u Mađarskoj imaju: 6% stanovnika, 50% imetka, 80% prihoda. (HS 15. I. 1932.)
- Dr. Potočnjak, framazun, pokopan bez svećenika. (HS 22. I. 1932.)
- Fra Didak Buntić i hrvatski jezik u Bosni. (HS 2. II. 1932.)
- Brlić i Stadler iz Slav. Broda. (HS 11–13. II. 1932.)
- Nikolajević: »Volga, Volga!« (HS 255. II, 22. III, 11, 13, 28. X, 3. XI. 1932.)
- Prijedlog, da se cenzura štampe dokine, nije prihvaćen. (HS 23. III. 1932.)
- Dr. Kniewald o Merzu protiv političkog klerikalizma. (HS 17, 22. IV, 1, 7. V. 1932.)
- Velike poplave u Posavini. (HS 17, 19, 21. IV. 1932.)
- »Slavonski dojmovi« (Požega, Đakovo). (HS 17. IV. 1932.)
- Provala u kaptolsku blagajnu, Zagreb. (HS 22. IV. 1932.)
- Čazmanski kaptol. Popravak crkve u Mar. Bistrici. (HS 5, 7. V. 1932.)
- Dom Biskupa Langa. (HS 7. V. 1932.)
- JRSD protiv hrvatskih političkih stranaka. (HS 10. V. 1932.)
- Euharistijski kongres u Sarajevu. (HS 3–10. VI. 1932.)
- P. Grgec: Zloća današnjeg čovjeka zaslužuje kaznu kao predpotopno čovječanstvo. Bezvjerstvo ruši sve. (HS 1. VI. 1932.)
- Napad na dra. Budaka (Šahinović, Katanić). (HS 10, 11, 16. VI, 6. X. 1932.)
- Napadači su suđeni na 3 god.)
- Konfesionalne škole. (HS 15, 19. VI. 1932.)
- Pravoslavne crkve u Ljubljani i Celju. (HS 17–24. VI. 1932.)
- Katolička dijaspora u Srbiji. (HS 19. VI. 1932.)
- Unionistički kongres u Velehradu. (HS 17, 21. VII. 1932.)
- Spor zbog crkvenog zvona u Novoj Gradiški. (HS 10. VII. 1932.)
- Č. Čekada: Katolička politika, Nacionalisti, Vođe. (HS 6, 27. VIII. 1932.)

Sudbina svećeničkih knjiga. (HS 7. IX. 1932.)
Hvar i talijanska iridenta. (HS 13. X. 1932.)
Biskup Vrhovac nije bio mason. (HS 15. X, 25. XII. 1932.)
Nadb. Šarić o Merzu i Protulipcu. (HS 30. X. 1932.)
Nadb. Stadler bio je skroman. (HS 20. XI. 1932.)
Odgoda plaćanja ratnih dugova. (HS 3. XII. 1932.)
Svetozar Pribičević, političar. (HS 29. XII. 1932.)

1933.

Zimmermann-Bujas, rasprava kod suda zbog uvrede. (HS 4. I. 1933.)
Korošec zbog punktacija zadržan u internaciji. (HS 18. I. 1933.)
Osnutak novih župa u Zagrebu. (HS 28. I. 1933.)
Pakrac, Hrvatsko pjevačko društvo »Domoljub«. (HS 12. II. 1933.)
Konferencija svećeničkih društava »Uzajamnost«. (HS 10. III. 1933.)
Zakon protiv spolnih bolesti. (HS 25. II. 1933.)
Srbi uzimaju turske i njemačke riječi, a ne kroatizirane latinske riječi. (HS 3. IV. 1933. Zapljena.)
Baština Austro-Ugarske loša. (HS 6. IV. 1933. Zapljena.)
Crkva sv. Petra u Zagrebu – proširena. (HS 5. V. 1933.)
Ferijalne kolonije – loše. (HS 7. V. 1933. Zapljena.)
Hrišćanska zajednica mladih ljudi (gospođe Perović, Marić, Bodi, Krbek, Sitters i dr.). (HS 16. V. 1933.)
Grad Ozalj i Braća Hrvatskog zmaja. (HS 14. V. 1933.)
Dr. Mirko Kus Nikolajev rkt, rođen u Zagrebu, osuđen zbog uvrede. (HS 1. 2. VI. 1933.)
Eugen Kvaternik, narodni mučenik. (HS 2. VI. 1933. Zapljena.)
Austrija prema bosanskim franjevcima. (HS 14. VI. 1933. Zapljena.)
Požar u đakovačkoj katedrali. (HS 24. VI. 1933.)
Zakladna bolnica u Zagrebu. (HS 28. VI. 1933.)
Regulacija Kaptola u Zagrebu. (HS 28. VI. 1933.)
Samostan dalmatinskih franjevaca u Zagrebu. (HS 29. VI. 1933.)
Kapela BDM na Sljemenu kod Zagreba. (HS 9, 18, 19. VII. 1933.)
Zagrebačko hodočašće u Mariju Bisticu. (11. VII. 1933. Zapljena.)
Proslava Jana Husa u Beogradu. (11. VII. 1933. Zapljena.)
Zakonski prijedlog o vjerskoj nastavi. (HS 27.–30. VII. 1933.)
»Politika« i »Pravda« pred sudom u Beogradu. (HS 3. IX. 1933.)
Smrt dra. Ive Pilara (Südländ). (HS 5. IX. 1933.)
Kralj odlikovao ordenom više župnika. (HS 12. XI. 1933.)
Fancev objektivno piše o radu isusovaca i o hrvatskom narodnom preporodu koji je samonikao, bez većeg vanjskog utjecaja. (HS 24, 27, 28. IX. 1933.)
Hrvati Bunjevci pohodit će Zagreb. (29. IX. 1933. Zapljena.)
Bosanski Svinjar mijenja ime u Srbac. (HS 15. XI. 1933.)
Proslava dubrovačkog biskupa Carevića. (HS 6. XII. 1933.)
Crkvena proslava u Koprivnici. (HS 17. XII. 1933.)

1934.

Dr. Cenkić u Skupštini tvrdi: »Marija Terezija nije htjela sjedinjenje Dalmacije s Hrvatskom (!).« (HS 5. IV. 1934. Ne zna povijesti!)

Vilovićev roman »Majstor duša« preveden na češki zbog bezboštva. (HS 8. I. 1934.)

»Istina« – katolički tjednik na Sušaku. (HS 11. I. 1934.)

Misno ruho kapele na Sljemenu izradile su ss. Sv. Križa u Đakovu. (HS 1, 4. II. 1934.)

Prelošćica – 3 uzorna župnika Panić, Jesih, Orlić brzo odoše. (HS 4. II. 1934.)

»Seljački glas«, list Karle Kovačevića, uz njega je župnik E. Petreković, daruvarski načelnik (?). (HS 4. II. 1934.)

Kapela u zgradi Zakladne bolnice Zagreb, Ilica 1a. (HS 10, 18. II. 1934.)

Hrvati franjevci, profesori u Rimu na Antonianumu (Balić, Harapin, Jeličić, kasnije Brlek, Benigar). (HS 11. II. 1934.)

Župnik Rukavina o A. Starčeviću kao katoličkom vjerniku. (HS 25. II. 1934.)

Umro pomoćni zagrebački biskup dr. D. Premuš. (HS 1, 2. III. 1934.)

Spomen-ploča na kući fra A. Kačića-Miošića. (HS 11. III. 1934.)

Stanko Krakov u »Vremenu« tvrdi: »Južna Srbija nije Macedonija: isti je narod ondje i u sjevernoj Srbiji.« (HS 7. IV. 1934. Zapljena.)

Glavna skupština Hrvatskog radiše. Prigovori opozicije. (HS 1, 5. V. 1934.)

Odnosi hrvatskih i slovenskih katolika. (HS 2. V. 1934.)

Jadi »jugoslavenske akcije«. (HS 8. V. 1934. Zapljena.)

Dr. A. Stepinac imenovan nadbiskupom koadjutorom. (HS 31.V, 3 – 5, 10, 19, 24, 26, 27, 29. VI. 1934.)

Vjera i jedinstvo naroda u Jugoslaviji. (HS 7. IV. 1934.)

Fra Emanuel Krajnović isključen iz franjev. reda. (HS 7. VI. 1934.)

Kamenita vrata – Marijino svetište u Zagrebu. (HS 15. VI. 1934.)

Povijest voćinske župe i crkve. (HS 5. VII. 1934.)

Jedinstvena azbuka. (HS 20. VII. 1934.)

Don Frane Bulić na samrtni u Zagrebu. Pohodili ga nadbiskupi Bauer i Stepinac. (HS 28. VII. 1934.)

Misterij »Na trškom vrhu« kod Krapine. (1. VIII. 1934. Zapljena.)

Baščanska ploča. (HS 22, 25, 28. VIII, 1, 4. IX. 1934.)

Nepravedan porez na crkv. posjed Sv. Filomene kod Gradačca. (HS 2. XI. 1934. Zapljena.)

Ministar unutr. poslova mijenja ime Ferdinandovac. (HS 24. XI. 1934.)

1935.

»Marginalije o Slavoniji« uz 70-god. rođenja Josipa Lovretića, rodom iz Otoka, čiji je život svestrano opisao. (HS 26. I. 1935.)

Maček prima čestitke nakon povratka iz zatvora. (HS 9. I. 1935.)

Francuska izručila dra. Artukovića Beogradu. (HS 23. I. 1935.)

»Kulturbund« u Vojvodini lojalan prema Jugoslaviji. (HS 1. II. 1935.)

Arhitekt Šen predlaže rušenje povijesnog Kaptola. (HS 1. II. 1935.)

Župnik Matica umirovljen kao ministar. (HS 6. II. 1935.)

Dr. Ivanić brani ćirilicu. (HS 6. II. 1935.)

Nemiri na beogradskom sveučilištu. (HS 8. II. 1935.)

Maček, vođa opozicije, sprema se za izbore. Rasulo Jugoslav. nacionalne stranke jer nema vlasti. (HS 13. II. 1935. Zapljena.)

Zagrebački nadbiskup zabranio svećenicima da se biraju za narodne zastupnike. (HS 18. II. 1935.)

Drniš, proslava Strossmayerova dana. (27. II. 1935. Zapljena.)
 Proslava Papina dana u Sisku. (2. III. 1935. Zapljena.)
 »Naše selo u novijoj beletristici« (svećenici su opisani loše). (HS 17. III. 1935.)
 Vjerske škole. (HS 18. III. 1935. Zapljena.)
 Ministar prosvjete Ćirić za složan vjerski odgoj u školi. (HS 26. III. 1935.)
 Vjeronauk u srednjim školama. (HS 6. IV. 1935. Zapljena.)
 Vraćanje dijela Dubrovačkog arhiva iz Beča. (HS 10, 19. IV. 1935.)
 Napad na senatore Anđelinovića, Ivaniševića. (HS 18. IV. 1935. Zapljena.)
 Nadb. Bauer pokrovitelj Jugosl. akademije. (HS 19. V. 1935.)
 Madžarski katolici u Vojvodini – tisak. (HS 12. VI. 1935.)
 Nijemci u Vojvodini. (HS 6. VII. 1935.)
 Osnutak Metropolitanskog muzeja u Zagrebu. (HS 25. VIII. 1935.)
 Udžbenici u školama. (HS 28. VIII. 1935.)
 36 stranih arheologa u Sisku. (HS 1. IX. 1935.)
 Gradnja crkve sv. Alojzija u Popovači. (HS 4. X. 1935.)
 28 potresa u Banjaluci. (HS 13, 15. X. 1935.)
 Dr. Ribar o sporazumu Hrvatâ i Srba. (HS 15. X. 1935.)
 Vjerski život u Bosanskoj Posavini. (HS 10. XI. 1935.)
 P. Grgec: Historija i historijski roman. (HS 26. XI. 1935.)
 Piscu publicisti, novinari i književnici. (HS 1. XII. 1935.)
 Dr. V. Novak i dr. Ćorović nisu birani već imenovani sveuč. profesori. (HS 5. XII. 1935.)

1936.

»Moderna socijalna kronika (MOSK)« – izdaju zagrebački bogoslovi protiv framazuna. (HS 1,19. I. 1936.)
 Pohorci, disidenti Jugosl. nac. stranke: Anđelinović, Banjanin, Kramer, Auer, Došen, Kovač, Demetrović. (HS 5. I. 1936.)
 Nepovoljne prilike u našim bolnicama. (HS 22. I. 1936.)
 Ante Starčević prema katolicizmu i Vatikanu. (HS 9, 28. II. 1936.)
 Zajednički kulturni program masona i ljevičara. (HS 19. II. 1936.)
 Teško stanje sveučilišta i sveuč. knjižnice Zagreb. (HS 23. II. 1936.)
 Osuđeni denuncijanti zbog krive zakletve. (HS 3. III. 1936.)
 Seljaci ubili 7 četnika u Kerestincu kod Samobora. (HS 18. IV. 1936.)
 Nove crkve u Zagrebu. (HS 29. IV. 1936.)
 Obiteljske veze među sveuč. profesorima – Beograd. (HS 8. V. 1936.)
 Pofovske metode u Bjelovaru. (HS 5. V. 1936.)
 Ukinuta kazna dru. Trumbiću. (HS 5. V. 1936.)
 Palestina, Židovi i Arapi. (HS 13. V. 1936.)
 100-godišnjica Zbora duhovne mladeži zagrebačke. (HS 17, 21, 26, 28. V. 1936.)
 Dr. Korošec i svibanjska deklaracija. (HS 21. V. 1936.)
 Banjalučka biskupija u prošlosti i sadašnjosti. (HS 31. V. 1936.)
 Pio XI i Hrvati. (HS 2. VI. 1936.)
 Križarsko društvo u Španovici i Siraču. (HS 19. VI. 1936.)
 Osnivanje Nacionalnog fronta u Jugoslaviji. (HS 24. VI. 1936.)
 Klevetanje katol. redovnika u Njemačkoj »pomoću crkvenih arhiva«. (HS 27. VI. 1936.)

40.000 ljudi na Euharistijskom kongresu u Karlovcu. (HS 1. VII. 1936.)
 Prvi liturgijski kongres u Hrvatskoj. (HS 10. VII. 1936.)
 Rad i uspjeh katol. đastva. (HS 11. VII. 1936.)
 O biskupu Uccelliniju Viktor Novak, »Novo doba« (Split), »Novosti« s masonskog stajališta. (HS 4. VIII. 1936.)
 Dr. Lujo Vojnović, »Povijest Dalmacije«, prešućuje hrvatsko ime, a dr. Jorjo Tadić hvali tu knjigu. (HS 9. VIII. 1936.)
 Rad Ive Franića Požežanina u Etnografskom muzeju, Zagreb pred sudom. (HS 22. VIII, 4. IX. 1936.)
 J. Pasarić o katoličanstvu Stj. Radića. (HS 12. IX. 1936.)
 K. Gruičić, Novska nekoć i danas. (HS 8. XI. 1936.)
 Rad prof. dra. Stj. Matičevića. (HS 10, 25. XII. 1936.)
 Parnica Penić-Matošić-Grivičić (Mlada Jugoslavija, Četnici). (HS 16. XII. 1936.)

1937.

Nadb. Bauer žali stav Pravosl. crkve protiv konkordata. (HS 1. I. 1937. Zapljena.)
 Katol. Crkvi se ne da braniti protiv napada. (HS 3. I. 1937. Zapljena.)
 Kulturno-političko djelovanje Rudolfa Hercega. (HS 5. I. 1937.)
 Političko djelovanje Franje Gažija. (HS 23. I, 5. II. 1937.)
 U Daruvaru uhvaćeno 20 razbojnika. (HS 21. I. 1937.)
 Slučaj progonjene učiteljice Josipe Smolčić. (27. I. 1937. Zapljena.)
 Život i rad dra. Ante Starčevića. (HS 2. II. 1937.)
 U Petrinji zatvorena gimnazija i preparandija. (HS 5. II. 1937.)
 Male poljoprivredne nadnice u Vojvodini. (HS 19. II. 1937.)
 Dr. F. Rožić o narodnoj kulturi i vjerskoj svijesti. (HS 26. II. 1937.)
 O studentima u Zagrebu. (HS 12, 14, 16. I, 17. IV, 4. V, 14. VI. 1937.)
 Dr. Viktor Ružić, ban Savske banovine. (HS 9. III. 1937.)
 Dr. Antun Radić i svećenstvo. (HS 10. III. 1937.)
 Stari i novi kalendar, ćirilica i latinica. (HS 11. III. 1937. Zapljena.)
 Učitelj S. Kranjčević denuncira. (HS 31. III, 15. IV. 1937. Zapljena.)
 Ubijeni četnici u Rakitju kod Samobora. (HS 18. IV, 7, 10, 17. X, 5, 13. XI. 1937.)
 Sprovod biskupa Uccellinija. (HS 7. VI. 1937. Zapljena.)
 »Hrvatski dnevnik« i dr. Ilija Jakovljević. (HS 8. VI. 1937.)
 Rasulo starokatolikâ u Karlovcu. (HS 15. VI. 1937. Zapljena.)
 Nove župe u Zagrebu. (HS 6. VII. 1937.)
 Blagoslov zastave »Hrvatskih skauta«. (HS 24. VIII. 1937. Zapljena.)
 F. Lukas o don Frani Buliću. (17. IX, 14. XII. 1937. Zapljena.)
 Razbojnički napadaj kod Virovitice. (HS 28. IX. 1937.)
 Na sprovodu Andrije Milčinovića nazočni: pravosl. svećenik, Maštrović, Marjanović i framazuni. (HS 2. X. 1937.)
 Isusovac Poglajen predaje o socijalnom pitanju. (HS 1. X. 1937.)
 Sporazum Udružene opozicije: HSS, SDS i dr. (HS 11. X. 1937. Zapljena.)
 Zabranjeno nositi četničke uniforme u Zenici. (HS 21. X. 1937. Zapljena.)
 Klerikalizam u žargonu protivnikâ – svaki vjerski rad. (HS 27. X. 1937.)
 Arhiv Varaždinske županije prevezen u Drž. arhiv, Zagreb. (HS 16. X. 1937.)

Prilike u virovitičkoj gimnaziji. (HS 18. X. 1937. Zapljena.)
Hus i Hrvati. (HS 4. XI. 1937.)
Ruševna crkva u Ivanić-Kloštru. (HS 10. XI. 1937.)
Marija Jurić Zagorka i beogradsko »Vreme«. (HS 8, 9. XI. 1937.)
»Samouprava« tvrdi: »Slavonija je tradicionalno privržena Zagrebu koji ju je razočarao i učinio labavom.« (HS 30. XII. 1937.)

1938

Pavao Butorac, novi kotorski biskup. (HS 8, 14, 19. I. 1938.)
Prof. dr. Vinko Krišković protiv »seljačke države«. (HS 11, 12. I. 1938.)
Dr. Rudolf Bićanić uz dra. Otona Gavrančića. (HS 12. I. 1938.)
Euharistijski kongresi u Hrvatskoj. (HS 14, 15. I. 1938.)
Križevci nemaju redovite vjerske obuke. (HS 31. I. 1938. Zapljena.)
Franjevac B. Rupčić piše povijest bosansko-hercegovačkih franjevaca na njemačkom jeziku. (HS 11. II. 1938.)
Krfaska deklaracija, Ženevski zaključci, Korošec, Pašić, Pribičević, 1. XII. 1918. (5. II. 1938. Zapljena.)
Proslava »Krvavog križevačkog sabora« u Križevcima. (HS 24. II. 1938.)
Dinko Tomašić, »Politički razvitak Hrvatâ.« (HS 3. III. 1938.)
Korošec, ministar unutr. poslova, o nutarnjim i vanjskim političkim prilika-
ma. (HS 4. III. 1938.)
Hrvatski pravopis. (HS 5. III. 1938.)
Miškina o povijesti i svećenicima. (HS 23. III, 3. IV. 1938.)
»Hrvatski dom« u Pakracu. (HS 24. III. 1938.)
Srpske novine i »Anschluss« u Austriji. (HS 25. III. 1938. Zapljena.)
Izjava prof. Lj. Hauptmanna u »Novoj riječi« i protuizjava »Kluba studenata
historije«. (HS 6, 12. IV, 28. VI. 1938.)
Prilike na Sveučilištu u Zagrebu. (HS 9. IV. 1938.)
Cincari u izgradnji srpskog građanskog društva. (HS 29. IV. 1938.)
Sforza (Italija) i Pašić (Jugoslavija). (HS 13. V. 1938. Zapljena.)
Vinko Brajević, urednik »Novog doba«, 16 g. ne vrši svećeničke službe. (HS
3. VI. 1938.)
I. Butorac, župnik, Mrkopalj, »Bitorajska buna«. (HS 9. VI. 1938. Zapljena.)
Povijest župe Stara Gradiška. Prorok Gaibia. (HS 12. VI. 1938.)
U Banat se naselilo 47. 594 osoba. (HS 18. VII. 1938.)
»L' Osservatore Romano« o katolicima u Jugoslaviji. (HS 21. VII. 1938.)
Povijest župe Petrinja. (HS 7. VIII. 1938.)
Povijest župe Dubica. (HS 18. IX. 1938.)
Münchenski sporazum po kojem ČSR ustupa Njemačkoj Sudete. (HS 1. X.
1938.)
Njemački katolički list o Hrvatima. (HS 8. III. 1938. Zapljena.)
Tisućgodišnja hrvatska kultura. (30. III. 1938. Zapljena.)
Zamrznuti ulošci u bankama. (HS 4. V. 1938. Zapljena.)
Teškoće u »Matici Hrvatskoj«. (HS 20. VII. 1938. Zapljena.)
Učimo se iz prošlosti! (HS 25. IX. 1938. Zapljena.)

1939.

Nadb. Stepinac o odnosu Crkve i države. (HS 1. I. 1939. Zapljena.)
»Jugoslavenske novine« razgovaraju sa separatistom. (HS 5. I. 1939. Zaplje-
na.)

- Pokušaj jugoslavenskog rasizma. (HS 7. I. 1939. Zapljena.)
 Franjevački arhiv u Budimpešti s knjižnicom važan je izvor za hrvatsku povijest. (HS 10. I. 1939.)
 Rezultati izbora po kotarima. (HS 12–14. I. 1939.)
 Hrvati katolici i dr. Trumbić. (HS 13. I. 1939. Zapljena.)
 Dušanov zakonik protiv katolika. (HS 1. III. 1939.)
 Lj. Hanžek kao političar. (HS 1. III. 1939.)
 Povratak političkih osuđenika iz Lepoglave. (HS 7. III. 1939.)
 Državnopravni položaj Hrvatske do 1918. (HS 8. III. 1939.)
 Biskupska poslanica uz 1300-godišnjicu veza Hrvata sa Sv. Stolicom. (HS 14. III. 1939.)
 Nijemci okupirali Prag i Češku. Slovačka ostaje nezavisna republika. Mađari okupirali podkarpatsku Rusiju. (HS 15–17. III. 1939.)
 Hrvatski jezik samo čakavština? (HS 17, 18, 23. III. 1939.)
 Hrvati, Židovi i framazuni. (HS 29. III, 6. IV. 1939.)
 Italija okupirala Albaniju. (HS 9, 12–14. IV. 1939.)
 Ludbreg i zavjet Hrvata od 1739. (HS 16. IV, 3–4. XI. 1939.)
 Papa Grgur VII. i kralj Dim. Zvonimir. (HS 22. IV. 1939.)
 Dr. Edo Lovrić primio Papino odlikovanje. (HS 3. V. 1939.)
 V. Bogdanov o Vlasima – Srbima u Hrvatskoj. (HS 4. V. 1939.)
 Carska Rusija i poljski katolici. (HS 12. V. 1939. Zapljena.)
 Zastupljenost Hrvata u ministarstvu vanjskih poslova. (HS 17. V. 1939.)
 Politika Drž. hipotekarne banke. (HS 13. V. 1939. Zapljena.)
 Poruka dra. Trumbića sveučilištarcima. (HS 22. V. 1939. Zapljena.)
 Knjižnica Hrvatskog sabora okradena, šteta 8590 D. (HS 1. VI. 1939.)
 Umro Milan Pavelić, isusovac, pjesnik. (HS 16–18. VI. 1939.)
 Sava Kosanović o pogibiji E. Kvaternika. (HS 17. VI. 1939.)
 III. liturgijski kongres u Đakovu. (HS 5. VII. 1939.)
 Narod glasujući za svoje političke vođe preuzima dio odgovornosti za njihov rad. (HS 27. VII. 1939.)
 Njemačko-poljski rat. (HS 2. IX. 1939.)
 Akcija za preseljavanje Nijemaca iz Podunavlja u Njemačku. (HS 15, 19. X. 1939.)
 Hrvatsko hodočašće u Rim i Luceru. (HS 15, 16, 19. XI. 1939.)
 Dr. S. Zimmermann o nemiru na Sveučilištu. (HS 1. XII. 1939.)

1940

- Problem: kako da napunimo naše crkve. (HS 1. I. 1940.)
 Potreba osnivanja samostana u Lici i Krbavi. (HS 1. I. 1940.)
 Katolička Crkva i državni proračun. (HS 5. I. 1940.)
 Princ Pavle u Zagrebu, u Nadb. dvoru. nadb. Stepinac primio od njega odlikovanje. (HS 14–18. I. 1940.)
 Mirko Glojnarčić, »Borba Hrvatâ« (knjiga). (HS 23. I. 1940.)
 Hrvati, Srbi, muslimani prema statistici 1939. (HS 31. I. 1940.)
 »Hrvatski junak« je hrvatska tjelovježbena organizacija koju vode Mirko Glojnarčić i dr. Ivo Protulipac. (HS 13, 24. II, 5. IV. 1940.)
 Kvaternikov kovčeg u Sveuč. knjižnici u Zagrebu, a njegov dnevnik u Nadb. arhivu u Zagrebu. (HS 13. III. 1940.)
 Glasine o Bašćanskoj ploči. (HS 13, 17, 19. III. 1940.)

Stanko Rac o čazmanskim dominikancima. (HS 17. III. 1940.)
 Umro prof. dr. Petar Karlić u Zagrebu, pokopan u Gospiću (HS 26. IV, 17. V. 1940.)
 Vladika Njaradi umro u Mrzлом Polju, prevezen u Križevce, pokopan u Ruškom Krsturu. (HS 16. IV. 1940.)
 Šišićeva knjižnica. Hrvatsko historijsko društvo. (HS 9. V. 1940.)
 O radu križarske organizacije. (HS 10. V. 1940.)
 Rezultati općinskih izbora. (HS 23. V. 1940.)
 Pio XII. proglasio hrvatsku jubilarnu godinu – 1300-godišnjicu veza Hrvatâ sa Sv. Stolicom. (HS 1. VI. 1940.)
 Zwerger, ubojica Šufflaya, osuđen na doživotnu tamnicu, a Belošević na 5 g. tamnice. (HS 11–15, 22. VI. 1940.)
 Marijanska proslava u Glogovnici. (HS 17. VIII. 1940.)
 Umro kanonik S. Korenić, obzoraš u politici. (HS 7. XII. 1940.)
 Umro pakrački proto Dane Podunavac, član Hrv.-srp. koalicije i SDS, protivnik 6-januarskog režima. (HS 19. XII. 1940.)

1941

Ubijen književnik I. Kozarčanin od vojnika. (GLAS 11, 13. II. 1941.)
 Smodlaza o hrvatstvu i srpstvu bez znanja povijesti. (HG 15. II. 1941.)
 Proslava 1300-godišnjice u Zagrebu. (HG 20. II. 1941.)
 Hrvatski episkopat poziva na tu proslavu biskupe svijeta. (HG 16. III. 1941.)
 Plan o duhovnoj obnovi pomoću misija. (HG 3. IV. 1941.)

Statistički podaci

Katolici u Beogradu 1929.

1929. ima u Beogradu 33.000 katolika, od toga 11.750 Hrvata, 9000 Nijemaca, 5000 Mađžara, 5334 Slovenca. (Seljačke novine 18. X. 1929.)

Ministri predsjednici u Jugoslaviji

Od 1918–1930. svi su ministri predsjednici bili Srbi, a samo 1 Slovenac. (HS 7. VIII. 1930. Zapljena.)

Zagreb u brojkama 1930.

Zagreb ima 145.000 stanovnikâ, od toga 93% Jugoslavena, 3% Nijemaca i dr. Po vjeri: 85% rimokatolika, 8% pravoslavnih, 5% izraelićana. Zanimanje stanovnikâ: 5% ratarstvo i stočarstvo, 33% industrija i obrt, 24% trgovina i promet, 15% javna služba i slobodna zvanja. Natalitet je 24 promila, a mortalitet 16 promila. Zagreb ima 7 fakulteta, 10 srednjih škola, 2 učiteljske škole, 3 građanske škole, 25 pučkih škola sa 11.500 učenika. Zagreb ima 810 osobnih automobila, 210 autotaksija, 71 autobus. (HS 28. IX. 1930.)

Broj advokata 1931.

Broj advokata 1931. u pojedinim gradovima: Zagreb 328, Karlovac 18, Sv. Ivan Zelina 4, Bjelovar 18, Čazma 4, Križevci 7, Kutina 4, Sl. Požega 12, Gospić 10, Gračac 1, Otočac 3, Senj 2, Mitrovića 16, Zemun 25, Čabar 1, Đakovo 10, Sl. Brod 15, Pakrac 5. (HS 16. I. 1931.)

Porast stanovnika

U Jugoslaviji od 1921. do 1931. po banovinama: Dravska 7, 97%, Savska 11, 42%, Vrbaska 12, 68%, Primorska 12,28%, Drinska 25,02%, Zetska 16,27%, Dunavska 9,61%, Moravska 19,90%, Vardarska 19,50%, Beograd 91,07%. (HS 21. VI. 1931.)

Židovi u Jugoslaviji

Ima ih 73.703, od toga u Zagrebu 12.000, u Sarajevu 7000, u Subotici 5000. (HS 1. VI. 1933.)

Stanovnici Zagreba po rasama

Zagreb ima 1934. 50% stanovnika dinarske rase, 15% stanovnika nordijske rase. (HS 17. II. 1934.)

Rase u Jugoslaviji

Rase ovdje nisu dosta proučene. Dinarska se rasa odlikuje visokim rastom, kratkom glavom, mrkim očima, tamnom kosom, dugim i širokim licem. Kod brdskih i primorskih Hrvata prevladava dinarska, a u ravnici baltička rasa. U Dalmaciji ima utjecaja mediteranske rase. Kod Srba je pretežan utjecaj dinarske rase. (HS 1. XII. 1934.)

Zagrepčani govore strane jezike

U Zagrebu 51.067 stanovnika zna odnosno govori njemački, 7.874 talijanski, 7.718 francuski, 7.573 mađarski. (HS 14. II. 1935.)

Rezultati državnih izbora 1935.

Od 2,778.000 glasača glasalo je za vladu odnosno za Jeftića 1,738.000, a za opoziciju odnosno za Mačeka 983.000 glasača ili za Jeftića 62,6%, za Mačeka 35,4%. U pojedinim kotarima dobili su glasove:

	Jeftić	Maček
Glina	3669	6528
Petrinja	2756	6781
Kostajnica	3156	3496
Prelog	4691	4821
Čakovec	1341	8641
Grubišno Polje	2998	2356
Pakrac	3334	4045
Požega	3524	9825
Vukovar	7375	3406
Osijek	5332	6367
Donji Lapac	2650	472
Gospić	5776	2108
Gračac	3648	1646
Korenica	3317	536
Otočac	7176	2643
Perušić	3742	1215

Senj	2442	1171
Dvor	927	4966

(HS 8, 24, 25. V 1935.)

Banska uprava Savske banovine namjerava promijeniti imena naselja

Karlovac, Daruvar, Bjelovar, Ilok, Erdevik, Sot, ali se građani protive mijenjanju tih imena. Isto vrijedi i za Sombor. (HS 28. XI, 5, 10. XII. 1935.)

Općinski izbori 1936.

U Savskoj banovini od 516 općina pobijedila je HSS u 403 općine, JRZ 78, Građanska 8, borbaši 4, SDS 2, JNS 1 općina. U kotaru Dubrovnik pobijedila je HSS u svim općinama, u Boki Kotorskoj u 5 općina, u Bačkoj u svim hrvatskim općinama.

Ministri po narodnosti

Prema računanju narodnog zastupnika Grizogona u raznim jugoslavenskim vladama od 1918. do 1937, bilo je 783 ministra u 34 vlade, od toga 574 ili 62% Srba, 128 ili 16% Hrvata, 55 ili 8% Slovenaca, 26 ili 4% muslimana. (HS 10. XI. 1937. Zapljena.)

Dubrovnik po vjeri

6749 izbornika u Dubrovniku po vjeri su podijeljeni ovako: 89% rimokatolika, 7% pravoslavnih, 3% muslimana, 1% ostalih. (HS 3. VI. 1938. Zapljena.)

Pakrac po vjeri

U pakračkoj osnovnoj školi ima 201 katoličko dijete ili 74%, 59 pravoslavno ili 26%, učitelji su većinom pravoslavni. (HS 6. VII. 1939.)

Brojčano stanje Hrvata

Hrvata ima na svijetu 6,100.000, od toga 3,786.000 u Hrvatskoj, Slavoniji, Dalmaciji, Bosni i Hercegovini, a izvan toga područja 1,729.000. (HS 2. VIII. 1939.)

Broj muslimana u svijetu

U svijetu ima 270 milijuna muslimana, od toga u Turskoj 12 m., u Iranu 8, u Iraku 3, u Afganistanu 6, u Arabiji 4 milijuna. Kalifat je ukinut u Turskoj 1924. U britanskim kolonijama ima 100 mil., u nizozemskim 39 mil., u francuskim 32 mil. muslimana. (HS 6. VIII. 1939.)

Općinski izbori u kotaru Pakrac 1940.

Izabrani općinski vijećnici po strankama: Općina Čaglić JRZ 15, SDK 5; Bučje SDK 25, JRZ 5, Dragović-Srpska stranka 15, SDK 5, Pakrac općina SDK 14, vanstranačka 2. (HS 23, 25. V. 1940.)

Banjalučka gimnazija po vjeri

Pravoslavnih učenika ima 48%, katoličkih 27%, muslimanskih 20%. (HS 16. IX. 1930.)

Objavljeni romani

- Vel. Deželić st., Prokleti grad (Medved). (HS 1929, 1930.)
J. Š. Baar, Za kravicu. Preveo J. Andrić. (HS 1929.)
Martin Kukučin, Kuća na obronku. Preveo A. Šimčik. (HS 1930.)
Jan Kalinčak, Varmedinska restauracija. Preveo Šimčik. (HS 1930.)
Grazia Deledda, Golubovi i jastrebovi. (HS 1930, 1931.)
Jerome K. Jerome, Tri čovjeka u jednom čamcu. (HS 1931.)
Antonio Fogazzaro, Mali starinski svijet. (HS 1931, 1932.)
P. Mauriac, Rastavljena. (HS 1932.)
V. Heidenstam, Božji put svete Brigite. (HS 1932.)
Sidà Košutić, Jaslice. (HS 1933.)
Louis Bertrand, Sanguis martyrum. Preveo A. Šimčik. (HS 1933.)
Jordan Jovkov, Žetelac. Preveo dr. Ivan Esih. (HS 1933.)
Lemoyne M. S., Otac beskućnika. (HS 1934.)
Narcis Jenko, Obitelj vojvode Hrvoja. (HS 1934.)
Giovanni Papini, Iz knjige »Gog«. Preveo Ivo Lendić. (HS 1934, 1935.)
Jón Svensson, Nonni. Preveo Ivan Mikić. (HS 1935.)
René Bazin, Zemlja umire. Preveo V. R. (HS 1935.)
Lovre Katić, Kraljica Jelena. (HS 1935.)
Julije Zeyer, Marijin vrt. Preveo dr. Josip Andrić. (HS 1935, 1936.)
Henrik Sienkiewicz, Na polju slave. Preveo dr. Fran Binički. (HS 1936.)
Ivan Solonjević, Rusija u konclogoru. Preveo Đ. Paša. (HS 1936, 1937.)
Štefa Jurkić, Plašt maloga križara. (HS 1937, 1938.)
Ivan Solonjević, Bijeg iz komunističkog raja. Preveo Đ. Paša. (HS 1938.)
Josip Andrić, Srijemske elegije. (HS 1938.)
Antun Matasović, Njih dvoje. (HS 1939.)
J. C. Hronski, Gajdoš i carski konj. (HS 1939.)
Petar Grgec, Krvava služba. (HS 1939.)
Petar Grgec, U paklenom trokutu. (HS 1940.)

Dodatak

Euharistijski kongres u Zagrebu 1930.

HS 15, 17. 19. VIII. 1930.

U četvrtak 14. VIII. dolazi u Zagreb papin nuncij H. Pellegrinetti kao delegat Pape. Na kolodvoru ga pozdravlja nadb. A. Bauer, gradonačelnik S. Srkulj, a on odzdravlja hrvatskim jezikom. Nuncij i nadbiskup voze se u svečanoj kočiji od kolodvora do katedrale gdje nuncija pozdravlja biskup Premuš u nazočnosti velikog broja klera i naroda. Iza toga svi ulaze u stolnu crkvu u kojoj nadb. Bauer govori s propovjedaonice o štovanju Euharistije. Radio-Zagreb prenosi cijelu svečanost.

U petak 15. VIII. nadb. Bauer ima svečanu pontifikalnu misu u katedrali. Pričest djece obavlja se zbog kiše u zagrebačkim crkvama. U 10 sati započelo je zborovanje u dvorani Zagrebačkog zbora. Biskup D. Premuš otvorio je kongres svečanim govorom. Kongresu su predsjedali Fran Kukuljević Sakcinski, veliki župan u miru, dr. Viktor Korošec iz Ljubljane, dr. S. Markulin, a za tajnika je imenovan prof. Mate Ujević. Predsjednik je pozdravio goste: Hrvate iz Amerike

i Gradišća, iz Istre, goste Čeha, Poljake, Francuze, Slovake. Brzopjavni pozdravi upućeni su odavle Papi Piu XI. i Kralju Aleksandru. O vjerskoj nastavi u školama govorio je dr. S. Bosanac, a biskup Srebrnić o vjernosti Bogu. Ručak za goste priređen je u Novinarskom domu. Poslije podne održana su na raznim mjestima predavanja za članove Trećeg reda, Marijine kongregacije, za katoličke žene, a u Katoličkom kasinu održano je predavanje o natalitetu (bijeloj kugi) za kler i vjernike.

U subotu 16. VIII. u Zagrebačkom zboru održali su govore: dr. J. Belobrk, sveuč. rektor o temi »Vjera i znanost«, dr. V. Korošec o temi »Euharistija i svjetski mir«, Don Frane Bulić o temi »Euharistijski spomenici u hrvatskim krajevima« itd.

U nedjelju 17. VIII. na Jelačićevu trgu, u nazočnosti velikog broja vjernika, imao je pontifikalnu misu nuncij H. Pellegrinetti. Propovijedao je nadb. A. Bauer. Poslije toga sudjelovalo je u euharistijskoj procesiji oko 100.000 ljudi iz raznih hrvatskih krajeva u narodnim nošnjama što je sve činilo veličanstvenu sliku.

U rezolucijama kongresa pozivaju se vjernici da štiju Euharistiju i pobožno je primaju sa željom da se osigura svjetski mir.

Konfesije u Jugoslaviji

HS 28. VIII. 1930.

Jugoslavija u svojoj ustavnoj formi zastupa prema vjerskim zajednicama načelo ravnopravnosti (pariteta) pod državnim suverenitetom. Država smatra vjerska udruženja korisnima i po svoje vlastite ciljeve, pa zato drži sebe obvezanom da svojim državljanima, pripadnicima raznih vjerskih zajednica, pruži sve garancije za njihovu vjersku djelatnost. Državni se suverenitet izražava time što država priznaje ili ne priznaje (*ius reformandi*) neku vjersku zajednicu, što kontrolira financijsko poslovanje vjerskih zajednica, u prvom redu upotrebu vjerskih davanja.

Državni suverenitet sadrži u sebi i pravo zaštite nad crkvama i vjerskim udruženjima (*ius advocatiae*). Vjerske su službe javne, iako svećenici nisu državni službenici. Vjerski službenici imaju neke povlastice kao i državni činovnici: posebnu kaznenopravnu zaštitu, olakšice pri zabranama na plaću, oslobođenje od izvjesnih javnih poslova kojih se drugi državljanici ne mogu odreći. Crkve i vjerska udruženja dobivaju od države pripomoć u novcu; i država se stara za izvršenje njihovih rješenja i odluka koje su zakonito donesene u okviru priznate autonomije. Država pomaže i štiti vjersku nastavu u školi, dušobrižništvo u kaznenim zatvorima, dobrotvornim ustanovama i u vojsci. Država promiče vjerski mir, stara se za dostojanstvo crkava i drugih vjerskih udruženja te za osiguranje njihove imovine.

Priznate su vjerske zajednice: istočno pravoslavna, katolička rimska i grčkog obreda, islamska, evangelička (luterani, kalvini), mojsijevska, starokatolička, baptisti, menoniti. Odnosi između vjerske zajednice i države uređeni su posebnim zakonom, i to sa srpsko-pravoslavnom crkvom, sa židovima, muslimanima, evangelicima. Vjerske zajednice imaju svojstvo javnopravnih korporacija što znači određenu i široku samoupravu (autonomiju). Kraljevskim ukazom imenuju se vrhovni poglavari pravoslavne, islamske i židovske vjerske zajednice, a potvrđuju izabrani evangelički poglavari. Postavljanje nižih vjerskih poglavara spada prema svim zakonima u okvir vjerske autonomije. Zakoni o pojedinim vjerskim zajednicama doneseni su u sporazumu s predstavnicima tih vjerskih zajednica. Jedino s

Katoličkom crkvom nije sklopljen konkordat (do 1930, pa ni kasnije, jer se tome protivila Srpska pravoslavna crkva bez ikakva razloga, a framazuni zbog poznate mržnje prema Katoličkoj crkvi. NB JB).

Čuvanje morala

Podaci o moralnom stanju stanovništva u raznim krajevima, napose u Slavoniji: piše Josip Zidarić. (HS 22. XII. 1929.)

Vjerodostojnost novinskih informacija malena. (HS 15. II. 1930.)

Kako se kod nas pišu kritike – neobjektivno. (HS 5. XI. 1930.)

Osuda zbog kriva svjedočanstva i klevete. (HS 30. XII. 1930.)

U Jugoslaviji se tiska 86 vjerskih listova, od toga 2/3 katoličkih. (HS 6. I. 1931.)

Vjerska snošljivost u Jugoslaviji. (HS 8, 13. I. 1931.)

Biskupska poslanica protiv nemoralnog ponašanja turista na moru i u planinama. (HS 1. XI. 1931.)

Lakomost seljaka za zemljom – oporuke. (HS 4. V. 1932.)

1932. ostavilo je rimokatoličku vjeru u Zagrebu 280 osoba, a pristupilo joj 18. (HS 12. I. 1933.)

Katolički vjerski život u Zagrebu. (HS 22. I. 1933.)

Anketa o modernoj pokvarenosti održana u Zagrebu, u Sabornici na inicijativi župnika dra. Rittiga. (HS 30. IV, 1. V. 1935.)

Utjecaj kršćanske religije na obitelj. (HS 1. VI. 1935. Zapljena.)

Zabranjena izložba Otona Postružina zbog nemoralnih slika. (HS 29. I. 1937.)

Dr. N. Škerović o amoralnosti u politici. (HS 28. IV. 1938.)

Protiv nemoralnih oglasa u »Jutarnjem listu«. (HS 24, 25. VI. 1938.)

Jesu li Hrvati oduvijek psovači? Nisu, jer gradišćanski Hrvati, iseljeni iz Hrvatske 1520–1540, ne psuju i ne govore besramne riječi. (HS 2. IX. 1938. Zapljena.)

Sušačka »Istina« piše protiv hrvatske malodušnosti. (HS 4. X. 1938.)

Defetizam sadržava mlitavost, pasivnost, nehaj za sticanje vrednota. Hrvatski duh treba zadržati snagu duha i volje, izraz idealizma i borbe za pravdu. (HS 4. XI. 1939.)

Nakon osnivanja Banovine Hrvatske pristalice diktatorskog režima guraju se u hrvatska kulturna i politička društva što se ne smije tolerirati. (HS 1. I, 9. II. 1940.)

Redarstvo u Zagrebu zabranjuje prigodom poklada sve ispade koji vrijeđaju javni moral i pristojnost. (HS 6, 7. II. 1940.)

Dr. Rožić o hrvatskoj narodnoj duši koja se očituje u vezi između religije i narodnih običaja. (HS 1. III. 1940.)

Maštanje o »hrvatskom egoizmu«. (HS 8. XII. 1940.)

Uhvaćeni su izdavači pornografije. (Hrvatski glas 21, 22. III. 1941.)

Svećeničke plaće

Ivanko Vlašićak, župnik u Čagliću kod Lipika, tuži se na malu svećeničku plaću. (Narodna politika 17. V. 1929.)

Župnici plaćaju kućarinu čemu se protive. (HS 5, 8. VI. 1930.)

Josip Benković, seljak, piše sažaljajući svećenike siromahe za koje traži da budu pravedno plaćeni. (HS 9. III. 1932.)

Katolička je Crkva u državnom budžetu prikraćivana tijekom 20 godina u svemu za 300, 000.000 dinara. Biskupi su se zbog toga žalili, ali bez koristi. Plaća siromašnih svećenika iznosila je oko 600 din. Pitomci u sjemeništima trpjeli su oskudicu u svemu. (HS 5. I. 1940.)

Za pravednu svećeničku plaću nemaju osjećaja ni protivnici Crkve ni katolički vjernici, piše svećenik iz Dalmacije. (HS 25. I. 1940.)

Mijo Domović, seljak iz Podravskeg Kloštra, poziva vjernike da poštuju svoje svećenike. (HS 28. I. 1940.)

Svećenička staleška organizacija »Uzajamnost« pod vodstvom episkopata ima se brinuti za uzdržavanje svećenika. (HS 30. I. 1940.)

Dvadeset godina i više oteže se i ne rješava pitanje uzdržavanja seoskoga župskog klera. Nemoguće je prosuditi i nanizati što sve ne podnosi svećenik-župnik na selu radi nedostatka dotacije. Patnje, poniženja, žrtve, bolesti, iskušenja ...na dnevnom su redu. Godine se redaju, svećenici stare i odlaze u mirovinu neopskrbljeni, a pitanje dotacije seoskog nižeg klera ostaje vječno na tapetu. Samo svećenstvo povelu je vrlo oskudnu akciju u tom pravcu. Od prigode do prigode iznijela se po koja teza na sjednicama svećeničkih korona. Svaku akciju o ovom predmetu uzeo je u svoje ruke naš preč. episkopat. On je radio na tome, a radi neprestano još i danas, ali do konačnog pozitivnog rezultata još nije došlo. Strpljivost je seoskog nižeg klera došla do svog vrhunca, dalje se ovako ne može i ne smije. Sve su klase u svijetu danas organizirane osim seoskog klera. Zato ga se može punim pravom prozvati bespravnom klasom u državi, pa i državnim prošnjacima ... Njemu se dodijelila predratna plaća s dodatkom na skupoću što sve skupa iznosi 33 dinara dnevno. (HS 24. IX. 1940.)

Predlaže se izrada Spomenice koja bi sadržavala potrebe katoličkog seoskog klera i bila otpremljena ministarstvu pravde. Ukoliko ta Spomenica ne bi bila uzeta u obzir, trebalo bi je poslati po drugi put. Ako ni to ne bi koristilo, trebat će poslati »reakcionarnu spomenicu« koja će i po svojoj formi i po svom sadržaju biti reakcionarna u punom smislu i značenju ove riječi. (HS 12. X. 1940. Zapljena djelomično).

Rad hrvatskih redovnica sestara milosrdnica

Djelovanje milosrdnica u Zagrebu. (HS 13.III, 20. IV, 26. X. 1930.)

Nova zgrada za novicijat ss. milosrdnica; škole. (HS 14. VI. 1931.)

Samostan ss. milosrdnica u Novoj Gradiški. (HS 26. VI. 1931.)

Umrla milosrdnica Bernardina Horvat, rodom iz Zenice. (HS 24, 26. I. 1932.)

Rad milosrdnica u Požegi. (HS 10. VI. 1932, 29. VII. 1934, 4. VI. 1935.)

Novicijat ss. milosrdnica u Zagrebu na Sv. Duhu. (HS 23, 25. X. 1932.)

Podjela Družbe ss. milosrdnica na provincije. (HS 10. XII. 1932.)

Malo sjemenište ss. milosrdnica u Zagrebu. (HS 1. I. 1933.)

Bolnica ss. milosrdnica u Zagrebu. (HS 19. IV. 1933.)

Škola ss. milosrdnica u Oriovcu. (HS 2. III, 4. IV. 1933.)

Prosvjetni rad ss. milosrdnica 1845–1933. (HS 20. IV. 1933.)

»Novosti« protiv karitativnog rada ss. milosrdnica. (HS 4. VI. 1933.)

Izbor Vrhovne uprave ss. milosrdnica. (HS 20. VII. 1933.)

Milosrdnice u Martinskoj Vesi slave 35-godišnjicu škole. (HS 17. XI. 1935.)

Djelovanje milosrdnica u Daruvaru. (HS 13. I. 1935.)

Udruženje bolničkih liječnika protiv bolnice milosrdnica. (HS 25. XII. 1936.)

70-godišnjica dolaska ss. milosrdnica u Zagreb. Njihovo djelovanje u Zlataru. (HS 17. XI. 1936.)

Milosrdnice u Brčkom, Rasinji, Gradecu, Mostaru, Zagrebu. (HS 12, 19. I, 14. VI, 12, 31. X, 16, 28. XI, 11. XII. 1937.)

Blagoslov temeljnog kamena za gimnaziju ss. milosrdnica u Zagrebu na Savskoj cesti. (HS 28. IX. 1937.)

Milosrdnice u Zagrebu i Livnu. (HS 4, 6. I, 1. I. 1938.)

Rad zagrebačkih milosrdnica u Argentini. (HS 5. III. 1938.)

Bolnica ss. milosrdnica u Zagrebu. (HS 12, 13. VII. 1938.)

Gimnazija ss. milosrdnica u Zagrebu na Savskoj cesti. (HS 25–28. XI. 1939.)

Crkva u Prozorju kod Dugog Sela

Za obnovu najstarije crkve u Hrvatskoj HS 16. XII. 1930.

»Proglas ... Braćo! Nedaleko glavnog nam grada, bijeloga Zagreba, kao posljednja uzvisina našega prigorja prema Savi a u neposrednoj blizini željezničke pruge Dugo Selo – Zagreb diže se Prozorje sa brežuljkom i svojom nekadanjom župskom, a sada ruševnom crkvom sv. Martina, biskupa. Pučanstvo ovoga kraja, poklonivši previše važnosti sudu službenih vještaka koji su pred 33 godine proglasili tu crkvu ruševnom i životu pogibeljnom za vršenje službe Božje, s promjenjenim uvjerenjem, a uz to dubokim osjećajima žaljenja i boli, motri sada kako neumoljivi zub vremena hoće da razori i ugrabi tomu brežuljku tisućljetni njegov ukras. Porodila se želja i prodro je zahtjev da se to spriječi. Toj želji izišlo je u susret ministarstvo pravde u Beogradu, odobrivši u tu svrhu 20.000 dinara iz državnih sredstava, a zahtjev je odobrila i poduprla Banska uprava Savske banovine u Zagrebu, podijelivši potpisanom odboru dozvolu za sabiranje prinosa u tu svrhu. Prihvatajući se toga posla, obraćamo se ovime na sva lica, sve ustanove u našoj banovini, da nam izvole pružiti svoju dobrostivu pomoć.

Radi se o spašavanju jednog od najstarijih kulturnih spomenika naše drevne prošlosti. Ide se za tim da se udovolji potrebi naroda koji u svjesnoj težnji za višim ciljevima napušta i odstranjuje što ne valja; a podržaje i čuva ono, što mu je kroz vjekove srcu priraslo. Doprinosom svojim za obnovu te crkve i njenog osmerokutnog tornja – koji već sam po sebi predstavlja osobitu rijetkost – uzeti će svaki od nas i imati svoj dio u zadovoljštini i žrtvi pomirnici za sva ona nedjela, pod zaštitom tame izvršena kod uspostavljanja duševne ravnoteže, koja je uslijed tih nedjela kod mnogih narušena. Svaki i najmanji prinos postat će po toj svrsi djelom od neprolazne vrijednosti. Molimo Vas najuljudnije, da nas izvolite u tom radu i nastojanju poduprijeti i svoje prinose poslati, a mi ćemo ih preko javnih glasila objelodaniti i svrsi privesti.«

Odbor za restauraciju ruševne crkve sv. Martina u Prozorju: Pročelnik: Horvat. Blagajnik Krčmar. Tajnik Obad. Br. 7228. Hvalevrijedan taj naum ovaj Nadbiskupski duhovni stol sa svoje strane najtoplije preporuča. – U Zagrebu, dne 14. novembra 1930. – Generalni vikar: Dr. Premuš.

HS 8. XI. 1931. Odbor za obnovu crkve sv. Martina u Prozorju skupio je 50.000 din. i stavio na crkvu novi krov. 10. XI. slavit će se u Dugom Selu martinška večer uz sudjelovanje pjevačkih društava, a 11. svečana sv. misa.

Političke težnje Madžarske

HS 4. III. 1930.

Subotički »Dnevnik« prigodom Hortyjeve proslave 10-godišnjice guvernerstva u Budimpešti piše ovako:

»Istaći će se na ovoj proslavi sve, što ukazuje na namjeru mađarske politike i mađarskih nacionalnih akcija, a to je, da se mađarski narod nikada neće odreći izgubljenih teritorija i da će se boriti za njih sve dok ih ne vidi potpuno ujedinjene. Da bi slika bila potpuna, guverner Horty joj stoji na čelu u vice-admiralskoj uniformi u znak sjećanja na težnje Mađžara za morem, kao najdaljom tačkom njihovih imperijalističkih pretenzija. Karakter proslave će ujediniti u sebe sve, što znači danas kod Mađžara nacionalno raspoloženje i političke ciljeve u svrhu što većeg efekta, da bi strani svijet, koji će službeno doći na proslavu, vidio kako je ovaj narod slavan, kako su velike njegove tradicije i kako je zaslužio, da mu se vrate one teritorije, za koje se po svojim pričanjima borio u prošlosti, i danas će biti lijepih riječi o pomirljivosti, o sporazumu i o saradnji mađarskog naroda i njegovih predstavnika sa susjedima i sa cijelim svijetom, ali dok ove riječi zvuče, dok se čuju, dotle stvarnost dokazuje, da one nisu iskrene, i da je duh cijeloga današnjega mađarskoga režima na čelu sa slavljениkom guvernerom Hortyjem u vice-admiralskoj uniformi revizionistički i imperialistički.«

(N. B. J. B. Mađžari šalju u Vatikansku biblioteku svoje knjige, uvezane u svilu i baršun, da bi privukle zanimanje čitatelja. Među njima ima propagandne literature na štetu povijesne istine, a izazovne za Hrvate. U nekoj knjizi ima zemljopisna karta u kojoj je Hrvatska ucrtana od Ogulina do Knina, manja od reliquiae reliquiarum, a na području Sava-Drava žive razne narodnosti, dakako i Mađžari, a Hrvata jedva da ima! Takvi su eto Mađžari! Svoj nasilnički mentalitet pokazali su u prošlom ratu u Bačkoj, Baranji i Međimurju. Kad će se opametiti!)

Uloga mađarske aristokracije

HS 10. X. 1930.

Bivši talijanski ministar vanjskih poslova, grof Sforza, napisao je u reviji »Neue Rundschau« članak o ulozi mađarske aristokracije. Dok su aristokracije u raznim zemljama Evrope u XIX. i na početku XX. stolj. bile bez ugleda i vlasti, mađarska je aristokracija vladala cijelom Austro-Ugarskom monarhijom. Poslije 1918. u Hrvatskoj i Vojvodini nema velikih posjeda ni bilo kakvog utjecaja, ali u smanjenoj Mađžarskoj ona ima u svojim rukama političku vlast i kulturni i novčani utjecaj. Većina mađarskih pitanja, koja danas daju posla svoj evropskoj diplomaciji, jesu zapravo pitanja preimućstva pojedinih starih aristokratskih obitelji. Predratna aristokracija u Hrvatskoj, iako je bila slavenskoga podrijetla, suosjećala je s mađžarskom i austrijskom aristokracijom. (Zato je više njih poslije 1918. preselilo u Austriju i Mađžarsku.) Mađžarska aristokracija bila je nekada političko-nacionalistička i privržena Bečkom dvoru ukoliko ju je kao takvu podržavao, a sada je energična, jer je u strahu da ne izgubi svoj izuzetni gospodarski položaj. Rusima nije nikada mogla zaboraviti invaziju od g. 1849.

Grof Stjepan Tisza zagrižen je kao svaki Mađžar, slijep prema svemu što nije bilo u skladu s njegovim težnjama. Ponosan bez taštine, nije nikada upotrebljavao zvučne i velike fraze za uzvišenje Mađžarske. Bio je tvrd i trijezan čovjek, vjerovao je samo u moć činjenica i u tom se posve razlikovao od većine mađžarskih grofova koji neprestano hvataju čovjeka za kaput te ga nastoje uvjeriti o pravici Mađžarske s vječnim patetičnim razlozima: »Mi smo spasili Evropu od Turčina, a evo kako nam nezahvalna Evropa to vraća...«. Tisza je bio bez sumnje slijep za sve one pogibelji koje je njegova politika spremala Mađžarskoj. Nije htio uvidjeti da bi za Mađžare bila mnogo korisnija politika popuštanja i sporazuma s narodnim manjinama nego li njegova vlastohlepna i feudalna politika. Nije imao

dosta fantazije da to shvati. Nije vidio drugu mogućnost da se osigura opstanak Madžarske. Mrzio je Franju Ferdinanda zbog trializma i njegovu pogibiju smatrao olakšanjem. Umro je kao pravni kalvin, vjerujući u predestinaciju. (NB JB uža Madžarska imala je do 1918. 50% Madžara, a šira – s Hrvatskom – samo 40% Madžara.)

Postarna placena u gotovom

Pojedini broj stoji Din L80

HRVATSKA STRAŽA

IZLAZI SVAKI DAN OČIM POREOJELJIMA
DIREKCIJSKI UPRAVA KAPTOL BR. 17. I.
TELEFON BR. 6381 - DNEVNA REDARCIJA I
TRERKOVA ULICA 1. I. - TELEFON 4792

God. I. ZAGREB, srijeda 8. listopada 1920.

Br. 85.

PRETPLATA BILALOGO 40 DIN - ZA TRI
MJESECA 120 DIN - POLGOLO 240 DIN
OSTALO BRANJE IZVAN - ZA PROSTORITVO
KATA CUENA UZ NABAVU POSTARICE

Najstariji proturatni pakt sklopili su Hrvati u VII. vijeku

Silno otkriće hrvatskog isusovca o. Stjepana Sakača — Već prije 1250 godina za pape Agatona nalaze se Hrvati u kolu kulturnih naroda — Opći mir u doba bizantskoga cara Konstantina Pogonata (Bradatoga) — Poslanica sv. Agatona, u kojoj se spominju Hrvati — Odjek tumačenja Sakača u kulturnim zemljama Evrope i Amerike

Zagreb, 8. X.
Dokora će oči u štampu jedna vrlo zanimljiva naučna knjiga. Napisao ju je profesor na rimskoj papirskoj visokoj

obrazovana i neorganizovana rulje, koja nije mogla preuzimati na sebe nikakvih državopravnih obveza. I zato reče: ti ljudi, da je pričinje Konstantina Por-

Trebalo je na razvalinama rimskog carstva urediti novo udruživo naroda. I zato općenito hrvatska država (krišćanskom republikom). U vrijeme pape

tra huda odasud dlanca Konstantino-va carstva koje on nasilno skristi-ali vestri imperii respublica. Glava: K dakle dokaz za sudjelova-

SADRŽAJ*

Predgovor	I,141
Važniji politički događaji	I,142
Pokretanje katoličkog dnevnika »Hrvatska straža«	I,148
Glavni urednici Hrvatske straže	I,150
Dr. Janko Šimrak	I,150
Dr. Đuro Ljubić	I,151
Dr. Marije Matulić	I,152
Stalni vanjski suradnici Hrvatske straže	I,153
Prof. Petar Grgec	I,153
Dr. Ljubomir Maraković	I,154
Dr. Mate Ujević	I,155
Dr. Josip Dujmušić	I,155
Antun Šimčik	I,156
Tehnika uređivanja Hrvatske straže	I,156
Financiranje Hrvatske straže	I,157
Hrvatska straža kao povijesni izvor	I,157
Život i rad Katoličke Crkve	I,158
Biskupske konferencije	I,159
Pastirsko pismo biskupā protiv Sokola	I,160
Borba oko Konkordata	I,161
Dr. Antun Bauer, nadbiskup	I,162
Biskup, župe, samostani	I,164
Katolička akcija	I,165
Prijatelji i protivnici	I,167
Hrvati u Bačkoj	I,170
Blaško Rajić	I,170
Statistika Subotice	I,171
Prilike u selu Sonti	I,172
Prilike u Somboru	I,172
Prilike u Baču	I,173
Statistika Bačke i Baranje	I,173
Bački Hrvati brane svoje hrvatstvo	I,174
Bačko-baranjski Hrvati prema federativnom uređenju	I,176
Proslava 250-godišnjice dolaska Hrvatâ Bunjevaca u Bačku	I,177
Subotička biskupija	I,177
Novi doseljenici u Bačkoj	I,179
Katolici u Bosni i Hercegovini	I,179
Neki statistički podaci	I,179
Dr. Ivan Šarić, sarajevski nadbiskup	I,179
Progoni katolika	I,181
O životu katolika u BH-i	I,182
Hrvatsko kulturno društvo »Napredak«	I,183
Muslimani Bosne i Hercegovine	I,184
Vjerske prilike muslimana	I,184
Politički stav Hrvata muslimana	I,185
Politički stav unitarista	I,188

Zakon o muslimanskoj vjerskoj zajednici	I,192
Pravoslavlje	I,193
Crkveno zakonodavstvo	I,193
Neka mišljenja o stanju u Srpskoj pravoslavnoj crkvi	I,194
Pravoslavna Crkva prema katolicima	I,195
Pravoslavna Crkva prema starokatolicima	I,195
Prozelitizam	I,195
Iz života i djelovanja Srpske pravoslavne crkve	I,196
Katolici u Srbiji i Makedoniji	I,197
Starokatolici	I,197
Zusammenfassung	I,199
Hrvatska katolička književnost	II,143
Tragedija realizma, Moderne i još koješta	II,143
Dr. Ljubo Maraković i »Hrvatska prosvjeta«	II,144
Kriza naše književnosti	II,144
Student bogoslovije o krizi hrvatske književnosti	II,145
Nekoliko podataka o književnosti	II,146
Nacionalna i socijalna pitanja	II,147
Pojam nacionalizma	II,147
Iz Šufflayeva predavanja o hrvatskom narodu	II,147
Dr. Augustin Juretić o dobrim Hrvatima	II,148
Strukovna organizacija kršćanskih radnika	II,148
Hrvatska katolička ženska sveza	II,149
Zagreb i djeca	II,150
Natalitet u Hrvatskoj opada	II,150
Naša unutrašnja kolonizacija	II,150
Kolonizacija u Slavoniji	II,151
Bijela kuga i kolonizacija	II,151
Kršćanski socijalizam	II,152
Unitarističko-centralistička politika	II,153
Vojvodina	II,153
Bosna i Hercegovina	II,154
Časopis »Srbijanstvo« o Hrvatima	II,155
Unitaristi u Hrvatskoj	II,155
Žumberčani – katolici Hrvati	II,156
Kotor i Boka Kotorska	II,157
Slovenci i unitarizam	II,157
Unitarizam u Međimurju	II,158
Makedonija	II,159
Crna Gora	II,160
Protivnici Banovine Hrvatske	II,160
Borba za hrvatsku narodnu individualnost	II,161
Proslava 100. godišnjice hrvatske narodne himne	II,161
Zrinsko-Frankopanske proslave	II,161
Oko imena Akademije u Zagrebu	II,161
Matica Hrvatska	II,162
Neke kulturno-povijesne zablude	II,162
Framazuni ili slobodni zidari	II,162
Društva pod utjecajem framazuna	II,163

Panslavizam	II,163
Briga za Hrvate sunarodnjake u inozemstvu	II,166
Opća borba za narodnu individualnost (Rezolucije, Narodna skupština, Izjave i novinski članci, Unitarizam, Neke ličnosti, Žrtve diktature, Osude zbog nasilja žandarâ)	II,166
Razne teškoće i progoni	II,171
Povijesni događaji i ličnosti 1929–1940.	II,176
Zanimljivosti 1929–1941.	II,180
Statistički podaci	II,189
Objavljeni romani	II,192
D o d a t a k	II,192
Euharistijski kongres u Zagrebu 1930.	II,193
Konfesije u Jugoslaviji	II,194
Čuvanje morala	II,194
Svećeničke plaće	II,194
Rad hrvatskih redovnica sestara milosrdnica	II,195
Crkva u Prozorju kod Dugog Sela	II,196
Političke težnje Mađarske	II,196
Uloga mađarske aristokracije	II,197

---

* Rimskim I označen je prvi dio sadržaja *Hrvatske straže*, tiskan u CCP br. 23, a stranice pod rimskim II odnose se na tekst objavljen u ovom, 24. broju.